Bundel - Commissie Burgerzaken van 17 januari 2023

1 Opening

20:00 uur

2.a Vaststellen concept besluitenlijst Buza d.d. 6-12-2022

Concept Besluitenlijst raadscommissie 6 december 2022 Burgerzaken.docx

2.b Toezeggingenlijst (afgedaan tussen 24-11-2022 en 10-1-2023)

Toezeggingenlijst afgedaan tussen 24112022_10012023.pdf

2.c Actieve informatieplicht en passieve informatieplicht

2.d Terugkoppeling vanuit verbonden partijen

3 Aanpak jeugd door stichting de Positieve Stad; Gemeenteblad 2022/117

20:10 - 20:55 uur
Weth. Van Dijk
Dhr. Azzarito
Dhr. Sidney van den Berg (van Stichting de Positieve Stad)

Raadsvoorstel 117 aanpak jeugd door Stichting De Positieve Stad.docx

Raadsvoorstel 117 (bijlage) 3e begrotingswijziging 2023 aanpak jeugd door Stichting De Positieve Stad.pdf

Raadsvoorstel 117 (bijlage) Good_practice_De_Positieve_Stad.pdf

Raadsvoorstel 117 (bijlage) Motie BCD Honken en evenementen jongeren 2-22-2021.docx

Raadsvoorstel 117 (bijlage) Offerte_Gemeente_Brunssum.pdf

Raadsvoorstel 117 (bijlage) Rapport wat problematische jeugdgroepen de maatschappij kosten.pdf

Raadsvoorstel 117 (bijlage) Toezegging 79 Oprichten van een jeugdcentrum.docx

Eindverslag en aanbevelingen onderzoek voorliggend veld jeugd Brunssum_.pdf

RIB bevindingen onderzoek voorliggend veld jeugd ondertekend.pdf

4 Kaders reserve crisis- en herstelfonds, Gemeenteblad 2023/3

20.55 - 21.30
Wethouder van Dijk
Mvr. Huizinga

Raadsvoorstel 3 Kaders reserve crisis- en herstelfonds.docx

5 Sluiting

21:30 uur

gemeente Brunssum

BESLUITENLIJST

VAN DE

OPENBARE VERGADERING

VAN DE RAADSCOMMISSIE BURGERZAKEN

VAN DE GEMEENTE BRUNSSUM

GEHOUDEN OP

DINSDAG 6 DECEMBER 2022 OM 19:00 UUR

IN DE RAADZAAL

Besluitenlijst van de openbare vergadering van de raadscommissie Burgerzaken, gehouden op dinsdag 6 december 2022 om 19:00 uur in de Raadzaal. Aansluitend vergadert de commissie Ruimte & Techniek. Beide vergaderingen zijn openbaar.

Van deze vergadering zijn geluids- en/of video-opnamen beschikbaar via:
YouTube kanaal van de Gemeenteraad Brunssum kanaal 1
https://www.youtube.com/watch?v=oR5Dhn9UmE0

AANWEZIG COMMISSIE BURGERZAKEN:

Voorzitter:	Dhr. J.W.G. Scheffers (Lijst Borger)
Burger-commissieleden:	Mw. S.L.F. Gulpen (VVD) (woordvoerder) Mw. S.H. Hallingse (Lijst Brunssum Lokaal) (woordvoerder) Mw. M.G.H. Kessels (PAK) (woordvoerder) Dhr. P.A.H. Peters (Lijst Borger) (woordvoerder) Mw. R.J.M. Sabah-Carta (PvdA) (woordvoerder)
Raadsleden:	Dhr. P.K. Drenth (Lijst Brunssum Lokaal) Dhr. G. Fober (Lijst Borger) Dhr. J.H.J. Janssen (PAK) Dhr. H. Offermans (PvdA) Mw. D.C.M. van Oppen (VVD)
Collegeleden:	Mw. V. Hermans Dhr. H.J. Janssen Mw. M.Y. van Leusden-Brüning
Notulist (plv. griffier):	Dhr. N.C.P. Meijers
Ambtelijke ondersteuning:	Dhr. Van Goethem (agendapunt 3) Dhr. Th. Peters (agendapunt 4)
Externe ondersteuning:	Dhr. G. Vreuls (agendapunt 3)
Participanten:	Niet van toepassing
Afwezig met afmelding:	Mw. B.H. Arts-Robeerts (SP)

Agendapunt 1: Opening
De voorzitter opent de vergadering om 19:00 uur.

Agendapunt 2a: Vaststellen concept besluitenlijst Burgerzaken d.d. 8-11-2022
De besluitenlijst van de commissie burgerzaken van 8 november 2022 wordt ongewijzigd vastgesteld.

Agendapunt 2b: Vaststellen toezeggingenlijst (afgedaan tussen 22-10-2022 en 23-11-2022)
De toezeggingenlijst met nummers 54 (2020) 60, 44, 64, 82, 84 (2021) en 14, 35, 58, 61, 62, 63, 59, 74, 93 (2022) zijn akkoord. De toezeggingen worden als afgedaan beschouwd.

Agendapunt 2c: Actieve informatieplicht & passieve informatieplicht
In het kader van de actieve informatieplicht vermeldt wethouder < tekst > of zijn er geen mededelingen.
In het kader van de passieve informatieplicht zijn er geen mededelingen.

Agendapunt 2d: Terugkoppeling verbonden partijen
In het kader van terugkoppeling vanuit verbonden partijen zijn er geen mededelingen.

Agendapunt 3: Zienswijze aangepaste begroting GR Omnibuzz ivm nieuwe afrekensystematiek; Gemeenteblad 2022/96
Wethouder Hermans geeft een toelichting op het voorstel en beantwoordt de gestelde vragen, ambtelijke ondersteund door de heren van Goethem en Vreuls (Omnibuzz).

Toezegging 96 (6-12-2022) Memo Omnibuzz
Wethouder Hermans zegt toe:
Een memo aan de gemeenteraad te zenden zodra er duidelijkheid over de uitbreiding van de chauffeurs naar aanleiding het overleg met de taxibedrijven en de huidige actualiteiten.

De commissie adviseert unaniem voor behandeling in de raad van het raadsvoorstel/besluit:

1. Geen zienswijze af te geven ten aanzien van de aangepaste begroting 2023-1 van de Gemeenschappelijke Regeling Omnibuzz.

De commissie adviseert unaniem het voorstel als akkoordstuk te behandelen in de raadsvergadering van 20 december 2022.

Agendapunt 4: Gewijzigde verordening participatiewet 2023; Gemeenteblad 2022/103
Wethouder Van Leusden geeft een toelichting op het voorstel en beantwoordt de gestelde vragen, ambtelijke ondersteund door de heer Peters.

De commissie adviseert unaniem voor behandeling in de raad van het raadsvoorstel/besluit:
Onderstaande verordeningen in het kader van de Participatiewet vast te stellen:
- Participatieverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ ISD BOL 2023
- Verordening Individuele inkomenstoeslag ISD BOL 2023
- Handhavingsverordening ISD BOL 2023
- Afstemmingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ ISD BOL 2023
- Verordening Tegenprestatie 2023

Tevens onderstaande verordeningen in te trekken per 1-1-2023:
- Participatieverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ ISD BOL 2018
- Verordening Loonkostensubsidie Participatiewet ISD BOL 2018
- Verordening Individuele inkomenstoeslag ISD BOL 2018
- Handhavingsverordening ISD BOL 2018
- Afstemmingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ ISD BOL 2018
- Verordening Tegenprestatie ISD BOL 2015

De commissie adviseert unaniem het voorstel als Akkoordstuk te behandelen in de raadsvergadering van 20 december 2022.

Agendapunt 8: Sluiting
De voorzitter sluit de vergadering om 19:50 uur.

Onderwerp	Datum toezegging	Nummer	Portefeuillehouder	Datum reactie	Afgedaan
Aanpassen raadvoorstel gedragscodes	13-12-2022	102	Van der Rijt	14-12-2022	Ja
Vrijval achtergestelde lening Atrium	13-12-2022	101	Van Dijk	19-12-2022	Ja
Kostenoverzicht en verdeling aankoop percelen buitenring	06-12-2022	100	Van Dijk	19-12-2022	Ja
Overzicht percelen veegplan buitenring	06-12-2022	99	Van Dijk	20-12-2022	Ja
Samenstelling werkgroep klimaatsysteem	06-12-2022	98	Van Dijk	22-12-2022	Ja
Kostenspecificatie klimaatsysteem	06-12-2022	97	Van Dijk	20-12-2022	Ja
HVO brandstof	15-11-2022	94	Janssen	19-12-2022	Ja
Intrekken vigerend beleid	15-11-2022	92	Janssen	22-12-2022	Ja
Besluitvorming mbt GR Omnibuzz	08-11-2022	89	Hermans	30-11-2022	Ja
Piketdiensten BOA's	01-11-2022	84	Van der Rijt	07-12-2022	Ja
Ruimhartiger minimabeleid (=	01-11-2022	73	Van Leusden	03-01-2023	Ja

overgenomen motie 16)					
Uitrusting BOA's	27-09-2022	57	Van der Rijt	06-12-2022	Ja
Gemeentelijke onderscheidingen gemeente Brunssum 2022 (= overgenomen motie)	12-07-2022	48	Van der Rijt	13-12-2022	Ja
Losloop- en aanlijngebieden honden (kaart en communicatie)	28-06-2022	46	Van der Rijt	03-01-2023	Ja
Verlaging in bijdrage kosten RUD	31-05-2022	32	Van der Rijt	05-12-2022	Ja
Kindergemeenteraad	25-01-2022	15	Van der Rijt	03-01-2023	Ja
Klimaatbeheersing Quintzaal	14-12-2021	79	Van der Rijt	20-12-2022	Ja
Beleidsvrijheid heffen eigen bijdrage verhuiskosten	14-12-2021	76	Hermans	06-12-2022	Ja
Voortgang MOP-OR	28-09-2021	57	Van Dijk	25-11-2022	Ja
Beleid speeltoestellen Meerjarig Onderhoudsplan Openbare Ruimte	01-06-2021	25	Van Dijk	25-11-2022	Ja

(MOP-OR) 2022-2025 Gemeenteblad 2021-34					
Bloemenweides Brunssum (= overgenomen motie)	10-11-2020	90	Janssen	25-11-2022	Ja
Bomenplan Brunssum (= overgenomen motie)	10-11-2020	89	Janssen	25-11-2022	Ja

Raadsvoorstel
Collegeverg. d.d. : 20 december 2022
Registratiekenmerk : 2001241
Gemeentebladnr. : 2022/117
Afdeling opsteller : Maatschappelijke ontwikkeling
Naam opsteller : Luca Azzarito
Bereikbaar onder : luca.azzarito@brunssum.nl
Portefeuillehouder : Jaimy van Dijk
Raadsvergadering d.d. : 7 februari 2023
Uiterlijke datum : Niet van toepassing

Aan de raad,

1. **Onderwerp**

Raadsvoorstel & besluit
Aanpak jeugd door Stichting De Positieve Stad

2. **Uitgangssituatie (WAAROM?)**
   a. Aanleiding

De aanleiding van voorliggend stuk is tweeledig. Allereerst is er een breed gedragen wens vanuit de gemeenteraad, het coalitieprogramma 'samen voor Brunssum' 2022-2026 en het college van B&W om (meer) aansluiting te krijgen bij onze jongeren. Een specifieke oproep ligt onder andere gelegen in de motie van de BCD aangaande honken en evenementen gericht op jongeren. In deze motie wordt gevraagd te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om evenementen gericht op jongeren in Brunssum te organiseren en om ideeën en wensen van de jeugd te inventariseren om te komen tot een gedragen locatie voor een jeugdcentrum/jeugdhonk. Ten aanzien van het jeugdcentrum is recent bovendien nog een motie door het college van B&W overgenomen tijdens de begrotingsvergadering 2023. Het college wil daar graag invulling aan geven.

Ten tweede heeft het college recent middels een raadsinformatiebrief de bevindingen over het onderzoek naar het voorliggend veld jeugd gedeeld. In dit onderzoek is vanuit betrokken (hulpverlenende) personen en instanties voor de gemeente Brunssum uitgewerkt welke aanbevelingen en adviezen er zijn om het voorliggend veld te versterken. Eén van de aanbevelingen is het gesprek met de jongeren zelf aan te gaan door naast het uitwerken van het eerste spoor van inhoudelijke uitwerking, ook jeugdigen zelf aan het woord te laten. Dit door, in samenwerking met bestaande mogelijkheden, te werken aan een vertrouwensband met verschillende groepen jongeren. Dit spoor moet mede input geven aan de vraag hoe de jeugd een eigen vaste plek mee kan vormgeven, hoe die eruit moet zien en wat er hiervoor aanvullend nodig is. Duidelijk is namelijk dat als wij de op meerdere plekken ervaarde overlast willen terugdringen, we ook een vaste plek moeten aanbieden die aantrekkelijk is en er speciaal is voor jongeren.

   b. Huidige situatie/probleemstelling

Van jongeren die, dankzij de reeds bestaande initiatieven binnen Brunssum, al goed contact hebben met het CMWW krijgen we terug dat de gemeente Brunssum te weinig aanbod van voorzieningen heeft in Brunssum. Deze jongeren geven aan zich te vervelen doordat er te weinig voor hen te doen is. Er is echter ook een groep jongeren waarbij het de gemeente, de politie, de straatcoaches en de disciplines binnen het CMWW niet (goed) of onvoldoende lukt om achter de behoeftes te komen. Doordat er geen goed contact is, weten we niet wat deze jongeren drijft en wat hun behoeftes zijn. Voor een deel komt daar bij dat het vertrouwen in bestaande instituties beperkt is.
In de praktijk zien we dat onder andere terug in verveling. Vaak leidt die verveling weer tot ongewenst gedrag. De coronamaatregelen speelden daarbij eveneens een rol. Zo zijn er in de afgelopen 1,5 jaar diverse incidenten geweest waar jongeren voor veel overlast hebben gezorgd en met momenten nog steeds overlast veroorzaken. Deze overlast heeft geresulteerd in een kloof tussen jongeren en buurtbewoners. De gemoederen zijn op diverse plekken ver opgelopen en de situatie dreigt op een aantal plekken te escaleren. Het is belangrijk dat jongeren en buurtbewoners weer bij elkaar komen en van daaruit met begrip voor elkaars situatie in beweging worden gezet.
Tevens moet een alternatief aanwezig zijn voor jongeren. In de afgelopen jaren is al meerdere keren door de gemeente en het CMWW gekeken naar een geschikte plek voor jongeren. Tot heden is nog geen vaste

geschikte plek gevonden die zowel aan de wensen van de jongeren als die van omliggende bewoners voldoet. Voornoemde kloof speelt daarin eveneens een centrale rol. Bewoners hebben namelijk de zorg dat zij jeugdoverlast gaan krijgen in hun buurt als er een jeugdhonk o.i.d. bij hen in de buurt komt. Deze impasse willen we samen doorbreken. Door aan de ene kant de behoeftes en wensen van jongeren (nog) duidelijker te krijgen en door anderzijds jongeren en bewoners met elkaar in gesprek te krijgen.

3. **Gewenste situatie (WAT?**
a. Wat willen we bereiken?

Door de aanpak van Stichting De Positieve Stad willen we bereiken dat diverse bewonersgroepen met elkaar verbonden worden, waarbij het betrekken van de (overlastgevende) jongeren en het stimuleren van hun ontwikkeling centraal staat. Tevens is het doel dat er inzicht ontstaat in de behoeftes en drijfveren van de jongeren. Waarbij een mogelijke doorgeleiding naar Perron045 een gedegen optie is hen een meer gedegen toekomst te bieden, doordat er structuur wordt geboden en op professionele wijze over de toekomst van de jeugd wordt gesproken. Verder willen we bereiken dat de jeugdoverlast vermindert door een stuk bewustwording te creëren en het inzetten van diverse sociaal culturele activiteiten. Ten slotte willen we zorgen dat de gemeente uiteindelijk een vertrouwensband heeft opgebouwd met verschillende groepen jongeren en dat er een klankbordgroep van verschillende jongeren ontstaat waar de gemeente in de nabije toekomst gebruik van kan maken. Onder andere bij de bepaling voor de wensen van het jongerencentrum. De doelgroep waar we ons vooral op gaan focussen zijn jongeren tussen de 12 en 18 jaar. Voornamelijk op jongeren die overlast veroorzaken en zich in Brunssum bevinden. Andere jongeren die mee willen doen, worden niet uitgesloten. De in maart gestarte straathoekwerker heeft al een groep overlastgevende jongeren in kaart gebracht waarmee we zouden kunnen beginnen. Dit is een groepje van ongeveer 20 jongeren.

In de aanpak die voorgesteld wordt, wordt gewerkt aan zingeving en aan veerkracht. Het vertrouwen van jeugd in instituties zal groeien, evenals hun eigen kracht door de gestimuleerde persoonlijke ontwikkeling. Dit raakt verschillende dimensies van positieve gezondheid. Persoonlijke groei en ontwikkeling, evenals het vervullen van persoonlijke doelen dragen hieraan bij. Deze aanpak sluit aan op meerdere terreinen:

- Jeugd: er wordt gewerkt aan de zelfredzaamheid, veerkracht en participatie van jongeren
- Cultuur: er wordt gebruikt gemaakt van een cultureel maatschappelijk agogische methode waarbij sociaal culturele activiteiten worden ingezet zoals bijv. rap, kunst, dans, fotografie, theater en freestyle.
- Wijkgericht werken: er wordt gezorgd voor verbinding tussen diverse doelgroepen en er wordt gewerkt aan het verbeteren van de leefbaarheid in de wijken i.s.m. de wijk.
- Volksgezondheid: er wordt gewerkt aan het verbeteren van de mentale gezondheid en de talentonwikkeling van jongeren.
- Evenementen: er worden diverse activiteiten ontplooid en uiteindelijk zullen de jongeren gestimuleerd worden om zelf activiteiten te gaan organiseren.
- Veiligheid: er wordt gewerkt aan het verminderen van jeugdoverlast door de jongeren in hun kracht te zetten.
- Armoede: de jongeren waarmee contact wordt gezocht komen vaak uit minimagezinnen. Voor ontspanning, talentontwikkeling of hobby hebben zij vaak geen geld, waardoor ze sneller geneigd zijn om te ‘‘hangen’’ op straat. Indien ze schulden hebben kunnen we ze daarmee helpen.

In deze aanpak wordt gebruik gemaakt van zowel lokale als regionale rolmodellen uit de hip hop- en straatcultuur, waardoor de jeugdigen die zich op straat bevinden, op positieve wijze betrokken raken en trots worden gemaakt, weerbaar gemaakt worden tegen verleidingen en nee leren te zeggen door te werken aan tastbare en culturele resultaten. Door deze positieve bejegening zal de leefbaarheid verstevigen, de overlast afnemen en de culturele resultaten zetten de participerende jongeren in een positief daglicht. Tevens worden creatieve talenten uit Brunssum ontdekt, ontwikkelt en ondersteunt.

Er wordt preventief te werk gegaan in contact (en waar mogelijk samenwerking) met wijkagenten, boa’s, de straatcoaches en het jongerenwerk. Al deze partijen zijn al op de hoogte van de aanpak en zijn betrokken geworden bij het tot stand komen van dit voorstel.

Aan het eind van het project wordt een documentaire gemaakt van de leefwereld van de (overlastgevende) jongeren. De documentaire is bedoeld om bewustwording te creëren bij buurtbewoners, overheid e.d. Ook

komt de wisselwerking terug die gedurende het project is ontstaan. De behoeftes van de jongeren op het gebied van activiteiten, evenementen, eventuele hangplekken, maar ook hun drijfveren worden vastgelegd in de documentaire. Dit geeft dan ook direct antwoord op de vragen uit de motie ''BCD Honken en evenementen gericht op jongeren'' en biedt duurzame houvast voor de uitvoering van toezegging 79. In totaal duurt het project 12 maanden.

b. Kaders

1. eerdere besluitvorming BBV nr. 220248763 en motie BCD Honken en evenementen gericht op jongeren (2001241)
2. traject tot dusverre: door uw raad is een motie aangenomen alsmede een toezegging (79) overgenomen door het college tijdens de begrotingsvergadering 2023. Tevens is er onderzoek gedaan naar het voorliggend veld waarover een B&W voorstel is gemaakt dat op 20 december voorgelegd is aan het college van B&W. Ook is er een voorstel geagendeerd voor het college van B&W voor de inzet van een straathoekwerker vanuit het CMWW.
3. rol/ bevoegdheden college van B&W: uitvoering te geven aan de motie en toezegging.
4. past het voorstel in de strategische visie/ relatie met uitvoeringsagenda? Ja in het coalitieprogramma wordt in meerdere programma's beschreven dat de gemeente in gesprek moet met jongeren.
5. relatie met programmabegroting/ financiële gevolgen: programmabegroting 2023 en coalitieprogramma.

c. Argumenten en overwegingen

Duidelijk is dat vanuit de gemeenteraad, het coalitieprogramma 'samen voor Brunssum' 2022-2026 en het college van B&W brede behoefte bestaat om iets te doen voor de jongeren. Met een deel van hen zijn we reeds in contact, maar er bestaat ook een deel, veelal, overlastgevende jongeren waarmee weinig tot geen contact is. Vanuit zowel de contacten die reeds zijn opgedaan alsook het onderzoek naar het voorliggend veld (onderzoeksresultaten en aanbevelingen voorliggend veld) weten we dat er te weinig aanbod is van voorzieningen voor jongeren. Tevens wordt opgemerkt dat er (te) weinig evenementen zijn gericht op jongeren en er zijn ook geen plekken waar de jongeren mogen en willen hangen.

Vanuit het onderzoek naar het voorliggend veel is met verschillende professionals gesproken. Zij zijn van mening dat er te weinig voor de jeugd te doen is en er een centrum voor de jeugd moet komen waar ze terecht kunnen. Verder geven die professionals de aanbeveling en het advies aan om in gesprek te gaan met de jeugdigen. De aanpak door Stichting De Positieve Stad is bij uitstek bedoeld om in gesprek te komen met de jeugdigen en verbindingen te leggen. We gaan werken aan een vertrouwensband met verschillende groepen jongeren zodat er een klankbordgroep van verschillende jongeren ontstaat waar de gemeente in de nabije toekomst gebruik van kan blijven maken. Dit spoor moet mede input geven aan de vraag hoe de jeugd een eigen vaste plek mee kan vormgeven, hoe die eruit moet zien en wat er hiervoor aanvullend nodig is. Zo kunnen we daar een structureel goede invulling aan geven.

Stichting De Positieve Stad maakt gebruik van een cultureel-maatschappelijk agogische methodiek zoals opbouwwerk en het verbinden van diverse partijen met elkaar (waaronder buurtbewoners en de (overlastgevende) jongeren), maar ook van muzisch agogische methodieken zoals kunst, dans, muziek, film etc. Stichting De Positieve Stad zorgt voor en met burgers, onderwijsinstellingen, overheidsorganisaties, welzijnsorganisaties e.a. belanghebbenden, met als uitgangspunt de eigen kracht en mogelijkheden van elk individu, middels kortdurende en langdurende activiteiten en projecten, voor de benodigde inspiratie, stimulatie, motivatie, verbinding, talentontwikkeling, individuele (gedrags) veranderingen en maatschappelijke veranderingen totdat elk betrokken individu positief en actief participeert in de maatschappij.

Stichting De Positieve Stad gaat eerst aan de hand van diverse rolmodellen het contact aan met de overlastgevende jongeren maar ook met andere jongeren die ze tegenkomen. Hierbij gaan ze samenwerken met alle betrokken partijen zoals: het CMWW (jeugd-jongerenwerk, straathoekwerker etc.), straatcoaches, politie, boa's, wijkmanagers, scholen, verenigingen, en buurtbewoners. Het commitment van wijkagenten straatcoaches, boa's en het CMWW is er al en het project is reeds in een voorstadium met hen doorgenomen. Stichting De Positieve Stad gaat het eerste deel van het project investeren om een brede vertrouwensband te creëren tussen hen en de overlastgevende jongeren. Zodra er een ingang is gecreëerd gaat Stichting De Positieve Stad de behoeftes van de jongeren peilen en hierop in spelen en nadrukkelijk zoeken naar te maken

verbindingen. Met name in dat proces van community development en persoonlijke ontwikkeling zit de kracht van de methodiek.
Stichting De Positieve Stad heeft een groot netwerk van mensen die verschillende activiteiten geven. Afhankelijk van de behoeftes wordt een professional op dat gebied ingeschakeld. Deze professional gaat dan aan de slag met de jongeren d.m.v. diverse activiteiten. De jongeren worden in hun kracht gezet en gestimuleerd om hun talenten te ontwikkelen. Verveling en overlast maken plaats voor activiteiten/hobby's. Indien nodig kunnen jongeren ook doorverwezen worden naar andere professionals. Hierbij wordt er ook gekeken naar de wensen en mogelijkheden van een jeugdcentrum. Door verschillende leden van de gemeenschap samen te laten komen en gezamenlijk een oplossing te bedenken voor de uitdagingen waarvoor we staan.

Het is een project van 12 maanden, daarna stopt Stichting De Positieve Stad met hun inzet. Het doel van hun aanpak is dat er dan een stevige brede basis is gecreëerd waar het jongerenwerk van het CMWW, de gemeente en eventuele anders (zorg)partners op kunnen voortborduren. Er zijn (nieuwe) verbindingen gelegd en er is een ingang gemaakt naar de jeugd (klankbordgroep). Tevens is een beeld ontstaan over of en hoe een jeugdcentrum eruit zou moeten zien en wat daar bij nodig is om dit te realiseren. Tijdens het project worden er verschillende behoeftes opgehaald. Hiermee worden verwachtingen gecreëerd bij de jongeren. Het is dus van groot belang dat er na het project gefaciliteerd wordt in de behoeftes van de jongeren (in zoverre dat mogelijk is) en dat niet na de 12 maanden alles stopt. Dat zou zonde zijn van de energie, het geld en de tijd. Daarnaast komt Stichting De Positieve Stad, in aanvulling op het reeds uitgevoerde onderzoek naar het voorliggend veld, met een aantal aanbevelingen en adviezen vanuit het perspectief van de jongeren over hoe we als gemeente in de toekomst kunnen omgaan met de jeugd.

De aanpak jeugd door Stichting De Positieve Stad kost de gemeente €43.900 in 2023. Dit weegt niet op tegen de kosten die problematische jeugdgroepen met zich mee (kunnen) brengen. Uit een rapport dat het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum van het ministerie in 2016 heeft laten uitvoeren blijkt dat de maatschappelijke kosten van één overlastgevende jeugdgroep gemiddeld per jaar de maatschappij €1.500.000 kost waarvan €1.200.000 aan gemeentelijke kosten. Voor meer informatie en toelichting zie bijlage: rapport wat problematische jeugdgroepen de maatschappij kosten. Bovendien biedt de voorgestelde methodiek een kans om weer bruggen te slaan tussen buurtbewoners en overlastgevende jongeren, het bereiken van een bredere groep van jongeren die we nu nog niet hebben kunnen bereiken en het geven van gehoor aan de oproep die we vanuit het voorliggend veld hebben gekregen om als gemeente ook echt met de jongeren in gesprek te komen.

d. Opties en keuze

Optie 1: De huidige situatie laten zoals het is en zelf trachten de behoeftes van de overlastgevende jongeren te achterhalen. Dit is het afgelopen jaar niet gelukt, doordat er geen goede verstandhouding is tussen de overlastgevende jongeren en de gemeente. Risico bestaat dat als we huidige situatie laten zoals het is we geen antwoord krijgen op de vragen die gesteld worden in de motie van de BCD aangaande honken en evenementen gericht op jongeren, dat verveling bij de jongeren toeneemt en dat de overlast die nu op verschillende plekken ervaren wordt niet veranderd en wellicht toeneemt in de toekomst. Ook missen we dan cruciale informatie vanuit de jongeren zelf om tot invulling tot komen voor een jongerencentrum. Bovendien missen we dan een kans om de overlastgevende jongeren en de omgeving weer op een positieve wijze met elkaar in contact te laten komen.

Optie 2: Akkoord te gaan met de voorgestelde aanpak jeugd door Stichting De Positieve Stad en om de kosten van €43.900 via een begrotingswijziging bij te ramen op productnummer 620003, kostensoort 438103 t.l.v. de algemene reserve.

5. Bijlagen

B&W voorstel aanpak jeugd door Stichting De Positieve Stad
Motie: BCD honken en evenementen gericht op jongeren
Overgenomen toezegging (79) tijdens de begrotingsvergadering 2023
Offerte voorstel Stichting De Positieve stad
Good practice Stichting De Positieve stad
Rapport wat problematische jeugdgroepen de maatschappij kosten

Begrotingswijziging

Het college van burgemeester en wethouders,

Burgemeester Secretaris

Raadsbesluit

Gemeentebladnr. : 022/117
Afdeling : Maatschappelijke ontwikkeling
Registratiekenmerk : 2001241

De raad van de gemeente Brunssum gemeentebladnummer 2022/117;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders 20 december 2022, afdeling Maatschappelijke ontwikkeling ;

Besluit:

1. Akkoord te gaan met de voorgestelde aanpak jeugd door Stichting De Positieve Stad en hiermee tegemoet te komen aan de motie ‘’BCD honken en evenementen gericht op jongeren’’ (2001241) alsmede de start naar het invullen van toezegging 79.

2. De kosten van €43.900 via een begrotingswijziging bij te ramen op productnummer 620003, kostensoort 438103 t.l.v. de algemene reserve.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van <vul hier de datum van de raadsvergadering in>

De Raad vernoemd,

Voorzitter Griffier

Betreft de 3e begrotingswijziging 2023 aanpak jeugd door Stichting De Positieve Stad

U I T G A V E N							I N K O M S T E N					
progr	**taak veld**	**omschrijving**	**bijgestelde begroting 2023**	**bijstelling 3e begr. wijz. 2023**	**nieuwe raming 2023**		**progr**	**taak veld**	**omschrijving**	**bijgestelde begroting 2023**	**bijstelling 3e begr. wijz. 2023**	**nieuwe raming 2023**
		GEWONE DIENST							**GEWONE DIENST**			
		Ongewijzigde Programma's	**95.232.395**		**95.232.395**				**Ongewijzigde Programma's**	**31.658.471**		**31.658.471**
6	6.2	Wijkgericht werken, integratie, burgerparticip	765.367	43.900	809.267		6		Wijkgericht werken, integratie, burgerparticipatie			
		Ongewijzigde taakvelden	3.424.086	0	3.424.086				Ongewijzigde taakvelden	40.977	0	40.977
		Subtotaal	4.189.453	43.900	4.233.353				Subtotaal	40.977	0	40.977
12		Algemene dekkingsmiddelen					12		Algemene dekkingsmiddelen			
	0.7	Algemene uitkering gemeentefonds	0	0	0			0.7	Algemene uitkering gemeentefonds	71.125.000		71.125.000
	0.10	Mutaties reserves	694.490	0	694.490			0.10	Mutaties reserves	4.562.505	43.900	4.606.405
		Ongewijzigde taakvelden	15.914.460	0	15.914.460				Ongewijzigde taakvelden	8.827.956	0	8.827.956
		Subtotaal	16.608.950	0	16.608.950				Subtotaal	84.515.461	43.900	84.559.361
		Totaal	116.319.049	43.900	116.362.949				Totaal	116.319.049	43.900	116.362.949

GOOD PRACTICE EN REACTIES

ODE AAN KERKRADE-WEST

www.depositievestad.nl

© Stichting De Positieve Stad, 2022
Auteur: Sidney van den Berg

Alle rechten voorbehouden.
Niets uit dit document mag worden verveelvoudigd, verspreid, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

ODE AAN KERKRADE-WEST

Middels Ode aan Kerkrade-West hebben bewoners van Kerkrade-West samen met cultuurmakers en ondernemers hun wijk nóg mooier gemaakt door een muurschildering te realiseren, waarmee een verhaal over het verleden, het heden en de toekomst van de wijk creatief en duurzaam wordt uitgedragen.

Bewoners hebben gedurende een jaar in diverse activiteiten vanuit hun eigen beleving meegedacht en meegedaan met professionele cultuurmakers. Naast een muurschildering behoort ook een muzikaal resultaat tot het eindproduct, waarvoor zelfs een videoclip gerealiseerd.

Tijdens een officiële onthulling bij een lokaal café is de link tussen de muurschildering en de muzikale videoclip fysiek zichtbaar gemaakt door de wijkwethouder en kinderburgemeester.

In totaal kende het project ruim 258 deelnemers.

Bewoners tijdens de onthulling van de muurschildering

REACTIES VAN DEELNEMERS

"IK HEB VEEL NIEUWE MENSEN LEREN KENNEN. MEER DAN IK EIGENLIJK HAD VERWACHT."

"STAPSGEWIJS HEB IK INZICHT GEKREGEN IN MIJN EIGEN CREATIEVE KWALITEITEN EN PERSOONLIJKE DOELEN."

"IK MERK DAT OP DEZE MANIER VEEL MENSEN BIJ ELKAAR WORDEN GEBRACHT EN ELKAAR INSPIREREN. DAAR KAN IK MIJ ELKE KEER ONTZETTEND OP VERHEUGEN."

"IK BEN MEEGEGAAN OP EEN SPANNENDE REIS EN AANGEKOMEN OP EEN MOOIE TUSSENSTOP. IK VOEL DANKBAARHEID, TROTS EN VERBINDING."

"ER WORDT MET EEN OPEN EN BETROKKEN HOUDING GOED MEEGEDACHT OM HET VOOR ALLE DEELNEMERS MOGELIJK TE MAKEN OM MEE TE DOEN."

"MET RESPECT VOOR ELKAAR EN DOORZETTINGSVERMOGEN KUN JE VEEL BEREIKEN EN KAN ELK SOORT PROJECT EEN VORM AANNEMEN. DAT IS WAT IK MEENEEM VOOR DE REST VAN MIJN LEVEN."

FOTOVERSLAG ONTHULLING

www.depositievestad.nl/ode-aan-kerkrade-west

Motie: Honken en evenementen gericht op jongeren

De Gemeenteraad van Brunssum in vergadering bijeen op 2 november 2021,

Gezien:

- De demografische situatie van onze gemeente,
- De ambitie van onze gemeente om daar iets aan te doen,
- Het feit dat Brunssum al enkele plannen in uitvoering heeft gerelateerd aan het wegnemen van deze demografische gap, te weten op het gebied van huisvesting,
- Het feit dat Brunssum in deze context stevig zijn best doet om een levendige, aantrekkelijke stad te zijn en daar al redelijk in slaagt naar een behoorlijk aantal doelgroepen.

Constaterende dat:

- De aanpak van zo'n ambitie veelzijdig is, te beginnen bij het woningaanbod, maar ook verder reikt in een scala aan voorzieningen zoals bijvoorbeeld de onderwijsvoorzieningen en het aanbod aan voorzieningen op het gebied van sport, cultuur en recreatie,
- De gemeente op velerlei vlak al de nodige initiatieven heeft opgepakt en in bewerking dan wel uitwerking heeft,
- Voor sommige doelgroepen dat aanbod nog niet aan de maat is cq pregnanter naar voren mag komen,
- Het daarbij met name gaat om het aanbod van voorzieningen aan onze jeugd en jongeren.
- Zeker het op deze doelgroep gerichte aanbod aan evenementen nog achterblijft. Immers, "Brunssum, dat zijn we allemaal"

Overwegende dat:

- Voor onze jeugd en jongeren een extra slag gemaakt mag worden, zeker op het gebied van ~~innovatieve~~ evenementen.
- We ontmoetingsruimtes moeten creëren waarin de jeugd kan recreëren, ontmoeten, ontspannen, creatief bezig zijn.

Verzoekt het college:

- Een onderzoek te doen naar de mogelijkheden om dit soort ~~innovatieve~~ evenementen, gericht op jongeren, in Brunssum te organiseren,
- Ideeën en wensen van de jeugd te inventariseren waarmee een gedegen locatie(s) gevonden kan (kunnen) worden.
- Onze netwerkpartners, CMWW, GGD, JGZ te betrekken bij te ontwikkelen plannen.

- En de raad over de bevindingen, haalbaarheid, incluis financiële aspecten te informeren.

En gaat over tot de orde van de dag

offerte voorstel

www.depositievestad.nl

Hierbij ontvangt u het offertevoorstel van stichting De Positieve Stad om samen te werken met Gemeente Brunssum aan de stimulering van jongerenparticipatie, waarmee wordt bijgedragen aan de positieve gezondheid van jonge bewoners in Brunssum.

© Stichting De Positieve Stad, 2022
Auteur: Sidney van den Berg

Alle rechten voorbehouden.
Niets uit dit document mag worden verveelvoudigd, verspreid, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

De Positieve Stad

Introductie

De Positieve Stad werkt met veel enthousiasme en bevlogenheid aan sociale, culturele en maatschappelijke uitdagingen, welke met behoorlijk wat creativiteit worden aangevlogen en waarbij tastbare resultaten (voor de bewoners) veelal als uitgangspunt worden genomen.

We werken vanuit klachten, behoeften en vragen aan initiatieven waarbij samenwerking en verbinding voorop staan om te werken aan een vitale omgeving. Er worden gevoelens van trots, saamhorigheid en verantwoordelijkheidsgevoel voor de omgeving opgewekt. De inwoners staan voorop: Ze doen niet alleen mee, maar hebben ook inspraak in de projecten, waardoor zij in hun kracht worden gezet. Er is sprake van een wederzijdse invloed: De bewoners inspireren ons ook!

De Positieve Stad maakt gebruik van cultureel-maatschappelijk agogische methodieken voor actieve community development, werkt pro-actief op projectbasis voor verschillende opdrachtgevers en bevindt zich op het snijvlak tussen kunst, cultuur en het sociaal maatschappelijke domein.

Onze Missie

De Positieve Stad zorgt voor en met burgers, onderwijsinstellingen, overheidsorganisaties, welzijnsorganisaties e.a. belanghebbenden, met als uitgangspunt de eigen kracht en mogelijkheden van elk individu, middels kortdurende en langdurende activiteiten en projecten, voor de benodigde inspiratie, stimulatie, motivatie, verbinding, talentontwikkeling, individuele (gedrags) veranderingen en maatschappelijke veranderingen totdat elk individu positief en actief participeert in de maatschappij.

Foto's van onze activiteiten en projecten

Aanleiding

De Positieve Stad is uitgenodigd voor overleggen met jongerenwerker Terence Oey van welzijnsorganisatie CMWW, wijkmanager Luca Azzarito van Gemeente Brunssum, evenals met een jongere uit de wijk Brunssum-Noord. Insteek van de overleggen was het laten afnemen van jongerenoverlast. Uit deze gesprekken blijkt er een behoefte te zijn aan bewustwording over de behoeftes van jongeren, evenals ondersteuning van hen op het vlak van hun culturele uitingsvormen. Een initiatief van De Positieve Stad om hieraan bij te dragen wordt omarmd.

De Positieve Stad heeft een cultureel-maatschappelijk agogische methode ontworpen voor alle bewoners van Brunssum, met de nadruk op deelname van jongeren, waardoor de jongerenoverlast zal afnemen.

Middels participatieve activiteiten, interactieve presentaties, professionele ondersteuning van jonge cultuurmakers en realisering van tastbare resultaten wordt ervoor gezorgd dat diverse bewonersgroepen uit Brunssum met elkaar worden verbonden, waarbij het betrekken van de jonge bewoners en het stimuleren van hun ontwikkeling centraal staat. Tevens wordt er inzicht gegeven in de behoeftes van de jongeren.

De Positieve Stad coördineert het proces en zorgt voor de organisatie. Bij het project worden diverse teamleden betrokken, die door De Positieve Stad worden aangestuurd. De coördinator / kartrekker werkt bij de uitvoering altijd mee. Met partners CMWW en Gemeente Brunssum wordt zorgvuldig samengewerkt om de verschillende activiteiten te organiseren, welke hoofdzakelijk plaats zullen vinden in de Multifunctionele Accomodatie te Treebeek.

Na afloop van het proces wordt er gezamenlijk met alle partners geëvalueerd en wordt een mogelijk vervolg van de samenwerking besproken.

Foto's van onze activiteiten en projecten

OFFERTE

Gemeente Brunssum
Lindeplein 1
6444 AT Brunssum

T.a.v. Luca Azzarito
luca.azzarito@brunssum.nl

Datum: 13-06-2022
Offerte: 2022.0129

U bent geholpen door Dhr. S. van den Berg
info@depositievestad.nl

De Positieve Stad
Kloosterweg 1
6412 CN Heerlen

www.depositievestad.nl

KVK: 72411961
Bank: Rabobank
Iban: NL25 RABO 0332 8713 04
BIC: RABONL2U

Bevordering jongerenparticipatie te Brunssum

Naar aanleiding van een vraag van Luca Azzarito ontvangt u hierbij ons offertevoorstel om samen te werken aan de stimulering van jongerenparticipatie, waarmee wordt bijgedragen aan de positieve gezondheid van jonge bewoners in Brunssum.

Omschrijving	Aantal	Tarief
Voorbereidingen Het projectteam van De Positieve Stad bereid een aansprekende en inspirerende cultureel-maatschappelijk agogische methode voor met een looptijd van 12 maanden.	1	€5.000,-
Coördinatie en kartrekken Coördinatie van het proces in samenwerking met het ondersteunend team en partners, evenals het kartrekken van de organisatie en uitvoering van activiteiten en bijeenkomsten met een looptijd van 12 maanden. De verwachte urenbesteding betreft 20 uur per maand.	20 uur	€85,- p. uur
Productiebudget - Ondersteunend team Om de enthousiasmering, uitvoering en tastbare eindresultaten aansprekend te maken, worden diverse teamleden voor de productie ingezet. De verwachte kosten bedragen €15.000,- voor de looptijd van 12 maanden.	1	€15.000,-
Productiebudget - Overige materialen en hospitalities Voor de uitvoering zijn diverse drukwerken, hospitalities en overige materialen benodigd. De verwachte kosten bedragen €3.500,- voor de looptijd van 12 maanden.	1	€3.500,-
Totaal Wij zijn niet btw plichtig		€25.200,-

Voorschot en facturering

Bij akkoord wordt de offerte als voorschot gefactureerd, zodat de uitvoering kan starten.

De werkuren van De Positieve Stad worden maandelijks vastgesteld en gefactureerd op basis van nacalculatie middels de logboeken van de coördinator / kartrekker.

Voor akkoord:

We verzoeken u vriendelijk de offerte bij akkoord te ondertekenen en te retourneren aan De Positieve Stad, Kloosterweg 1, 6412 CN Heerlen.
Hiermee verklaart u tevens kennis te hebben genomen van de aangehechte algemene voorwaarden en hiermee akkoord te gaan.
Eventuele toepasselijkheid van algemene (inkoop) voorwaarden van opdrachtgever worden uitdrukkelijk van de hand gewezen.
De offerte is 15 dagen geldig.

ALGEMENE VOORWAARDEN

Artikel 1 – Definities
1. Stichting De Positieve Stad, statutair gevestigd te Kerkrade en kantoorhoudende te Heerlen, KvK-nummer 72411961, wordt in deze algemene voorwaarden aangeduid als dienstverlener.
2. De wederpartij van dienstverlener wordt in deze algemene voorwaarden aangeduid als opdrachtgever.
3. Partijen zijn dienstverlener en opdrachtgever samen.
4. Met de overeenkomst wordt bedoeld de overeenkomst tot dienstverlening tussen partijen.

Artikel 2 – Toepasselijkheid algemene voorwaarden
1. Deze voorwaarden zijn van toepassing op alle uit de overeenkomst voortkomende werkzaamheden, offertes, overeenkomsten en leveringen van diensten of goederen door of namens dienstverlener.
2. Afwijken van deze voorwaarden kan alleen als dat uitdrukkelijk én schriftelijk door partijen is overeengekomen.
3. De overeenkomst bevat voor dienstverlener steeds inspanningsverplichtingen, geen resultaatverplichtingen.

Artikel 3 – Betaling
1 Declaraties moeten binnen 30 dagen na factuurdatum betaald zijn, tenzij partijen hierover schriftelijk andere afspraken hebben gemaakt of op de declaratie een andere betaaltermijn is vermeld.
2. Betalingen geschieden zonder enig beroep op opschorting of verrekening door overschrijving van het verschuldigde bedrag op het door dienstverlener opgegeven bankrekeningnummer.
3. Betaalt opdrachtgever niet binnen de overeengekomen termijn, dan is hij van rechtswege, zonder dat daarvoor enige aanmaning nodig is, in verzuim. Vanaf dat moment is dienstverlener gerechtigd de verplichtingen op te schorten totdat opdrachtgever aan zijn betalingsverplichtingen heeft voldaan.
4. Blijft opdrachtgever in gebreke, dan zal dienstverlener tot invordering overgaan. De kosten met betrekking tot die invordering komen voor rekening van de opdrachtgever. Wanneer opdrachtgever in verzuim is, is hij naast de hoofdsom tevens wettelijke (handels)rente, buitengerechtelijke incassokosten en overige schade verschuldigd aan dienstverlener. De incassokosten worden berekend aan de hand van het Besluit vergoeding voor buitengerechtelijke incassokosten.
5. In geval van liquidatie, faillissement, beslag of surseance van betaling van de opdrachtgever zijn de vorderingen van dienstverlener op de opdrachtgever onmiddellijk opeisbaar.
6. Weigert opdrachtgever zijn medewerking aan de uitvoering van de opdracht door dienstverlener, dan is hij nog steeds verplicht de afgesproken prijs aan dienstverlener te betalen.

Artikel 4 – Aanbiedingen en offertes
1. De aanbiedingen van dienstverlener zijn hooguit 15 dagen geldig, tenzij in het aanbod een andere termijn van aanvaarding is genoemd. Wordt het aanbod niet binnen die gestelde termijn aanvaard, dan vervalt het aanbod.
2. Levertijden in offertes zijn indicatief en geven de opdrachtgever bij overschrijding daarvan geen recht op ontbinding of schadevergoeding.

Artikel 5 – Prijzen
1. De op aanbiedingen, offertes en facturen van dienstverlener genoemde prijzen zijn inclusief btw en andere overheidsheffingen, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld.
2. De prijzen van goederen en diensten zijn gebaseerd op de op dat moment bekend zijnde kostprijzen. Verhogingen hiervan, die door de dienstverlener niet konden worden voorzien ten tijde van het doen van de aanbiedingen c.q. het tot stand komen van de overeenkomst, kunnen aanleiding geven tot prijsverhogingen.
3. Het tarief met betrekking tot de dienstverlening wordt vastgesteld op grond van de werkelijk bestede uren. Het tarief wordt berekend volgens de gebruikelijke uurtarieven van dienstverlener, geldend voor de periode waarin hij de werkzaamheden verricht.

Artikel 6 – Prijsindexering
1. De bij het aangaan van de overeenkomst overeengekomen prijzen en uurlonen zijn gebaseerd op het op dat moment gehanteerde prijspeil. Dienstverlener heeft het recht de aan opdrachtgever te berekenen vergoedingen jaarlijks per 1 januari of per 1 juli aan te passen.
2. Aangepaste prijzen, tarieven en uurlonen worden zo spoedig mogelijk medegedeeld aan opdrachtgever.

Artikel 7 – Informatieverstrekking door opdrachtgever
1. Opdrachtgever stelt alle informatie die voor de uitvoering van de opdracht relevant is beschikbaar voor dienstverlener.
2. Opdrachtgever is verplicht alle gegevens en bescheiden, die dienstverlener meent nodig te hebben voor het correct uitvoeren van de opdracht, tijdig en in de gewenste vorm en op de gewenste wijze ter beschikking te stellen.
3. Opdrachtgever staat in voor de juistheid, volledigheid en betrouwbaarheid van de aan dienstverlener ter beschikking gestelde gegevens en bescheiden, ook indien deze van derden afkomstig zijn, voor zover uit de aard van de opdracht niet anders voortvloeit.
4. Opdrachtgever vrijwaart dienstverlener voor elke schade in welke vorm dan ook die voortvloeit uit het niet voldoen aan het in het eerste lid van dit artikel gestelde.
5. Indien en voor zover opdrachtgever dit verzoekt, retourneert dienstverlener de betreffende bescheiden.
6. Stelt opdrachtgever niet, niet tijdig of niet behoorlijk de door dienstverlener verlangde gegevens en bescheiden beschikbaar en loopt de uitvoering van de opdracht hierdoor vertraging op, dan komen de daaruit voortvloeiende extra kosten en extra honoraria voor rekening van opdrachtgever.

Artikel 8 – Intrekking opdracht
1. Opdrachtgever kan alleen in overleg met dienstverlener de opdracht tussentijds beëindigen. Hiervoor moet een dringende reden zijn.
2. Wanneer opdrachtgever de opdracht intrekt, is opdrachtgever verplicht de verschuldigde en de gemaakte onkosten van dienstverlener te betalen. Deze verschuldigde onkosten worden per geval door dienstverlener berekend.

Artikel 9 – Uitvoering van de overeenkomst
1. Dienstverlener voert de overeenkomst naar beste inzicht en vermogen en overeenkomstig de eisen van goed vakmanschap uit.
2. Dienstverlener heeft het recht om werkzaamheden te laten verrichten door derden.
3. De uitvoering geschiedt in onderling overleg en na schriftelijk akkoord en betaling van het afgesproken voorschot.
4. Het is de verantwoordelijkheid van opdrachtgever dat dienstverlener tijdig kan beginnen aan de opdracht.

Artikel 10 – Contractduur opdracht
1. De overeenkomst tussen opdrachtgever en dienstverlener wordt aangegaan voor onbepaalde tijd, tenzij uit de aard van de overeenkomst iets anders voortvloeit of partijen uitdrukkelijk én schriftelijk anders zijn overeengekomen.
2. Zijn partijen binnen de looptijd van de overeenkomst voor de voltooiing van bepaalde werkzaamheden een termijn overeengekomen, dan is dit nooit een fatale termijn. Bij overschrijding van deze termijn moet opdrachtgever dienstverlener schriftelijk in gebreke stellen.

Artikel 11 – Wijziging van de overeenkomst
1. Indien tijdens de uitvoering van de overeenkomst blijkt dat het voor een behoorlijke uitvoering van de opdracht noodzakelijk is om de te verrichten werkzaamheden te wijzigen of aan te vullen, passen partijen tijdig en in onderling overleg de overeenkomst dienovereenkomstig aan.
2. Indien partijen overeenkomen dat de overeenkomst wordt gewijzigd of aangevuld, kan het tijdstip van voltooiing van de uitvoering daardoor worden beïnvloed. Dienstverlener stelt opdrachtgever hiervan zo spoedig mogelijk op de hoogte.
3. Indien de wijziging van of aanvulling op de overeenkomst financiële en/of kwalitatieve consequenties heeft, licht dienstverlener opdrachtgever hierover zo spoedig mogelijk schriftelijk in.
4. Indien partijen een vast honorarium zijn overeengekomen, geeft dienstverlener daarbij aan in hoeverre de wijziging of aanvulling van de overeenkomst een overschrijding van dit honorarium tot gevolg heeft.

Artikel 12 – Overmacht
1. In aanvulling op het bepaalde in artikel 6:75 Burgerlijk Wetboek geldt dat een tekortkoming van dienstverlener in de nakoming van enige verplichting jegens opdrachtgever niet aan dienstverlener kan worden toegerekend in geval van een van de wil van dienstverlener onafhankelijke omstandigheid, waardoor de nakoming van zijn verplichtingen jegens opdrachtgever geheel of gedeeltelijk wordt verhinderd of waardoor de nakoming van zijn verplichtingen in redelijkheid niet van dienstverlener kan worden verlangd. Tot die omstandigheden worden mede gerekend wanprestaties van toeleveranciers of andere derden, stroomstoringen, computervirussen, stakingen, slechte weersomstandigheden en werkonderbrekingen.
2. Indien zich een situatie als hiervoor bedoeld voordoet als gevolg waarvan dienstverlener niet aan zijn verplichtingen jegens opdrachtgever kan voldoen, dan worden die verplichtingen opgeschort zolang dienstverlener niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Indien de in de vorige zin bedoelde situatie 30 kalenderdagen heeft geduurd, hebben partijen het recht de overeenkomst schriftelijk geheel of gedeeltelijk te ontbinden.
3. Dienstverlener is in het geval als bedoeld in het tweede lid van dit artikel niet gehouden tot vergoeding van enige schade, ook niet als dienstverlener als gevolg van de overmachttoestand enig voordeel geniet.

Artikel 13 – Verrekening
Opdrachtgever doet afstand van zijn recht om een schuld aan dienstverlener te verrekenen met een vordering op dienstverlener.

Artikl 14 – Opschorting
Opdrachtgever doet afstand van het recht om de nakoming van enige uit deze overeenkomst voortvloeiende verbintenis op te schorten.

Artikel 15 – Overdracht van rechten
Rechten van een partij uit deze overeenkomst kunnen niet worden overgedragen zonder de voorafgaande schriftelijke instemming van de andere partij. Deze bepaling geldt als een beding met goederenrechtelijke werking zoals bedoeld in artikel 3:83, tweede lid, Burgerlijk Wetboek.

Artikel 16 – Verval van de vordering
Elk recht op vergoeding van schade veroorzaakt door dienstverlener vervalt in elk geval 6 maanden na de gebeurtenis waaruit de aansprakelijkheid direct of indirect voortvloeit. Hiermee wordt niet uitgesloten het bepaalde in artikel 6:89 Burgerlijk Wetboek.

Artikel 17 – Verzekering
1. Opdrachtgever verplicht zijn geleverde zaken die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de onderliggende overeenkomst, alsook zaken van dienstverlener die bij opdrachtgever aanwezig zijn en zaken die onder eigendomsvoorbehoud zijn geleverd, adequaat te verzekeren en verzekerd te houden tegen onder andere brand, ontploffings- en waterschade evenals diefstal.
2. Opdrachtgever geeft op eerste verzoek de polis van deze verzekeringen ter inzage.

Artikel 18 – Aansprakelijkheid schade
1 Dienstverlener is enkel aansprakelijk voor schade die het directe gevolg is van een toerekenbare tekortkoming door dienstverlener. Dienstverlener is niet aansprakelijk voor gevolgschade, indirecte schade, gederfde omzet, gemiste inkomsten of gederfde winst.
2. In het geval dat dienstverlener een schadevergoeding verschuldigd is aan opdrachtgever bedraagt de schade niet meer dan het honorarium.
3. Iedere aansprakelijkheid voor schade, voortvloeiende uit of verband houdende met de uitvoering van een overeenkomst, is steeds beperkt tot het bedrag dat in het desbetreffende geval door de gesloten (beroeps)aansprakelijkheidsverzekering(en) wordt uitbetaald. Dit bedrag wordt vermeerderd met het bedrag van het eigen risico volgens de desbetreffende polis.
4. De aansprakelijkheidsbeperking geldt ook als dienstverlener aansprakelijkheid wordt gesteld voor schade die direct of indirect voortvloeit uit het niet deugdelijk functioneren van de door dienstverlener bij de uitvoering van de opdracht gebruikte apparatuur, software, gegevensbestanden, registers of andere zaken.
5. Bovengenoemde beperkingen van aansprakelijkheid gelden niet indien de schade het gevolg is van opzet of bewuste roekeloosheid van dienstverlener, zijn leidinggevende of ondergeschikten.

Artikel 19 – Aansprakelijkheid opdrachtgever
1. Ingeval een opdracht wordt verstrekt door meer dan één persoon, is ieder van hen hoofdelijk aansprakelijkheid voor de bedragen die uit hoofde van die opdracht aan dienstverlener verschuldigd zijn.
2. Wordt een opdracht middellijk of onmiddellijk verstrekt door een natuurlijke persoon namens een rechtspersoon, dan kan deze natuurlijke persoon tevens in privé opdrachtgever zijn. Daarvoor is vereist dat deze natuurlijke persoon beschouwd kan worden als de (mede)beleidsbepaler van de rechtspersoon. Bij wanbetaling door de rechtspersoon is de natuurlijke persoon dus persoonlijk aansprakelijk voor de betaling van de declaratie, onverschillig of deze, al dan niet op verzoek van opdrachtgever, ten name van een rechtspersoon dan wel ten name van opdrachtgever als natuurlijk persoon of hen beiden is gesteld.

Artikel 20 – Vrijwaring
De opdrachtgever vrijwaart dienstverlener tegen alle aanspraken van derden, die verband houden met de door dienstverlener geleverde goederen en/of diensten.

Artikel 21 – Klachtplicht
1. Opdrachtgever is verplicht klachten over de verrichte werkzaamheden direct schriftelijk te melden aan dienstverlener. De klacht bevat een zo gedetailleerd mogelijke omschrijving van de tekortkoming, zodat dienstverlener in staat is hierop adequaat te reageren.
2. Een klacht kan er in ieder geval niet toe leiden, dat dienstverlener gehouden kan worden om andere werkzaamheden te verrichten dan zijn overeengekomen.

Artikel 22 – Eigendomsvoorbehoud, opschortingsrecht en retentierecht
1. De bij opdrachtgever aanwezige zaken en geleverde zaken en onderdelen blijven eigendom van dienstverlener totdat opdrachtgever de gehele afgesproken prijs heeft betaald. Tot die tijd kan dienstverlener zich beroepen op zijn eigendomsvoorbehoud en de zaken terugnemen.
2. Indien de overeengekomen vooruit te betalen bedragen niet of niet op tijd worden voldaan, heeft dienstverlener het recht om de werkzaamheden op te schorten totdat het overeengekomen deel alsnog is voldaan. Er is dan sprake van schuldeisersverzuim. Een verlate levering kan in dat geval niet aan dienstverlener worden tegengeworpen.
3. Dienstverlener is niet bevoegd de onder zijn eigendomsvoorbehoud vallende zaken te verpanden noch op enige andere wijze te bezwaren.
4. Indien zaken nog niet zijn geleverd of diensten nog niet zijn verricht, maar de overeengekomen vooruitbetaling of prijs niet conform afspraak is voldaan, heeft dienstverlener het recht van retentie. De zaak wordt dan niet geleverd of de dienst wordt dan niet verricht totdat opdrachtgever volledig en conform afspraak heeft betaald.
5. In geval van liquidatie, insolventie of surseance van betaling van opdrachtgever zijn de verplichtingen van opdrachtgever onmiddellijk opeisbaar.

Artikel 23 – Intellectueel eigendom
1. Tenzij partijen schriftelijk anders zijn overeengekomen, behoudt dienstverlener alle intellectuele absolute rechten (waaronder auteursrecht, octrooirecht, merkenrecht, tekeningen- en modellenrecht, etc.) op alle ontwerpen, tekeningen, geschriften, dragers met gegevens of andere informatie, offertes, afbeeldingen, schetsen, foto's, modellen, projecten, plannen, filmmaterialen, maquettes, etc.
2. De genoemde intellectuele absolute rechten mogen niet zonder schriftelijke toestemming van dienstverlener worden gekopieerd, aan derden getoond en/of ter beschikking gesteld of op andere wijze worden gebruikt.
3. Opdrachtgever verplicht zich tot geheimhouding van de door dienstverlener aan hem ter beschikking gestelde vertrouwelijke informatie. Onder vertrouwelijke informatie wordt in ieder geval verstaan datgene waarop dit artikel betrekking heeft, alsmede de bedrijfsgegevens. Opdrachtgever verplicht zich aan zijn personeel en/of derden die betrokken zijn bij de uitvoering van deze overeenkomst, een schriftelijke geheimhoudingsplicht op te leggen van de strekking van deze bepaling.

Artikel 24 – Geheimhouding
1. Ieder der partijen houdt de informatie die hij (in welke vorm dan ook) van de andere partij ontvangt en alle andere informatie betreffende de andere partij waarvan hij weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat deze geheim of vertrouwelijk is, dan wel informatie waarvan hij kan verwachten dat de verspreiding daarvan de andere partij schade kan berokkenen, geheim en neemt alle nodige maatregelen om te waarborgen dat zijn personeel de genoemde informatie ook geheimhoudt.
2. De in het eerste lid van dit artikel genoemde geheimhoudingsplicht geldt niet voor informatie: a. die op het moment dat de ontvanger deze informatie ontving al openbaar was of nadien openbaar is geworden zonder een schending door de ontvangende partij van een op hem rustende geheimhoudingsplicht; b. waarvan de ontvangende partij kan bewijzen dat deze informatie al in zijn bezit was op het moment van verstrekken door de andere partij; c. die de ontvangende partij van een derde heeft ontvangen waarbij deze derde gerechtigd was deze informatie aan de ontvangende partij te verstrekken; d. die door de ontvangende partij openbaar wordt gemaakt op grond van een wettelijke plicht.
3. De in dit artikel omschreven geheimhoudingsplicht geldt voor de duur van deze overeenkomst en voor een periode van drie jaar na het eindigen daarvan.

Artikel 25 – Boete op overtreding geheimhoudingsplicht
1. Overtreedt opdrachtgever het artikel van deze algemene voorwaarden over geheimhouding, dan verbeurt opdrachtgever ten behoeve van dienstverlener een onmiddellijk opeisbare boete van €5.000,- voor elke overtreding en daarnaast een bedrag van €500,- voor elke dag dat die overtreding voortduurt. Dit is ongeacht of de overtreding aan opdrachtgever kan worden toegerekend. Bovendien is er voor het verbeuren van deze boete geen voorafgaande ingebrekestelling of gerechtelijke procedure benodigd. Ook hoeft er geen sprake te zijn van enige vorm van schade.
2. Het verbeuren van de in het eerste lid van dit artikel bedoelde boete doet geen afbreuk aan de overige rechten van dienstverlener waaronder zijn recht om naast de boete schadevergoeding te vorderen.

Artikel 26 – Niet-overname personeel
Opdrachtgever zal, op generlei wijze, medewerkers van dienstverlener (of van ondernemingen waarop dienstverlener ter uitvoering van deze overeenkomst een beroep heeft gedaan en die betrokkenen zijn geweest bij de uitvoering van de overeenkomst) in dienst nemen dan wel anderszins, direct of indirect, voor zich laten werken. Dit verbod geldt gedurende de looptijd van de overeenkomst alsmede drie jaar na beëindiging daarvan. Op dit verbod geldt één uitzondering: partijen kunnen in goed zakelijk overleg met elkaar andere afspraken maken. Deze afspraken gelden voor zover die schriftelijk zijn vastgelegd.

Artikel 27 – Email disclaimer
Op het mail verkeer afkomstig van dienstverlener rust een disclaimer. Deze disclaimer is altijd geldig en wordt door het lezen of aanvaarden van deze algemene voorwaarden ook geacht te zijn geaccepteerd door opdrachtgever. De disclaimer omvat het volgende: "De inhoud van dit bericht is alleen bestemd voor de geadresseerde en kan vertrouwelijke of persoonlijke informatie bevatten. Als u dit bericht onbedoeld heeft ontvangen verzoeken wij u het te vernietigen en de afzender te informeren. Het is niet toegestaan om een bericht dat niet voor u bestemd is te vermenigvuldigen dan wel te verspreiden. Dit bericht inclusief bijlagen dienen niet te worden vermenigvuldigd dan wel verspreid. Aan dit bericht inclusief de bijlagen kunnen geen rechten ontleend worden, tenzij schriftelijk anders wordt overeengekomen. Stichting De Positieve Stad aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor schade en/of kosten die voortvloeien uit onvolledige en/of foutieve informatie in e-mailberichten. Op onze website vindt u de algemene voorwaarden."

Artikel 28 – Toepasselijk recht en bevoegde rechter
1. Op iedere overeenkomst tussen partijen is uitsluitend het Nederlands recht van toepassing.
2. De Nederlandse rechter in het arrondissement waar Stichting De Positieve Stad is gevestigd/praktijk houdt/kantoor houdt is exclusief bevoegd om kennis te nemen van eventuele geschillen tussen partijen, tenzij de wet dwingend anders voorschrijft.

DE POSITIEVE STAD

Kostbare vriendschappen: wat problematische jeugdgroepen de maatschappij kosten

Exploratieve studie in een grote gemeente

m.m.v. Regioplan

15824 – 07

eindrapport

22 december 2016

Inhoudsopgave

V Voorwoord **3**

Summary **4**

S Samenvatting **7**

1 Inleiding **11**

2 Methode van onderzoek **13**
2.1 Algemeen 13
2.2 Afbakening van problematische jeugdgroepen 14
2.3 Samenstelling van referentiegroepen 15
2.4 Identificatie van maatschappelijke effecten 15
2.5 Kwantificering van maatschappelijke effecten 16
2.6 Becijfering van maatschappelijke kosten 17

3 Problematische jeugdgroepen **19**
3.1 Kenmerken en omvang 19
3.2 Situatie in experimentgemeente 21

4 Identificatie van maatschappelijke effecten **24**
4.1 Afbakening 24
4.2 Relatieschema 26
4.3 Domein Onderwijs, werk & inkomen 27
4.4 Domein Veiligheid 29
4.5 Domein Zorg & ondersteuning 31
4.6 Indirecte effecten 32

5 Kwantificering van maatschappelijke effecten **35**
5.1 Domein Onderwijs, werk & inkomen 35
5.2 Domein Veiligheid 37
5.3 Domein Zorg & ondersteuning 39

6 Maatschappelijke kosten **41**
6.1 Overzicht per kostenpost 41
6.2 Verdeling over actoren 43

7 Conclusies **44**

Bijlagen

A Begeleidingscommissie en deskundigen **49**

B Wijze van kostenbecijfering en validiteit **50**

C Literatuur **56**

V Voorwoord

Het is van alle tijden dat sommige jongeren voor maatschappelijke problemen zorgen. Als zij dat in groepsverband doen, wordt het een ander verhaal. In veel gemeenten is de laatste jaren gewerkt aan een integrale aanpak die zich specifiek richt op problematische jeugdgroepen. Een aanpak waarin gemeenten nauw samenwerken met politie, justitie en vele andere ketenpartners.

Dit samenwerkingsproces maakte dat bij gemeenten en het ministerie van Veiligheid en Justitie de behoefte groeide aan meer duidelijkheid over de vraag welke maatschappelijke effecten voortvloeien uit het groepsgedrag van vooral jongeren in criminele en overlastgevende jeugdgroepen. En –in het verlengde hiervan– de vraag in hoeverre deze effecten kunnen worden vertaald in kosten en om welke bedragen het dan gaat.

U hebt de rapportage in handen waarin verslag wordt gedaan van het onderzoek dat wij in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum van het ministerie hebben verricht naar deze intrigerende vragen. Voor het eerst zijn de maatschappelijke effecten van criminele en overlastgevende jeugdgroepen gestructureerd in beeld gebracht en is er een wetenschappelijk onderbouwde becijfering van de daarmee samenhangende maatschappelijke kosten. Dit kostenbeeld is opgebouwd vanuit de praktijk in een grote gemeente.

Het zijn de professionals uit die lokale praktijk, die dit resultaat mede mogelijk hebben gemaakt. Juist in het hectische transitiejaar 2015 hebben zij tijd vrijgemaakt om gegevens te verzamelen, deel te nemen aan (groeps)gesprekken en te reflecteren op bevindingen. In het bijzonder geldt dit voor de stedelijke regisseur en zijn team. Een woord van welgemeende dank voor hun inspanningen is daarom op z’n plaats.

Ook de leden van de begeleidingscommissie zeggen we hartelijk dank. Hun rol als ‘kwaliteitsbewaker’ hebben Essy van Dijk, Wim Groot (voorzitter), Paul Harland, Etienne van Koningsveld en Debora Moolenaar zeer serieus genomen. Door constructief mee te denken over de uitwerking van de onderzoekaanpak en kritisch te reflecteren op eerdere rapportages hebben zij bijgedragen aan dit eindresultaat.

Dank zijn we daarnaast verschuldigd aan Henk Ferwerda van Bureau Beke die ons heeft ingewijd in de wereld van de jeugdgroepen en aan professor Johan Polder van de Universiteit van Tilburg. Als kostenbatenexpert heeft hij de methode kritisch tegen het licht gehouden en waardevolle suggesties aangereikt om de uitkomsten zo helder mogelijk voor het voetlicht te brengen.

Tot slot bedanken we Maartje Timmermans en Miranda Witvliet van Regioplan voor de fijne samenwerking en deskundige ondersteuning bij de uitvoering van het onderzoek.

John van Leerdam
projectleider

Summary

reasons for study

Commissioned by the Research and Documentation Centre of the Ministry of Security and Justice, we conducted an experimental study in one municipality on problematic youth groups. The aim was to identify social problems such youth groups can cause, the social costs connected with this and the extent to which the estimated costs are reliable and valid.

problematic youth groups in test municipality

The situation of mid-2015 is the basis for the calculations in this study. At that time, 2 criminal and 3 troublesome youth groups were active. The criminal youth groups have already existed for years and currently consist of a total of 35 boys of about 22 years old. The troublesome groups have been active for two years and comprise a total of 28 boys of about 20 years. Many young people in problematic youth groups have a history of multiple problems and have not (yet) completed their education. They often come from broken families with an unfavourable socio-economic perspective and an unstimulating rearing environment. As a result, possible tendencies to cause social problems are strengthened rather than restrained. Moreover, there are indications of mental and/or psychological problems, making them vulnerable to peer pressure.

defining social costs

Social costs are defined as the welfare effects for various parties in society, caused by the behaviour of problematic youth groups. In addition to costs *resulting* from this behaviour (such as social damage), it involves costs associated with the *response* of the authorities (such as support and punishment of perpetrators) and *prevention* costs (such as a different organisation of the public space). Furthermore, the costs should be traceable to the *group* behaviour and should not directly result from (personal) problems of individual boys.

method

The study is exploratory in nature and focused on providing insight into the most important cost items for which suitable data are available. To that end, several steps were completed. First, an overview of social impacts was made based on scientific literature and interviews with professionals. With the help of this overview a preliminary cost model was drawn up which was discussed with a broad group of experts in the pilot municipality. Based on their insights, the cost model was improved. Subsequently, from various bodies data was retrieved (at client level) to quantify social impacts. Insofar as cost amounts were not directly available, data on young people and/or provided support were translated to costs. The costs were charted for a period of about 5 years. To validate the cost calculations an analysis was made to determine the susceptibility of the results to variations in assumptions. Finally, an independent methodological test was conducted by a scientist with expertise in the area of cost-benefit analysis.

reference groups

The cost calculations were performed for problematic youth groups and for reference youth groups that were matched to the following characteristics: sex, age and district/postcode area. By using reference groups, social costs resulting from problematic *group* behaviour can be isolated as much as possible. The fact is, many social costs are not made solely for young people from the youth groups, but also for other young people with similar backgrounds.

social impact in 3 areas

In the study, nine direct effects of problematic youth groups were identified, divided into three domains. In addition, there are indirect effects between these domains.

Education, employment and income
1. more unauthorised school absence by frequent truancy;
2. more repeating of classes, partly due to more unauthorised school absence;
3. more early school leaving.
These effects result in a lower level of education, which (in time) leads to:
4. lower labour productiveness (wages) and loss of tax revenues;
5. lower employment rate due to a larger distance from the labour market, which could lead to more benefits (unemployment and/or assistance) and/or reintegration efforts;
6. more problematic debts.

Safety
7. more offences and nuisance;
8. more subjective feelings of unsafety of citizens and entrepreneurs who are not themselves victims.

Care and support
9. greater use of care/assistance services due to a less healthy lifestyle (use of alcohol/drugs and involvement in violent incidents) and a care-avoiding attitude (risk of escalation of problems).

social costs

By using data from various sources cost assessments were made of the social costs of both types of problematic youth groups. This mainly concerns costs made in recent years that can be ascribed to young people in these youth groups. Only those costs are taken into account that are additional with respect to the reference groups.

The study estimates that criminal youth groups annually cause an average of approximately 1.9 million euros of social costs per group, that are borne especially by the judiciary. Costs caused by troublesome youth groups involve amounts in the order of 1.5 million euros per group, of which the municipality bears a substantial amount. The calculations per cost category are included in Chapter 6. In total, the social costs in the pilot municipality amount to approximately 8.2 million euros. So these are 'expensive' friendships.

The reason for the study was the perceived knowledge gap with regard to the precise social costs of problematic youth groups. It was obvious that such youth groups have large social impacts and this was the reason to develop an integrated approach. This exploratory study is the first to map out the composition and (potential) size of the social costs caused by such youth groups. This insight is important for municipalities and the Ministry of Security and Justice to further optimise the local approach.

discussion

It has been found possible to translate many social effects to costs. Some cost figures are an underestimate because the image of the youth groups in question was not complete. With regard to a number of effects usable data were entirely lacking. Possibly, these p.m. items can be mapped out in a continuation study. In addition, the study period was limited to about 5 years which means 'lifetime' effects, with potential substantial cost implications, have not been taken into account.

The calculations were based on data from reliable sources and, where possible, directly related to people. The degree of validity varies and depends on whether use could be made of direct personal data over several years and cost statements from primary sources or not and whether there was a need to elaborate on input derived from other sources.

The susceptibility analysis shows that the major uncertainty is connected with the extent to which corrections can be made for factors other than the group effect. This can have a substantial impact on the social costs (in the order of a fifth to a quarter).

An assessment by an independent expert shows that the method was worked out in a valid and insightful way, and that it contributes to the desired insight into the complex issue of problematic youth groups.

S Samenvatting

aanleiding onderzoek

In opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum (WODC) van het Ministerie van Veiligheid en Justitie heeft Cebeon in samenwerking met Regioplan in een grote gemeente (hierna: experimentgemeente) exploratief onderzoek verricht naar de maatschappelijke kosten van problematische jeugdgroepen. Met dit onderzoek is beoogd vast te stellen welke maatschappelijke problemen zulke jeugdgroepen veroorzaken, welke kosten hiermee samenhangen en in hoeverre de geschatte kosten betrouwbaar en valide zijn. Op basis van de resultaten kan worden bekeken welk type vervolgonderzoek mogelijk en wenselijk is.

problematische jeugdgroepen in experimentgemeente

De situatie medio 2015 in de experimentgemeente geldt als uitgangspunt voor de berekeningen in dit onderzoek. Op dat moment waren in de experimentgemeente 2 criminele en 3 overlastgevende jeugdgroepen actief. Eerder was er daarnaast een tweetal jeugdgroepen met een hinderlijk karakter, die ongeveer een jaar als problematisch aangemerkt zijn geweest. Omdat identificerende gegevens ontbraken, was voor dit groepstype geen kostenbecijfering mogelijk. Volgens professionals gaat het ook om zeer beperkte effecten. Om deze redenen zijn deze groepen buiten beschouwing gelaten. De criminele jeugdgroepen zijn al jaren actief en omvatten in totaal ongeveer 35 jongens met een gemiddelde leeftijd van 22 jaar. Jongeren in overlastgevende jeugdgroepen zijn gemiddeld iets jonger (20 jaar). Deze groepen zijn circa twee jaar actief en –met in totaal ongeveer 28 jongens– kleiner in omvang.

Veel jongeren in problematische jeugdgroepen kennen een voorgeschiedenis van multiproblematiek en hebben (nog) geen startkwalificatie. Zij komen vaak uit ontwrichte gezinnen met weinig sociaal-economisch perspectief en een niet stimulerend opgroeimilieu. Hierdoor worden jongens eerder versterkt dan geremd in risicovol gedrag en het veroorzaken van maatschappelijke problemen. Bovendien zijn er aanwijzingen voor verstandelijke en/of psychische problematiek, die hen kwetsbaar maakt voor groepsdruk.

afbakening maatschappelijke kosten

Onder maatschappelijke kosten wordt verstaan de welvaartseffecten voor verschillende partijen in de maatschappij die worden veroorzaakt door het gedrag van problematische jeugdgroepen. Het perspectief van de jongeren in kwestie is niet meegenomen. Het gaat om effecten voor de brede maatschappij. Naast kosten die het *gevolg* zijn van het groepsgedrag (zoals maatschappelijke schade door overlast, criminaliteit en schooluitval) zijn ook kosten meegenomen die samenhangen met de *reactie* van instanties op ongewenst gedrag van problematische jeugdgroepen (zoals bestraffing van daders en ondersteuning aan betrokken jongeren op belangrijke levensgebieden) en kosten van *preventie* van toekomstig ongewenst groepsgedrag (zoals het anders inrichten van openbare ruimte). De kosten die samenhangen met reactie en preventie lopen in de praktijk vaak in elkaar over. Verder geldt dat kosten herleidbaar moeten zijn op het *groeps*gedrag van problematische jeugdgroepen en niet direct voortvloeien uit –een voorgeschiedenis van– problematiek van de jongeren.

methode

Het onderzoek is exploratief van karakter en is toegespitst op het zo goed mogelijk inzichtelijk maken van de belangrijkste kostenposten waarvoor voldoende bruikbare gegevens voorhanden zijn.

In het onderzoek zijn verschillende stappen doorlopen. Er is gestart met het opstellen van een eerste overzicht van maatschappelijke effecten van problematische jeugdgroepen. Dit is gebeurd op basis van inzichten uit de wetenschappelijke onderzoeksliteratuur en negen (telefonische) interviews met professionals en een externe deskundige. Hiermee is een voorlopig kostenmodel opgesteld dat is besproken met een breed samengestelde groep deskundigen van de experimentgemeente en ketenpartijen. Met behulp van de inzichten van deze professionals is het kostenmodel op onderdelen aangescherpt. Vervolgens zijn gegevens (zoveel mogelijk op cliëntniveau) bij relevante instanties opgevraagd voor het kwantificeren van de geïdentificeerde maatschappelijke effecten. Voor zover niet direct kostenbedragen voorhanden waren, zijn aangeleverde gegevens over jongeren en/of gebruikseenheden vertaald naar kosten. De kosten zijn over een periode van ongeveer 5 jaar in kaart gebracht. Ter validering van de kostenbecijfering is een gevoeligheidsanalyse verricht voor enkele belangrijke aspecten om na te gaan hoe gevoelig de uitkomsten zijn voor variaties in veronderstellingen. Tot slot is een onafhankelijke methodologische toets uitgevoerd door een wetenschapper met expertise op het gebied van kosten-batenanalyses.

referentiegroepen

De kostenberekeningen zijn uitgevoerd voor de 5 problematische jeugdgroepen in de experimentgemeente en voor even zoveel groepen referentiejongeren die zijn gematched met de onderzoeksgroep op de kenmerken geslacht, leeftijd en wijk/postcodegebied. Het gebruik van referentiegroepen biedt de mogelijkheid om de maatschappelijke kosten als gevolg van problematische jeugdgroepen zo goed mogelijk te isoleren. Hiermee kan een zuiverder beeld worden verkregen van de maatschappelijke kosten als gevolg van *gedrag in groepsverband*. Voor veel maatschappelijke kosten geldt immers dat deze niet uitsluitend voor jongeren uit problematische jeugdgroepen worden gemaakt, maar ook voor andere jongeren met een vergelijkbare achtergrond.

maatschappelijke effecten op 3 domeinen

In het onderzoek zijn 9 directe effecten van problematische jeugdgroepen geïdentificeerd, verdeeld over 3 domeinen: Onderwijs, werk & inkomen, Veiligheid en Zorg & ondersteuning. Daarnaast is sprake van indirecte effecten tussen deze domeinen.

Onderwijs, werk & inkomen

1. meer ongeoorloofd schoolverzuim: jongeren in problematische jeugdgroepen vertonen frequent spijbelgedrag. Dit brengt inzet mee van meerdere partijen, zoals de leerplichtambtenaar en bij hardnekkig spijbelen ook bureau Halt en/of justitiële partijen;
2. meer doublures: mede als gevolg van meer ongeoorloofd schoolverzuim hebben jongeren een grotere kans om te blijven zitten. Het dubbel volgen van één of meer jaren onderwijs betekent dat extra schoolkosten worden gemaakt. Dit omvat ook inzet van partijen zoals het zorgadviesteam;
3. vaker voortijdig schoolverlaten: jongeren in problematische jeugdgroepen hebben, mede als gevolg van meer schoolverzuim en/of doublures, een hogere kans op voortijdig schoolverlaten. Dit brengt inzet mee van in elk geval ambtenaren van de Regionale meld- en coördinatiefunctie.

Deze effecten resulteren in een lager opleidingsniveau. Op termijn werkt dit door op de arbeidsproductiviteit en arbeidsparticipatie, en kan ook aanleiding zijn tot meer schulden:

4. lagere arbeidsproductiviteit (loon): een lager opleidingsniveau zal, zeker als dat het gevolg is van voortijdig schoolverlaten, gepaard gaan met een lager loon. Voor de overheid leidt dit tot een derving van belastingopbrengsten;
5. lagere arbeidsparticipatie: jongeren met een lager opleidingsniveau, zeker als dat het gevolg is van voortijdig schoolverlaten, hebben een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Een en ander kan –in de toekomst– leiden tot meer overheidsuitgaven aan uitkeringen (werkloosheid en/of bijstand) en/of inzet voor re-integratie;
6. meer schulden: mensen met een lager opleidingsniveau, in het bijzonder als zij meer in sociaal isolement verkeren (werkloosheid, armoede en/of niet-westerse herkomst), hebben eveneens een hogere kans op proble-

matische schulden. Dit brengt maatschappelijke kosten mee in termen van schade voor crediteuren, preventieve maatregelen en gebruik van schuldhulpverlening.

Veiligheid

7. meer delicten en overlast: problematische jeugdgroepen zijn juist vanwege normoverschrijdend gedrag in de publieke sfeer via de shortlist in beeld gebracht. Dit gedrag uit zich in het plegen van allerlei soorten delicten en het veroorzaken van overlast;
8. meer subjectieve onveiligheid: delicten en overlast werken ook door op de subjectieve veiligheid van burgers en ondernemers (zoals winkeliers) die niet zelf slachtoffer zijn van bijvoorbeeld een inbraak of beroving. Zij kunnen bepaalde situaties of ontwikkelingen als bedreigend(er) ervaren.

Zorg & ondersteuning

9. meer gebruik van voorzieningen: jongeren in problematische jeugdgroepen houden er een minder gezonde leefstijl op na. Dit uit zich in risicovolle gewoonten en riskant gedrag: veel jongeren gebruiken alcohol en/of (soft)drugs, en zijn vaker betrokken bij verkeersongevallen en geweldsincidenten. Hiervoor kan een beroep op acute zorg nodig zijn. Daarnaast kan sprake zijn van een zorgmijdende houding door afwending van de reguliere maatschappij. Hierdoor kan hun problematiek (verder) escaleren waardoor jongeren vaker terecht komen in zwaardere of gedwongen zorg.

maatschappelijke kosten

Met behulp van gegevens uit verschillende bronnen zijn in dit onderzoek becijferingen gemaakt van de maatschappelijke kosten van beide typen problematische jeugdgroepen. Dit betreft in hoofdzaak kosten die de afgelopen jaren zijn gemaakt en zijn toe te schrijven aan jongeren in deze jeugdgroepen. Hierbij zijn alleen de bedragen meegenomen die extra zijn ten opzichte van de referentiegroepen. Een aantal onderscheiden kostenposten kon in het onderzoek niet worden gekwantificeerd en is benoemd als pro memorie.

Het onderzoek heeft als schatting opgeleverd dat criminele jeugdgroepen op jaarbasis gemiddeld circa 1,9 miljoen euro per groep aan maatschappelijke kosten veroorzaken, die met name ten laste komen van justitie. Bij overlastgevende jeugdgroepen gaat het om een bedrag in de orde van 1,5 miljoen euro per groep, waarvan ook de gemeente een aanzienlijk deel draagt. De becijferingen per kostenpost zijn opgenomen in hoofdstuk 6. In totaal komen de maatschappelijke kosten van deze problematische jeugdgroepen in de experimentgemeente naar schatting uit op circa 8,2 miljoen euro op jaarbasis. Daarmee kan worden geconstateerd dat bij problematische jeugdgroepen in maatschappelijk opzicht sprake is van kostbare vriendschappen.

Aanleiding voor het onderzoek was de ervaren leemte in kennis van de precieze maatschappelijke kosten van problematische jeugdgroepen. Dat zulke jeugdgroepen grote maatschappelijke effecten teweegbrengen, was wel duidelijk én reden om een hierop afgestemde integrale aanpak te ontwikkelen. Met deze explorerende studie is voor het eerst in beeld gebracht wat bij benadering de samenstelling en (potentiële) omvang is van de maatschappelijke kosten die door zulke jeugdgroepen worden veroorzaakt. Het inzicht dat dit oplevert, is van belang voor gemeenten en het ministerie van Veiligheid en Justitie. Het onderzoek onderstreept immers niet alleen het maatschappelijk belang om gerichte interventies te ontwikkelen voor problematische jeugdgroepen, maar laat ook zien dat zulke interventies zich (gedeeltelijk) kunnen terugverdienen. Dit inzicht kan bijdragen aan verdere optimalisering van de lokale aanpak en het faciliteren van de ketenpartners hierbij.

discussie

Met behulp van beschikbare (persoons)gegevens was het mogelijk om veel van de onderscheiden maatschappelijke effecten te kwantificeren en te vertalen in kostentermen. Sommige effecten zijn weliswaar uitgedrukt in een kostencijfer maar vormen een onderschatting, omdat het beeld van de

betrokken jeugdgroepen niet compleet was. Bij een aantal effecten ontbrak het geheel aan bruikbare gegevens. Deze zijn in het kader van dit onderzoek benoemd als pm-posten die in vervolgonderzoek mogelijk (deels) alsnog in beeld kunnen worden gebracht. Daarnaast is de onderzoeksperiode beperkt gebleven tot ongeveer 5 jaar waardoor 'lifetime'-effecten, met mogelijk substantiële kostengevolgen, niet zijn meegenomen.

De berekeningen zijn gebaseerd op gegevens uit betrouwbare bronnen en waar mogelijk direct gerelateerd aan personen. De mate van validiteit van de berekeningen loopt echter uiteen, afhankelijk van de vraag of er gebruik kon worden gemaakt van directe persoonsgerelateerde gegevens over meerdere jaren en kostenopgaven uit primaire bron of dat er een nadere afbakening/uitwerking nodig was in rekeneenheden en prijzen indirect moesten worden afgeleid uit andere bronnen.

De berekeningen zijn getoetst op gevoeligheid voor variaties in uitgangspunten en door een onafhankelijke expert. Uit zijn toets blijkt dat de werkwijze valide is uitgewerkt en bijdraagt aan het gewenste inzicht. De belangrijkste onzekerheid hangt samen met de mate waarin kan worden gecorrigeerd voor andere factoren dan het groepseffect: in hoeverre kunnen eventuele effecten van persoonsgebonden problematiek worden ondervangen door vergelijking met referentiegroepen? Deze onzekerheid kan een substantiële doorwerking hebben op de becijferde maatschappelijke kosten (in de orde van een kwart van deze kosten). Met meer gedetailleerde gegevens zou mogelijk een betere match voor referentiegroepen kunnen worden verkregen, maar de nauwe samenhang tussen persoonskenmerken en het problematische gedrag van de betrokken jongeren in groepsverband maakt het onwaarschijnlijk dat alle onzekerheid kan worden uitgesloten.

1 Inleiding

achtergrond

In opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Veiligheid en Justitie heeft Cebeon in samenwerking met Regioplan een exploratief onderzoek verricht naar de maatschappelijke kosten van problematische jeugdgroepen.

Sinds 2013 vormt de aanpak van problematische jeugdgroepen een belangrijke prioriteit van de minister van Veiligheid en Justitie, met een sterke nadruk op de aanpak van criminele groepen. Naast stevig repressief optreden wordt er, ingegeven door het voormalige actieprogramma Risicojeugd en Jeugdgroepen, meer aandacht gevraagd voor vroegtijdig ingrijpen en het leggen van verbindingen tussen straf en zorg, onderwijs en werk. Lokale bestuurders en partners in de aanpak worden vanuit het ministerie van Veiligheid en Justitie ondersteund, met drie doelen als uitgangspunt:

- kwalitatief versterken van de aanpak van bestaande problematische jeugdgroepen en nieuwe aanwas voorkomen;
- kwalitatief versterken van de samenwerking (de organisatie van de aanpak);
- gericht ondersteunen van gemeenten met hardnekkige problematische jeugdgroepen.

aanleiding

De aanleiding voor het onderzoek is de behoefte van gemeenten aan inzicht in de maatschappelijke kosten die verschillende typen problematische jeugdgroepen meebrengen. Door middel van een exploratief onderzoek in één grote gemeente (hierna: experimentgemeente) is beoogd meer zicht te krijgen op de relevante soorten maatschappelijke effecten en de mate waarin en wijze waarop deze in geld zijn uit te drukken. Op basis van de resultaten en afhankelijk van hoe betrouwbaar en valide deze zijn, kan worden besloten welk type vervolgonderzoek passend en uitvoerbaar is.

vraagstelling

Centraal in het onderzoek staat de vraag: *welke maatschappelijke kosten veroorzaken (verschillende typen) problematische jeugdgroepen in één gemeente en in hoeverre zijn de geschatte kosten betrouwbaar en valide?*

Deze vraagstelling is geoperationaliseerd in de volgende onderzoeksvragen:

1. wat is de aard en omvang van de problematische jeugdgroepen in de experimentgemeente?
2. welke maatschappelijke gevolgen hebben deze typen problematische jeugdgroepen?
3. in hoeverre zijn deze gevolgen in kosten (euro's) uit te drukken?
4. op welke wijze vinden de berekeningen plaats?
5. hoe betrouwbaar en valide zijn de berekeningen?
6. welke kosten veroorzaken problematische jeugdgroepen naar schatting in de experimentgemeente?

leeswijzer

In dit rapport worden de volgende onderwerpen aan de orde gesteld:

- methode van onderzoek (hoofdstuk 2);
- afbakening en betekenis van problematische jeugdgroepen, in het bijzonder in de experimentgemeente (hoofdstuk 3);

- identificatie van maatschappelijke effecten van problematische jeugdgroepen en daaruit voortvloeiende kostencategorieën (hoofdstuk 4);
- kwantificering van benoemde maatschappelijke effecten (hoofdstuk 5);
- becijfering van de maatschappelijke kosten (hoofdstuk 6);
- conclusies (hoofdstuk 7).

Daarnaast is in een tweetal bijlagen informatie opgenomen over de samenstelling van de begeleidingscommissie, geraadpleegde experts en gebruikte literatuur.

2 Methode van onderzoek

2.1 Algemeen

denkkader mkba

Het onderzoek is opgezet en ingevuld vanuit het denkkader van maatschappelijke kosten-batenanalyses (mkba).[1] Binnen dit denkkader wordt gekeken naar de fysieke/hoeveelheidseffecten van een interventie. Voor deze effecten wordt vervolgens nagegaan in hoeverre dit kan leiden tot welvaartseffecten. Dit vergt inzicht in gedragsveranderingen als gevolg van de betreffende interventie. Als laatste worden welvaartseffecten zoveel mogelijk omgezet in een bepaalde (monetaire) waarde.

verschil met mkba

Een belangrijk verschil met een maatschappelijke kosten-batenanalyse is dat ´maatschappelijke effecten´ in dit onderzoek niet betrekking hebben op de gevolgen van een *interventie*, maar op de gevolgen van (*het gedrag van) problematische jeugdgroepen*. Anders gezegd, het gaat in dit onderzoek niet om de beoordeling of een bepaalde aanpak van problematische jeugdgroepen per saldo positief uitpakt voor de maatschappij, maar juist om de vraag welke maatschappelijke problematiek en kosten er samenhangen met (het gedrag van) problematische jeugdgroepen. Deze kostenanalyse levert belangrijke input op voor een eventuele maatschappelijke kosten-batenanalyse.

stappen

In het onderzoek zijn de volgende stappen doorlopen om de maatschappelijke kosten van problematische jeugdgroepen te kunnen bepalen:

- het afbakenen van jeugdgroepen en het samenstellen van de referentiegroep (zie hoofdstuk 3);
- het identificeren van maatschappelijke effecten van jeugdgroepen (zie hoofdstuk 4);
- het kwantificeren van deze effecten (zie hoofdstuk 5);
- het becijferen van de maatschappelijke kosten (zie hoofdstuk 6).

Hieronder lichten we de gebruikte methoden per stap toe. Vooraf gaan we kort in op de criteria die een rol hebben gespeeld bij de selectie van de experimentgemeente.

selectie experimentgemeente

Het onderzoek is uitgevoerd in en met actieve medewerking van een grote gemeente. Voor de selectie van deze gemeente is gelet op de volgende criteria:

- alle soorten problematische jeugdgroepen zijn in beginsel aanwezig;
- er is ervaring met een integrale aanpak, zodat betrokken actoren goed in beeld zijn en er potentieel voldoende bruikbare gegevens voorhanden zijn;
- de gemeente is gemotiveerd om actief aan het onderzoek mee te werken, onder andere door gegevens beschikbaar te stellen.

Vanuit lopende praktijkcontacten heeft het ministerie enkele gemeenten benaderd. In gesprekken met zowel het ministerie als de onderzoekers heeft één gemeente bevestigd aan alle genoemde criteria te kunnen voldoen. Zij wil en kan een betekenisvolle bijdrage leveren aan met name het bij elkaar brengen

[1] Bijvoorbeeld Romijn & Renes 2013.

van gegevens en lokale deskundigen en het helpen duiden/interpreteren van gegevens. Deze bereidheid is doorslaggevend geweest om met deze gemeente het onderzoekstraject in te gaan. Na aanvang van het onderzoek hebben de onderzoekers een presentatie verzorgd over het doel en de opzet van het onderzoek voor de gemeente en een aantal directe ketenpartners. In een later stadium zijn ook de (concept) uitkomsten met hen gedeeld.

In de aanpak van het onderzoek is ervoor gekozen de experimentgemeente nauw te betrekken bij de uitwerking. De gemeentelijke regisseur was zeer gemotiveerd om een actieve bijdrage te leveren. Tevens was de verwachting dat de gemeente over veel databronnen beschikt. Tijdens het onderzoek is de bereidheid tot medewerking daadwerkelijk gebleken, zowel van de regisseur als andere professionals in het brede lokale zorg- en veiligheidsnetwerk. Zij hebben een waardevolle bijdrage geleverd in het aanreiken van gegevens en het helpen duiden en inkleuren daarvan. Ook bleek het via de gemeente mogelijk om een 'privacy-proof' koppeling te leggen met data uit andere bronnen (zie paragraaf 2.5).

2.2 Afbakening van problematische jeugdgroepen

Op basis van de shortlistmethodiek is eerst een algemene beschrijving gemaakt van de verschillende typen problematische jeugdgroepen (zie ook hoofdstuk 3). Vervolgens heeft een afbakening plaatsgevonden van de in dit onderzoek te betrekken jeugdgroepen. Voor de uiteindelijke berekening van de kosten van problematische jeugdgroepen is de aanwezigheid en samenstelling van problematische jeugdgroepen in de experimentgemeente op een bepaald moment in de tijd als uitgangspunt genomen. In overleg met de gemeente is zomer 2015 als peilmoment is gekozen. Het aantal en de samenstelling van de problematische jeugdgroepen zoals die toen bekend was bij de gemeente geldt als uitgangspunt voor de berekeningen in dit onderzoek.

In de praktijk is er sprake van wijzigingen in de aanwezigheid, omvang en samenstelling van jeugdgroepen.[2] Groepen verdwijnen, ex-kernleden voegen zich bij andere jeugdgroepen, nieuwe aanhang wordt gevormd, etc. Hiermee kan in een kostenberekening geen rekening worden gehouden. Zo bleek dat ten tijde van het onderzoek in de experimentgemeente geen hinderlijke jeugdgroepen meer als problematisch te zijn aangemerkt. Van dit type waren tot eind 2014 twee groepen van elk 5 tot 10 jongeren actief gedurende ongeveer één jaar. Omdat de betrokken jongeren niet als zodanig zijn geregistreerd en de maatschappelijke problemen een relatief vluchtig karakter hadden, waren voor deze groepen geen bruikbare gegevens voorhanden. Mede omdat het volgens professionals gaat om zeer beperkte effecten is dit type niet als afzonderlijke categorie in het onderzoek meegenomen. De focus ligt derhalve op de andere typen problematische jeugdgroepen, waarvan de (meeste) leden als persoon bekend zijn bij de gemeente en politie.

Nadat de afbakening helder was, heeft de experimentgemeente achtergrondinformatie verstrekt over de problematische jeugdgroepen. Het betreft informatie over aantal jeugdgroepen, de omvang (aantal leden), de gemiddelde leeftijd en een indicatie van de actieve periode van de groepen (zie verder hoofdstuk 3.2). Ten tijde van het onderzoek is de gemeente begonnen met het meer systematisch vullen van integrale dossiers. De mate waarin dat is gelukt, kan per geval uiteenlopen. Omdat er geen integraal beeld van alle groepsleden beschikbaar was, ontbrak het aan goed zicht op de jeugdgroepen.

Daarom is met cliëntprofessionals geprobeerd meer zicht te krijgen op de kenmerken van de jongeren en de effecten van het groepsgedrag (zie ook paragraaf 2.4). Door een tussentijdse wisseling van organisaties voor jongerenwerk, het vertrek van ervaren en langer betrokken professionals en drukte met de transities

[2] Zie bijvoorbeeld Harland 2011.

binnen het sociaal domein, heeft dit langer geduurd en is dit ook minder goed uit de verf gekomen dan beoogd. Er ontbreken daarom soms bepaalde gegevens (voor personen of op domeinen). Dit wordt in de betreffende hoofdstukken weergegeven.

2.3 Samenstelling van referentiegroepen

Voor het onderzoek is niet alleen een kostenstudie gemaakt voor problematische jeugdgroepen (de onderzoeksgroep), maar is tevens per type groep een referentiegroep jongeren samengesteld waarvoor kosten in kaart zijn gebracht. Deze heeft de functie van een vergelijkingsgroep waartegen de maatschappelijke kosten van problematische jeugdgroepen kan worden afgezet. Door een vergelijkingsgroep te gebruiken, kan een zuiverder beeld worden verkregen van de maatschappelijke kosten *als gevolg van gedrag in groepsverband*. Voor veel maatschappelijke kosten geldt immers dat deze *niet uitsluitend* voor leden van problematische jeugdgroepen worden gemaakt. Ook voor andere jongeren (met een min of meer vergelijkbare achtergrond) buiten problematische jeugdgroepen kunnen soortgelijke kosten aan de orde zijn.

Om een zo zuiver mogelijk beeld van de maatschappelijke kosten als gevolg van (het gedrag van) problematische jeugdgroepen te verkrijgen, is het van belang dat de referentiegroepen op een aantal relevante kenmerken vergelijkbaar zijn met de onderzoeksgroep. Vanuit praktische overwegingen is in nauw overleg met de gemeente gekozen voor een relatief eenvoudig uit te voeren selectie op basis van direct toegankelijke gegevens uit de bevolkingsregistratie. Afgaande op de kenmerken van de leden van problematische jeugdgroepen zijn geslacht, leeftijd en wijk/postcodegebied meegenomen als matching kenmerken. Laatstgenoemd kenmerk is relevant omdat problematische jeugdgroepen in uiteenlopende gebieden actief zijn. Bovendien worden met wijk/postcodegebied ook belangrijke sociaal-economische kenmerken, culturele herkomst en opleidingsniveau meegewogen.

Per type groep heeft dit een vergelijkbaar aantal jongeren opgeleverd in dezelfde leeftijd, met hetzelfde geslacht en woonachtig in dezelfde wijk, maar die niet bekend zijn als lid van een problematische jeugdgroep.[3] Daarmee zijn de referentiegroepen goed vergelijkbaar op de genoemde kenmerken. Tot op zekere hoogte geldt dat ook voor bepaalde soorten gedrag.[4] Zo blijken referentiejongeren duidelijk vaker met justitie in aanraking te komen dan de gemiddelde Nederlandse jongere (zie hoofdstuk 5.2). De verschillen met problematische jeugdgroepen uiten zich vooral in minder eenvoudig te meten aspecten, zoals de aard en mate van risicozoekend gedrag.

2.4 Identificatie van maatschappelijke effecten

literatuur en interviews

Op basis van inzichten uit de onderzoeksliteratuur is een eerste overzicht van maatschappelijke effecten van problematische jeugdgroepen opgesteld. Vervolgens is een achttal (telefonische) interviews met professionals gehouden die direct contact hebben met jongeren uit de verschillende typen problematische

3 Vanwege het doel en exploratieve karakter van het onderzoek is de omvang van de referentiegroep beperkt gehouden. Het gaat immers om de maatschappelijke kosten van problematische jeugdgroepen.

4 Wellicht is het mogelijk om met meer gedetailleerde gegevens een (nog) betere match te krijgen. Vanwege de nauwe samenhang tussen persoonskenmerken en het gedrag van de betrokken jongeren in problematisch groepsverband lijkt het echter onwaarschijnlijk dat daarmee alle onzekerheid kan worden uitgesloten.

jeugdgroepen. Een overzicht van de typen organisaties waaruit de geraadpleegde professionals afkomstig zijn en hun expertise is hieronder gepresenteerd.

Organisatie	*Expertisegebied*
Gemeente	
- stedelijke regie	samenstelling criminele en overlastgevende jeugdgroepen; maatschappelijke effecten domein Veiligheid
- bureau leerplicht/RMC	maatschappelijke effecten domein Onderwijs, werk & inkomen
- afdeling zorg, werk & inkomen	maatschappelijke effecten domein Onderwijs, werk & inkomen en Zorg & ondersteuning
Politie	samenstelling criminele en overlastgevende jeugdgroepen; maatschappelijke effecten domein Veiligheid
Jeugdbescherming/reclassering	kenmerken/functioneren van jongeren uit criminele en overlastgevende jeugdgroepen
Organisaties buurt/jongerenwerk	kenmerken/functioneren van jongeren uit criminele en overlastgevende jeugdgroepen

Daarnaast is een interview gehouden met een externe deskundige over het fenomeen problematische jeugdgroepen en hun maatschappelijke effecten op met name het domein veiligheid (zie bijlage 1).

De aldus verzamelde informatie heeft geresulteerd in een voorlopig kostenmodel. De veronderstelde relaties in dit model zijn zoveel mogelijk getoetst en onderbouwd vanuit wetenschappelijke literatuur. Waar die ontbrak is uitgegaan van kennis en ervaringen uit de uitvoeringspraktijk.

groepsbijeenkomst

Het voorlopige kostenmodel is besproken met een breed samengestelde groep van circa 15 deskundigen van de gemeente en ketenpartijen.[5] Doel van deze groepsbijeenkomst was om eventuele ´witte vlekken´ in beeld te krijgen, een inschatting te maken van de relevantie van onderscheiden maatschappelijke effecten (rangorde), na te gaan welke kostenposten het meest relevant en kansrijk zijn om te concretiseren/kwantificeren, en welke gegevens betrokken instanties kunnen leveren. Met behulp van de inzichten van deze professionals is het kostenmodel op onderdelen aangescherpt.

2.5 Kwantificering van maatschappelijke effecten

zoveel mogelijk gegevens op persoonsniveau

Voor het kwantificeren van de geïdentificeerde maatschappelijke effecten van problematische jeugdgroepen zijn zoveel mogelijk 'harde' gegevens nodig. Primair is daarom gezocht naar –geanonimiseerde– gegevens op cliëntniveau uit lokale en zonodig landelijke persoonsregistraties. Wanneer deze niet binnen de looptijd van het onderzoek beschikbaar waren, is gebruik gemaakt van algemene databronnen (niet-persoonsgebonden gegevens).

Het opvragen van gegevens bij de verantwoordelijke instanties gebeurde, met het oog op het waarborgen van de privacy, door de experimentgemeente. De onderzoekers hebben dit proces ondersteund. De gemeente heeft de dataleveranciers een lijst toegestuurd waarin het burgerservicenummer is omgezet in een pseudocode. Op deze wijze zijn bij de volgende instanties gegevens voor zowel de onderzoeksgroep als de referentiegroep opgevraagd:

- bureau leerplicht/Regionale meld- en coördinatiefunctie (RMC) (verzuimtrajecten);
- afdeling Zorg, werk en inkomen (voorzieningen);
- Justid (strafrechtelijke trajecten);

[5] Hieronder waren vertegenwoordigers van politie, ambulant buurt/jongerenwerk, leerplicht/RMC, wijkzorg en veiligheidsregie.

- Politie (opsporingsinzet voor strafrechtelijke trajecten).

niet-persoonsgebonden gegevens

Uit verschillende databronnen zijn daarnaast meer algemene gegevens voor het onderzoek verkregen. Dit betreft met name:

- experimentgemeente: algemene kostenposten (zoals regie) en kosten van jeugd- & jongerenwerk;
- organisaties buurt/jongerenwerk: gegevens op groepsniveau over de tijdsinzet van jongerenwerkers;
- CBS: aantallen en kosten van verschillende typen delicten (Criminaliteit en Rechtshandhaving);
- Bureau Halt: aantallen trajecten schoolverzuim in experimentgemeente en gemiddelde trajectkosten;
- politie: gegevens op groepsniveau over de tijdsinzet van wijkagenten.

dataverwerking

De gegevens zijn als volgt verwerkt:

- de ontvangen brongegevens zijn omgezet naar excelformat;
- er is globaal getoetst op de plausibiliteit van de inhoud/kwaliteit van ontvangen gegevens. In sommige gevallen heeft dat geleid tot een terugkoppeling naar dataleveranciers met het verzoek om nadere toelichting en/of aanvulling van gegevens;
- de individuele gegevens zijn per bron gestructureerd verwerkt in een excelbestand en gesommeerd per type problematische jeugdgroep;
- ten behoeve van de kostenbecijfering is de gestructureerde output uit de bronbestanden samengebracht in een totaalbestand, waarin ook de algemene gegevens zijn opgenomen.

Door verschillen in werkwijze/procedures bleek het niet eenvoudig om via uitvraag bij uiteenlopende instanties tot een samenhangend beeld te komen. Met name de justitiële database (Justid) bleek een lastig toegankelijke bron waar veel inspanningen nodig waren om een bruikbare dataset beschikbaar te krijgen. Een dataset die bovendien wordt opgeleverd in een format dat zich niet goed leent voor kwantitatieve verwerking en analyse, zodanig dat het aansluit op het format van andere databestanden. Een en ander heeft gezorgd voor een langere doorlooptijd dan beoogd.

2.6 Becijfering van maatschappelijke kosten

soorten kosten

Maatschappelijke kosten kunnen bestaan uit:

- vaste (zoals gemeentelijk regisseur) en variabele (cliëntgerelateerde) kosten;
- periodieke (zoals uitkering) en eenmalige (zoals training van professionals) kosten;
- *out-of-pocket* kosten (zoals gebruik van zorgvoorzieningen) en *opportunity costs* (zoals gemiste arbeidsproductiviteit als gevolg van voortijdig schoolverlaten).

Buiten beschouwing blijven kosten die jeugdigen uit problematische jeugdgroepen zelf (moeten) maken, zoals eigen bijdragen in zorgkosten.

vertaling kwantiteiten in kosten

Om tot een representatief beeld van de maatschappelijke kosten voor de problematische jeugdgroepen in de experimentgemeente te komen, is een aantal stappen gezet. Voor zover niet direct kostenbedragen voorhanden waren, zijn aangeleverde gegevens over jongeren en/of gebruikseenheden vertaald naar kosten. Meestal betekent dit het omzetten naar eenheden (trajecten, delicten e.d.) die kunnen worden

vermenigvuldigd met een gemiddeld kostenbedrag per eenheid. Waar nodig zijn kostenbedragen gecorrigeerd voor uiteenlopende peilmomenten en vergelijkbaar gemaakt. De kosten zijn over een periode van ongeveer 5 jaar in beeld gebracht en vertaald in bedragen op jaarbasis. Er zijn geen kosten meegenomen die kunnen optreden gedurende de verdere levensloop van deze jongeren (lifetime-effecten), met name op het gebied van werk, inkomen en Zorg & ondersteuning (zie hoofdstuk 4).

Deze kwantificering is voor zowel problematische jeugdgroepen als referentiegroepen gedaan. Door vergelijking met de uitkomsten voor de referentiegroep is het extra effect bepaald dat een indicatie geeft van de maatschappelijke kosten van problematische jeugdgroepen. Vermenigvuldiging van de gemiddelde maatschappelijke kosten per type groep met het aantal problematische jeugdgroepen van beide typen levert een totaalbeeld op voor de experimentgemeente.

validering kostenbecijfering

Ter validering van de kostenbecijfering is een gevoeligheidsanalyse verricht voor enkele belangrijke aspecten om na te gaan hoe gevoelig de uitkomsten zijn voor variaties in veronderstellingen. Aanvullend heeft een onafhankelijke methodologische toets plaatsgevonden door professor dr. J.J. Polder, een wetenschapper van de Universiteit van Tilburg met expertise op het gebied van kosten-batenanalyses. Met deze interne en externe validering is een zo goed mogelijk onderbouwde inschatting gemaakt van de maatschappelijke kosten van problematische jeugdgroepen in de experimentgemeente.

3 Problematische jeugdgroepen

Dit hoofdstuk belicht het fenomeen problematische jeugdgroepen. We gaan in op:

- wat kenmerkend is voor zulke groepen en wat de omvang van deze problematiek is (paragraaf 3.1);
- de situatie in de experimentgemeente, zoals die in het onderzoek is betrokken (paragraaf 3.2).

Een belangrijk vertrekpunt voor het onderzoek vormde de typologie van problematische jeugdgroepen zoals die tot nu toe in de praktijk is gehanteerd via de shortlist-methode (zie toelichting in paragraaf 3.1). Inmiddels wordt gewerkt aan een methode waarbij problematische jeugdgroepen worden gescand op basis van een bredere set gegevens.[6] Hoewel met deze ontwikkeling in dit onderzoek geen rekening kon worden gehouden, sluit de gekozen (brede) aanpak aan bij de nieuwe werkwijze. De praktijk dient uit te wijzen of het werken met een groepsscan ook meer aanknopingspunten biedt voor toekomstig onderzoek.

3.1 Kenmerken en omvang

problematische jeugdgroepen in soorten

Onder problematische jeugdgroepen verstaan we jeugdigen in de leeftijd van circa 12 tot 25 jaar die in groepsverband actief zijn in het publieke domein. Meer in het bijzonder gaat het om jeugdgroepen die (maatschappelijke) problemen veroorzaken, die het meest zicht- en voelbaar zijn in de sfeer van overlast en criminaliteit.

Het is gebruikelijk, als handvat voor een aanpak op maat, om drie typen problematische jeugdgroepen te onderscheiden: hinderlijke, overlastgevende en criminele groepen. Deze zijn hieronder toegelicht.

Schema 3.1: typen problematische jeugdgroepen

[6] Ferwerda, H. en A. van Wijk (2015), Groepsscan vormt nieuwe basis aanpak jeugdgroepen, *Secondant*, 14 december.

Met de pijl in het schema is aangeduid dat het niet gaat om helder af te bakenen categorieën, maar om een continuüm. Aan de ene zijde van het spectrum is er sprake van groepen hinderlijke jongeren met relatief beperkte problematiek, die hun vrije tijd in een los groepsverband en binnen hun eigen wijk doorbrengen. Voor de politie ligt het accent hier op handhaving van de openbare orde. Daartegenover staan groepen onder leiding van harde kernjongeren die calculerend delicten plegen met het oog op financieel gewin. Zij trekken meer (multi)probleemjongeren aan en opereren minder zichtbaar op (boven)stedelijk niveau. Bij hen is er sprake van duidelijk criminele problematiek. De inspanningen van politie en justitie richten zich daarom ook op opsporing en vervolging.

omvang problematiek: landelijk en regionaal beeld

Met behulp van de zogenoemde shortlistmethodiek, die ruim 10 jaar geleden is ontwikkeld, brengt de politie periodiek en systematisch de aard en omvang van problematische jeugdgroepen in kaart. Deze lokale rapportages liggen ten grondslag aan de cijfers die jaarlijks worden gepubliceerd over het aantal groepen per type op regionaal niveau. In onderstaande tabel zijn ter illustratie de cijfers voor 2014 per politie-eenheid opgenomen en de ontwikkeling ten opzichte van de stand 2011.[7]

Tabel 3.2: Aantal problematische jeugdgroepen 2014 per politie-eenheid

Politie-eenheid	Hinderlijk	Overlastgevend	Crimineel	Totaal	per 10.000 jongeren	%2011-2014
Noord-Nederland	25	13	1	39	1,4	-61%
Oost-Nederland	107	31	7	145	2,8	-43%
Midden-Nederland	48	13	8	69	2,2	-42%
Noord-Holland	34	6	3	43	1,9	-46%
Amsterdam	12	10	2	24	1,6	-23%
Den Haag	43	33	4	80	2,7	-25%
Rotterdam	48	21	4	73	2,6	-55%
Zeeland - West-Brabant	24	9	3	36	1,6	-55%
Oost-Brabant	47	11	1	59	2,7	-39%
Limburg	39	16	0	55	3,3	-58%
Totaal	427	163	33	623	2,3	-47%

Dit overzicht laat zien dat het landelijk –ook na de forse daling sinds 2011– gaat om enkele honderden problematische jeugdgroepen, met een grotendeels hinderlijk karakter. Daarbij zijn er duidelijke verschillen tussen regio's zichtbaar: Amsterdam, Zeeland/West-Brabant en Noord-Nederland rapporteren de kleinste aantallen problematische jeugdgroepen, terwijl Oost-Nederland, Den Haag en Rotterdam aan de andere kant van het spectrum staan. Dit zegt overigens niets over het aantal (probleem)jongeren dat in deze jeugdgroepen participeert.

dynamiek binnen en tussen groepen

In de praktijk is de afbakening van problematische jeugdgroepen, door hun dynamiek, vaak een lastige opgave. Zo kennen hinderlijke en 'lichtere' overlastgevende problematische jeugdgroepen een wisselende samenstelling en zijn zij veelal kortere perioden actief. Bij 'zwaardere' problematische jeugdgroepen is de scheidslijn tussen criminele en overlastgevende groepen niet altijd scherp te trekken. Ook zijn subgroepen te onderscheiden: harde kern versus (niet-criminele) meelopers. Naast in/uitstroombewegingen kan er sprake zijn van dynamiek door opsplitsing van groepen of verandering van type. Hoewel proble-

[7] Cijfers ontleend aan Ferwerda en Van Ham 2015.

matische jeugdgroepen als zodanig een structureel verschijnsel zijn, betekent een en ander dat periodieke metingen van hun status vaak het karakter hebben van een momentopname.[8]

3.2 Situatie in experimentgemeente

cijfermatig beeld

De geschetste dynamiek is ook in de experimentgemeente herkenbaar. Daarom is bij de start van het onderzoek met de gemeente en politie afgestemd welke problematische jeugdgroepen actief zijn en of er voldoende gegevens bekend/beschikbaar zijn om hen zinvol in het onderzoek te betrekken. Cijfermatig levert dit het volgende beeld op van de betekenis van problematische jeugdgroepen in de experimentgemeente medio 2015, zoals betrokken in het onderzoek.[9]

Schema 3.3: Problematische jeugdgroepen in experimentgemeente zoals betrokken in het onderzoek

	Overlastgevend	*Crimineel*
Aantal problematische jeugdgroepen	3	2
Aantal betrokken jongeren	28	35
Actieve periode (indicatief)	2 jaar	>3 jaar
Leeftijd: gemiddeld (bandbreedte)	19 (14-25)	22 (19-27)
Geslacht: man	28	35

Op basis van verstrekte informatie en inzichten van de betrokken professionals kunnen deze problematische jeugdgroepen als volgt worden getypeerd.

inhoudelijke typering

Er zijn drie problematische jeugdgroepen die via de shortlistmethode als overlastgevend zijn aangemerkt en ongeveer 2 jaar zijn opgenomen in de integrale aanpak. Zij kennen een sterke etnisch-culturele cohesie. De meeste jongeren wonen nog bij hun ouders. Naast een kern van leiders bestaan de groepen uit een groot aantal volgers, die vaak vanwege minder verstandelijke vermogens en vaardigheden makkelijk manipuleerbaar zijn.

Bij één groep is de scheidslijn tussen overlastgevend en crimineel niet scherp te trekken. Betrokken professionals zien deze groep informeel als criminele groep. Ook deze en de andere criminele jeugdgroep heeft in belangrijke mate het karakter van een etnische ‘clan’ onder aanvoering van enkele leiders. Deze groepen dateren al van vóór de start van de integrale aanpak. Het gaat om iets oudere jongeren die, vaak na een uithuisplaatsing op jongere leeftijd vanwege de gezinssituatie, zelfstandig wonen met begeleiding. Voor hen geldt in nog sterkere mate dat hun sociale netwerk problematisch gedrag in de hand werkt.

Hoewel de accenten tussen overlastgevende en criminele jeugdgroepen kunnen verschillen, komt uit de informatie van professionals het volgende beeld naar voren van veel van deze jongeren. Zij komen uit ontwrichte gezinnen met weinig sociaal-economisch perspectief en een niet stimulerend opgroeimilieu.[10] Ouders (vooral vaders) hebben een uitkering, kampen met schulden (betaalachterstanden voor huur en

8 Harland 2011.

9 Voor verdere (vergelijkende) statistieken verwijzen we naar hoofdstuk 5. De diversiteit, omvang en samenstelling van deze typen problematische jeugdgroepen komt ook naar voren in eerdere onderzoeken, zie bijv. Van Burik e.a. 2013.

10 Ook andere onderzoeken wijzen op de problematische herkomstsituatie van jongeren uit problematische jeugdgroepen en de langdurige doorwerking daarvan. Zie bijv. Ferwerda e.a. 2013.

nutsvoorzieningen), vertonen soms ook crimineel gedrag, zijn weinig zelfredzaam en ondervinden schaamte om hulp te vragen. Door dit verkeerde voorbeeld worden jongens eerder versterkt dan geremd in het veroorzaken van maatschappelijke problemen (spijbelen, criminaliteit, etc). Het grootste deel van de jongeren heeft (nog) geen startkwalificatie en sommigen zijn meerdere keren blijven zitten. Bij het zoeken van een stage of baan krijgen ze vaak afwijzingen. Een en ander bevordert dat zij zich naar de straatcultuur wenden en daar hun vrienden vinden/houden.

Mede door dit milieu gedragen jongens zich als 'prinsen'. Verschillende jongens hebben al op 12-jarige leeftijd delicten gepleegd. Zij meten zich een luxe leefstijl aan met illegale inkomsten (zoals drugshandel) en/of een –als royaal ervaren– Wajong-uitkering die een deel van hen ontvangt. Tegelijkertijd hebben diverse jongeren –soms forse– schulden. Enerzijds hangt dat samen met maatschappelijke of groepsdruk om dure apparatuur, zoals mobiele telefoons en computers, aan te schaffen/te gebruiken terwijl het geld daarvoor eigenlijk ontbreekt. Anderzijds vloeit dit voort uit risicovol gedrag (dat zich bijvoorbeeld vertaalt in verkeersboetes) en/of onwil om (tijdig) aan betalingsverplichtingen (voor bijvoorbeeld huur) te voldoen. Zowel een Wajong-uitkering als het feit dat verschillende jongeren speciaal onderwijs volgen, zijn aanwijzingen voor verstandelijke en/of psychische problematiek. Mede hierdoor ontbreekt het veel jongeren aan een realistisch beeld van eigen mogelijkheden en beperkingen. Zij kunnen bijvoorbeeld niet goed inschatten welk loon men bij een bepaald opleidingsniveau kan verwachten. Hoewel er zeker –lager betaalde– banen zijn, zijn zij mede hierdoor niet gemotiveerd om die te accepteren. Slechts een klein aantal jongeren wil werken aan maatschappelijk gewenst gedrag in de vorm van opleiding en/of werk.

lokale aanpak

Om de maatschappelijke problematiek van problematische jeugdgroepen terug te dringen, is in de experimentgemeente een toegespitste aanpak ontwikkeld, waarin alle betrokken partijen sinds ongeveer 2013 samenwerken in een keten onder gemeentelijke regie. Het gaat om een persoonsgerichte aanpak van criminele en overlastgevende jeugdgroepen. Dit vertaalt zich in maatwerktrajecten met interventies van zowel partijen in het sociaal domein (zoals jongerenwerk, re-integratie, begeleiding en leerplicht) als justitiële partners (zoals Openbaar Ministerie, reclassering en jeugdbescherming). De benadering van hinderlijke jeugdgroepen is ingebed in de bredere wijkaanpak, waarin de gemeentelijke wijkregisseurs en jongerenwerkers een centrale rol vervullen in afstemming met de wijkagent. Ter illustratie van de samenstelling en ontwikkeling van maatwerktrajecten geven we hieronder een casebeschrijving van een jongen uit een overlastgevende jeugdgroep.

Jerry, lid van een overlastgevende jeugdgroep

Jerry is een jongen die weinig gemotiveerd is om naar school te gaan. Vanwege herhaald verzuim voert de leerplichtambtenaar verschillende keren een gesprek. Terwijl hij op het vmbo zit, verwijst de ambtenaar hem op een gegeven moment door naar bureau Halt. Jerry volgt daar een leerplichttraject. Dit lijkt een positieve impuls te geven, waardoor het een tijdje beter gaat. Hij gaat naar het voortgezet speciaal onderwijs.

Daar blijkt hij niet op z'n plek: binnen enkele weken stapt hij over naar het mbo. Vanwege ongemotiveerd gedrag wordt hij daar al snel geschorst. De leerplichtambtenaar voert een gesprek met hem, gevolgd door een officiële waarschuwingsbrief. Dat zet echter weinig zoden aan de dijk: vanwege psychosociale problemen komt hij thuis te zitten. Hij is dan bijna 18 jaar.

Rond die tijd draagt bureau Leerplicht het stokje over aan de Regionale meld- en coördinatiefunctie. Die begeleidt Jerry gedurende 2 jaar in een intensief traject. In die periode volgt hij tevens een leer-werktraject van de afdeling Zorg, werk & inkomen. Helaas gaat Jerry weer in de fout en wordt veroordeeld tot een gevangenisstraf.

In voorgaande jaren heeft hij al een strafblad opgebouwd: gemiddeld pleegt hij elk jaar wel minstens één delict. Dit zijn overwegend diefstallen, woninginbraken of verduistering, maar ook geweld schuwt Jerry niet. Eerder heeft hij hiervoor onder andere werkstraffen gehad en enkele maanden jeugddetentie. Nu gaat hij voor een half jaar achter slot en grendel.

Als hij deze celstraf erop heeft zitten, zorgt de afdeling Zorg, werk & inkomen ervoor dat hij in een nazorgtraject komt bij Exodus voor de nodige begeleiding. Ook krijgt hij een bijstandsuitkering. Zo is de situatie van Jerry aan het einde van de onderzoeksperiode.

vertrekpunten onderzoek

Tegen deze achtergrond is voor het onderzoek een aantal vertrekpunten gehanteerd:

- we richten ons op de jeugdgroepen zoals die ten tijde van het onderzoek actief waren en door de politie als problematisch zijn getypeerd (medio 2015);
- we baseren ons op de gegevens zoals de experimentgemeente die heeft aangereikt en gaan er vanuit dat alle huidige groepsleden vanaf de start in 'hun' jeugdgroep participeren. Voor deze jongeren proberen we (met behulp van gegevens op persoonsniveau) een zo goed mogelijk beeld te vormen van de mogelijke maatschappelijke effecten op relevante leefdomeinen;
- we nemen waar mogelijk het eventuele effect van de aanpak (zoals een mogelijke daling van het aantal gepleegde delicten) mee in de duiding van de bandbreedte van maatschappelijke kosten. Hiertoe beschouwen we beschikbare gegevens over een langere periode (tot circa 5 jaar geleden). Dit geldt met name voor overlastgevende jeugdgroepen, die relatief kort actief zijn (na de start van de integrale aanpak).

4 Identificatie van maatschappelijke effecten

In dit hoofdstuk lichten we de belangrijkste maatschappelijke effecten van problematische jeugdgroepen en daaruit voortvloeiende kostencategorieën toe. Deze inventarisatie en beschrijving is overwegend gebaseerd op informatie van betrokken professionals en beschikbare literatuur. Hiermee is een inhoudelijk fundament gelegd voor de uitwerking in kostentermen met behulp van vooral gegevens op persoonsniveau in de volgende hoofdstukken.

Achtereenvolgens gaan we in op:

- de afbakening van relevante maatschappelijke effecten (paragraaf 4.1);
- de hoofdstructuur in de vorm van een relatieschema (paragraaf 4.2);
- maatschappelijke effecten en kostencategorieën op het domein:
    - Onderwijs, werk & inkomen (paragraaf 4.3);
    - Veiligheid (paragraaf 4.4);
    - Zorg & ondersteuning (paragraaf 4.5).

4.1 Afbakening

definitie

Doel van het onderzoek is inzicht te bieden in de maatschappelijke kosten van problematische jeugdgroepen. Onder maatschappelijke kosten verstaan we welvaartseffecten voor verschillende partijen in de maatschappij die worden veroorzaakt door het gedrag van problematische jeugdgroepen. De elementen uit deze definitie lichten we verder toe.

effecten voor de maatschappij

Het gaat om effecten voor de brede maatschappij. Het perspectief van de *jongeren in kwestie* wordt niet meegenomen. Hiermee bedoelen we eventuele effecten van deelname aan een problematische jeugdgroep die vooral persoonlijke gevolgen hebben, bijvoorbeeld in de sfeer van welzijn. Voor zover deze geen uitstraling van betekenis hebben naar andere maatschappelijke partijen blijven deze buiten beschouwing.

… in drie soorten

Binnen de maatschappelijke effecten kan een drietal soorten worden onderscheiden, namelijk kosten:

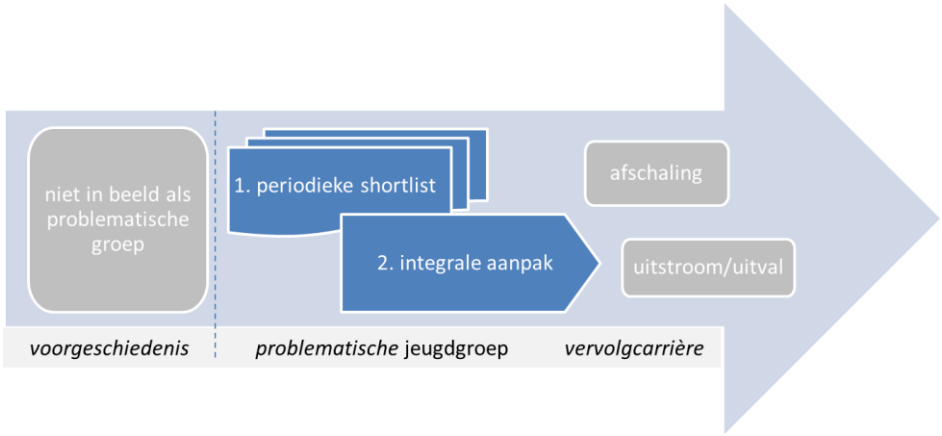
a. die het *gevolg* zijn van het gedrag van problematische jeugdgroepen, zoals maatschappelijke schade door overlast, criminaliteit en schooluitval en vanwege onveiligheidsgevoelens;
b. die samenhangen met de *reactie* van overheid en andere instanties op onacceptabel/ongewenst gedrag van problematische jeugdgroepen, zoals het bestraffen van daders en het bieden van ondersteuning aan deze jeugdigen op belangrijke levensgebieden;
c. van anticipatie op c.q. *preventie* van toekomstig ongewenst gedrag van problematische jeugdgroepen, zoals het helpen opbouwen van een constructief sociaal netwerk en het anders inrichten van de openbare ruimte.

We merken op dat b en c in de praktijk vaak in elkaar overlopen. Zo worden met passende zorg of dagbesteding (‘reactie’) randvoorwaarden gerealiseerd om jeugdigen een beter toekomstperspectief te bieden en risico’s op recidive te beperken (‘preventie’).

… die niet voortvloeien uit een voorgeschiedenis van problematiek

Eerder onderzoek maakt duidelijk dat vooral jongeren met problemen, die in andere sociale verbanden uitsluiting ervaren, zich aangetrokken voelen tot problematische jeugdgroepen (‘soort zoekt soort’).[11] Bij toetreding tot een problematische jeugdgroep brengen jongeren dus hun eigen ‘erfenis’ mee. Dit impliceert een hogere kans dat jongeren in zulke groepen al met bepaalde problemen kampen onafhankelijk van hun deelname aan een problematische jeugdgroep. Vaak gaat het om ‘zware bagage’ in de vorm van een voorgeschiedenis van problematiek in de persoonlijke sfeer en in relatie tot hun directe sociale omgeving en/of de maatschappij (bijv. school). Ook de typering in het vorige hoofdstuk duidt hierop.

Naast een vergelijking met een referentiegroep is het daarom voor het onderzoek van belang dat duidelijk is sinds wanneer problematische jeugdgroepen zijn geregistreerd via periodieke shortlisting en zijn opgenomen in de integrale aanpak. Hieronder zijn deze fasen in beeld gebracht.

Uit oogpunt van herleidbaarheid van maatschappelijke kosten zijn met name de donkergekleurde tijdvakken relevant. In de experimentgemeente vallen deze tijdvakken bij de meeste jeugdgroepen samen. Daarnaast kunnen er (na uitstroom) lange termijn- of liftetime-effecten zijn op bijvoorbeeld arbeidsparticipatie en gezondheid.

… maar herleidbaar zijn op groepsgedrag van problematische jeugdgroepen

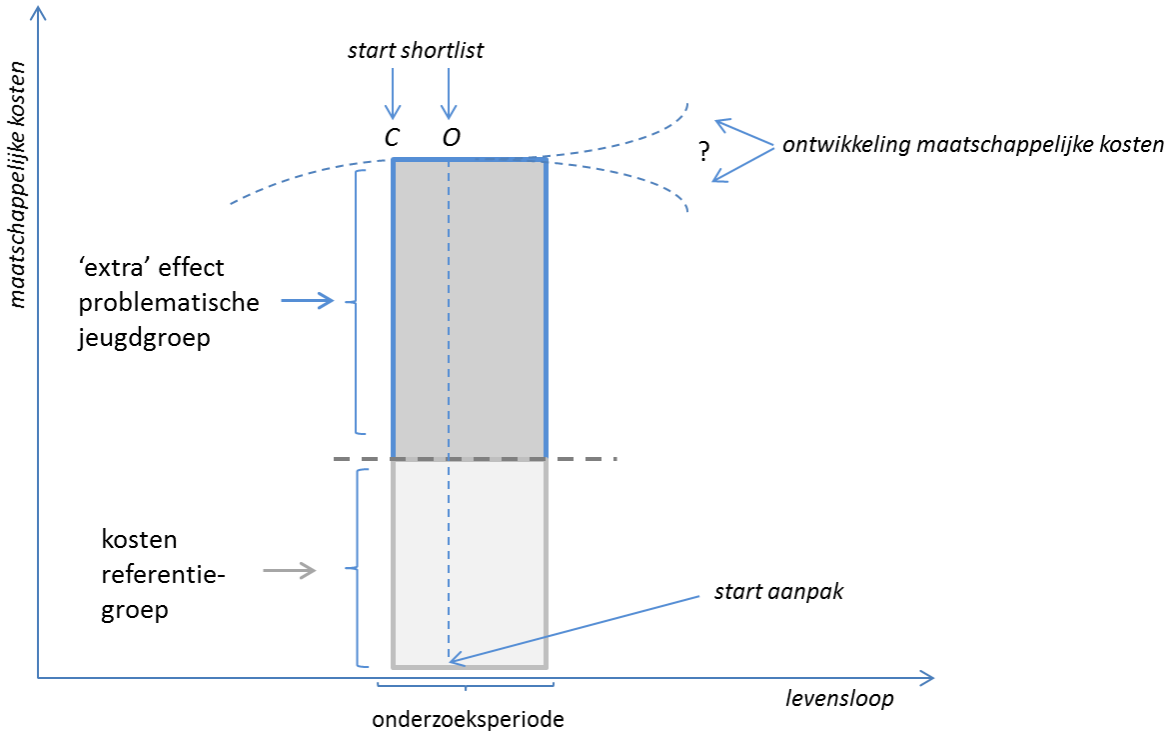
Essentieel is dat maatschappelijke kosten herleidbaar zijn op het *groepsgedrag* van problematische jeugdgroepen. Bepaalde problemen kunnen externaliseren en/of escaleren als gevolg van groepsdynamiek.[12] Vooral jongeren laten zich meer door leeftijdsgenoten beïnvloeden. En als zij gedragsproblemen hebben (in relatie tot verstandelijke beperkingen en/of psychische problematiek) zijn ze nog gevoeliger voor groepsdruk.[13] Deze druk is bovendien groter naarmate jongeren zich meer identificeren met hun eigen groep. Naast groepsdruk bevorderen ook wederzijds bevestigende interacties met leeftijdgenoten binnen de groep afwijkend en risicovol gedrag.[14]

Om het extra effect (ten opzichte van andere jongerenproblematiek) van problematische jeugdgroepen te benaderen, maken we per type jeugdgroep een vergelijking met een referentiegroep (zie hoofdstuk 2). Het *extra* effect is in onderstaand schema gevisualiseerd (donkergekleurde vlak).

---

11 Beke e.a. 2000; Dishion e.a. 2012.
12 Witvliet e.a. 2010; Van Ryzin en Dishion 2013.
13 Grosbras e.a. 2007.
14 Beke e.a. 2000; Chein e.a. 2011.

Schema 4.1: benadering maatschappelijke effecten *van* problematische jeugdgroepen

Gegeven dat problematische jeugdgroepen een dynamisch karakter hebben en de shortlist een periodieke momentopname vormt, nemen we de onderzoeksperiode iets langer dan vanaf de start van de aanpak.[15] Het is immers aannemelijk dat overlastgevende (O) en vooral criminele (C) jeugdgroepen ook voor die datum al actief waren.

focus: meest substantiële en kansrijke kosteneffecten

Uit het explorerende karakter van het onderzoek vloeit voort dat alle genoemde soorten kosten ('gevolg, reactie en preventie') in ogenschouw worden genomen. Het streven is niet om alle denkbare maatschappelijke effecten van problematische jeugdgroepen in de experimentgemeente in beeld te brengen. Het moet gaan om effecten die relatief eenduidig zijn te herleiden op het groepsgedrag van problematische jeugdgroepen. De uitwerking is toegespitst op het zo goed mogelijk inzichtelijk maken van –de omvang van– de belangrijkste kostenposten waarvoor voldoende bruikbare gegevens voorhanden zijn. Relevante 'zachtere' maatschappelijke effecten, zoals onveiligheidsgevoelens van burgers, zijn waar mogelijk geïdentificeerd en benoemd als kwalitatieve posten (zo mogelijk met een duiding van hun relatieve betekenis).

4.2 Relatieschema

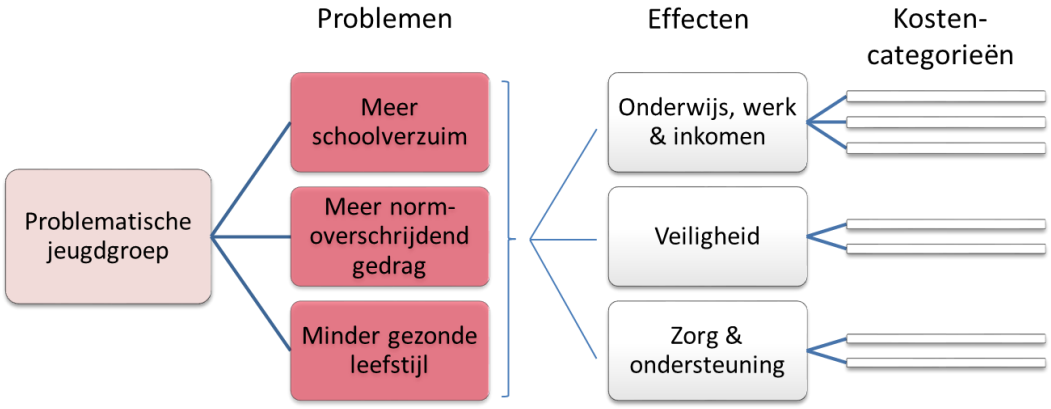
hoofdstructuur

Een eerste stap in het bepalen van maatschappelijke kosten is het identificeren van relevante maatschappelijke effecten. Uitgaande van de typering van problematische jeugdgroepen in hoofdstuk 2 kan een aantal hoofdproblemen worden benoemd die voortvloeien uit hun groepsdynamiek. Zoals in onderstaand

[15] Indien gegevens over een (nog) langere periode voorafgaand aan de aanpak zouden worden bezien, kan tevens een indruk worden verkregen van de mogelijke doorwerking van de integrale aanpak.

schema is weergegeven, hebben deze problemen effecten op verschillende domeinen en komen zij tot uiting in meerdere kostencategorieën. In lijn met eerder onderzoek onderscheiden we 4 domeinen: veiligheid, werk & inkomen (uitgebreid met onderwijs), zorg en wonen.[16] Zoals we hierna toelichten, blijft laatstgenoemd domein verder buiten beschouwing. De resulterende hoofdstructuur is weergegeven in onderstaand relatieschema.

Relatieschema: maatschappelijke problemen en effecten op verschillende domeinen

De betekenis van maatschappelijke effecten kan uiteenlopen tussen typen problematische jeugdgroepen. Waar relevant benoemen we zulke verschillen. Met inzichten van betrokken professionals in de experimentgemeente en eerdere studies hebben we dit relatieschema per domein uitgewerkt. De professionals onderstrepen dat causaliteit niet éénrichtingsverkeer is: naast gevolgen van en reactie op groepsgedrag is er sprake van voorafgaande effecten. Zulke effecten zullen we hierna per domein belichten.

domein wonen

Voor zover bij betrokken professionals bekend, is in de woonsituatie van jongeren geen noemenswaardige verandering gekomen als gevolg van hun deelname aan een problematische jeugdgroep. Als er al sprake is van een andere, meer instabiele woonsituatie hangt dat vooral samen met de situatie van ouders/gezin (uitkering, schulden, verwaarlozing, e.d.). Mede omdat er geen eenvoudig toegankelijke gegevens over –wijzigingen in– de woonsituatie op persoonsniveau beschikbaar waren, is dit domein in het vervolg buiten beschouwing gelaten.

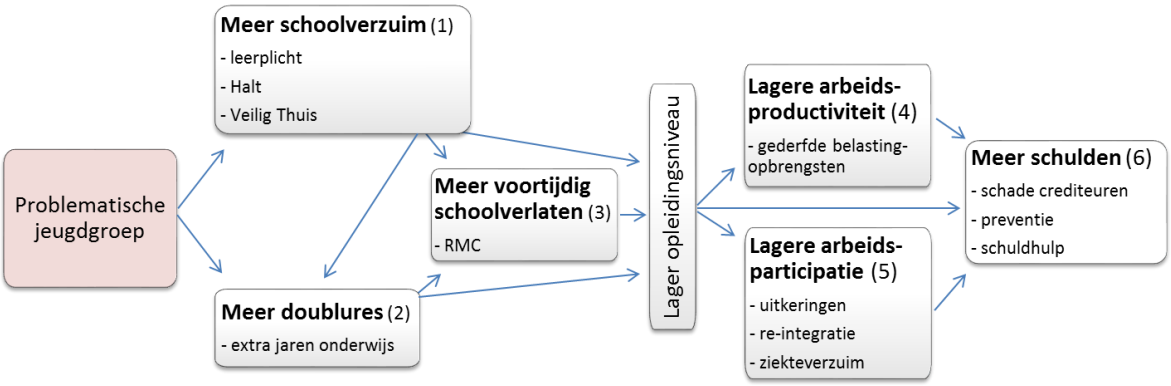
4.3 Domein Onderwijs, werk & inkomen

overzicht effecten

De belangrijkste maatschappelijke effecten en kostencategorieën binnen dit domein zijn weergegeven in onderstaand schema. Centraal hierin staan de invloeden op/van het opleidingsniveau en daaruit voortvloeiende (financiële) gevolgen.

16 Cebeon 2011.

Domein Onderwijs, werk & inkomen: maatschappelijke effecten en kostencategorieën

Wetenschappelijke studies maken duidelijk dat problemen vaak al zichtbaar zijn op het basisonderwijs. Ongeveer tweederde tot driekwart van de schoolprestaties zou naar schatting genetisch zijn bepaald.[17] Een verkeerde sociale omgeving (in het bijzonder ouders) kan bepaalde problemen in aanleg doen uitgroeien tot probleemgedrag dat doorwerkt op de basisschoolprestaties en de verdere (school)carrière. Met behulp van vergelijking met een referentiegroep proberen we scherper te krijgen wat de omvang van het *extra* effect van deelname aan een problematische jeugdgroep kan zijn. De belangrijkste effecten waarvoor in het vervolg naar een kwantificering wordt gezocht, zijn genummerd.

meer ongeoorloofd schoolverzuim (1)

Jongeren in problematische jeugdgroepen vertonen frequent spijbelgedrag. Zij volgen zonder geldige reden minder lesuren (voorbereidend) middelbaar (beroeps)onderwijs. Dit brengt inzet mee van meerdere actoren, zoals de leerplichtambtenaar en bij hardnekkig spijbelen ook bureau Halt en/of justitiële partijen.

meer doublures (2)

Mede als gevolg van meer ongeoorloofd schoolverzuim hebben jongeren een grotere kans om te blijven zitten. Het dubbel volgen van één of meer jaren onderwijs betekent dat extra schoolkosten worden gemaakt. Dit omvat ook inzet van partijen zoals het zorgadviesteam die zich meer over deze situaties moeten buigen om te bezien welke aanvullende zorg/begeleiding nodig is.

vaker voortijdig schoolverlaten (3)

Voortijdig schoolverlaten houdt in dat een jongere tussen 12 en 23 jaar niet beschikt over een schoolinschrijving, vrijstelling of startkwalificatie voor de arbeidsmarkt. Voor dit laatste is een havo/vwo-diploma nodig of een diploma op tenminste mbo-2 niveau. Jongeren in problematische jeugdgroepen hebben, mede als gevolg van meer schoolverzuim en/of doublures, een hogere kans op voortijdig schoolverlaten.[18] Dit brengt inzet mee van in elk geval ambtenaren van de Regionale meld- en coördinatiefunctie (RMC).

… met als resultaat: lager opleidingsniveau *(intermediair effect)*

Bovengenoemde effecten resulteren in een lager opleidingsniveau.[19] Met name bij voortijdig schoolverlaten neemt ook de kans af dat jongeren een vervolgopleiding zullen volgen. Mede daardoor is het aantal

17 Menting 2012; De Zeeuw 2015.

18 Rud 2015 laat zien dat de kans op het niet behalen van een middelbare schooldiploma hoger is als ouders/vaders zelf crimineel actief zijn (geweest).

19 Tegelijkertijd dient hierbij te worden verdisconteerd dat veel van deze jongeren, ook los van de groepsdynamiek, al een laag opleidingsniveau hebben. Door vergelijking met een referentiegroep houden we hiermee zo goed mogelijk rekening.

reguliere onderwijsjaren kleiner. Een lager opleidingsniveau werkt –op termijn– door op de arbeidsproductiviteit en arbeidsparticipatie, en kan langs deze weg ook aanleiding zijn tot meer schulden.[20]

lagere arbeidsproductiviteit (loon) (4)

Arbeidsproductiviteit wordt in belangrijke mate weerspiegeld in de hoogte van het loon. Uit eerdere studies komt naar voren dat het loon toeneemt naarmate er meer onderwijs wordt gevolgd. In de tegenovergestelde situatie zal een lager opleidingsniveau, zeker als dat het gevolg is van voortijdig schoolverlaten, gepaard gaan met een lager loon. Voor de overheid leidt dit tot een derving van belastingopbrengsten.

lagere arbeidsparticipatie (5)

Jongeren met een lager opleidingsniveau, zeker als dat het gevolg is van voortijdig schoolverlaten, hebben een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Vanwege hun lagere arbeidsproductiviteit zijn zij minder aantrekkelijk voor werkgevers, waardoor de kans op een (volwaardige) reguliere baan kleiner en het risico op werkloosheid groter is. Door een lager loonbod van werkgevers wordt het voor hen ook minder aantrekkelijk om te gaan werken. Een en ander kan –in de toekomst– leiden tot meer overheidsuitgaven aan uitkeringen (werkloosheid en/of bijstand) en/of inzet voor re-integratie. Op kortere termijn kan er sprake zijn van een tegengesteld effect: jongeren doen geen beroep op een uitkering omdat hun illegale inkomsten hoger zijn (indirect effect van domein veiligheid).

meer schulden (6)

Mensen met een lager opleidingsniveau, in het bijzonder als zij meer in sociaal isolement verkeren (werkloosheid, armoede en/of niet-westerse herkomst), hebben eveneens een hogere kans op problematische schulden.[21] Zo is hun financiële zelfredzaamheid kleiner door het ontbreken van kennis, vaardigheden en/of motivatie. Dit vergroot het risico op betalingsachterstanden en schulden. Bovendien geeft een lager loon of een uitkering, zeker bij een onrealistisch bestedingspatroon, een grotere kans dat schulden ook een problematisch karakter hebben (niet binnen 3 jaar aflosbaar). Een en ander brengt maatschappelijke kosten mee in termen van schade voor crediteuren, preventieve maatregelen en gebruik van schuldhulpverlening. Bij dit laatste gaat het veelal om gemeentelijke schuldhulp, maar in problematische situaties kan ook een wettelijk traject op grond van de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp) van toepassing zijn.

4.4 Domein Veiligheid

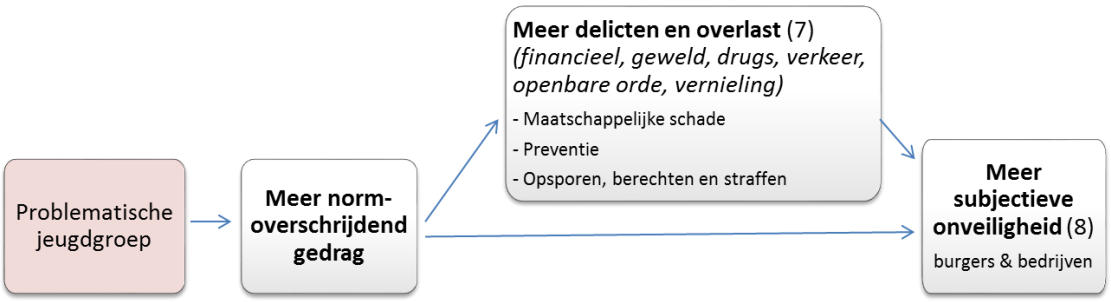
overzicht effecten

De belangrijkste maatschappelijke effecten en kostencategorieën binnen het domein veiligheid zijn weergegeven in onderstaand schema. Centraal hierin staan de invloeden van crimineel gedrag en daaruit voortvloeiende (financiële) gevolgen.

20 Cuelenaere, e.a. 2009.

21 SCP 2013; Kerckhaert e.a. 2013 en Bleeker e.a. 2010.

Domein veiligheid: maatschappelijke effecten en kostencategorieën

Voor een deel staan crimineel gedrag en de maatschappelijke effecten daarvan los van deelname aan problematische jeugdgroepen. Zo is probleemgedrag op de basisschool een sterke voorspeller van delinquent gedrag op latere leeftijd.[22] Tegelijkertijd is het aannemelijk dat de dynamiek van problematische jeugdgroepen zich met name op dit domein manifesteert. Jongeren plegen criminaliteit in de regel in groepsverband: circa driekwart van de jeugdcriminaliteit is een groepsdynamisch proces.[23] Door de anonimiteit, macht en druk binnen de groep plegen zij sneller en meer/ernstiger (gewelds)delicten. Naast dit facilitatie-effect werken ook 'turningpoint'-factoren dit in de hand. Toetreding tot een criminele jeugdgroep gaat samen met een afname van andere sociale contacten, die remmend kunnen werken.[24]

Met behulp van vergelijking met een referentiegroep proberen we scherper te krijgen wat de omvang van het *extra* effect van deelname aan een problematische jeugdgroep kan zijn. De belangrijkste effecten waarvoor in het vervolg naar een kwantificering wordt gezocht, zijn genummerd.

meer delicten en overlast (7)

Problematische jeugdgroepen zijn juist vanwege normoverschrijdend gedrag in de publieke sfeer via shortlisting in beeld gekomen. Dit gedrag uit zich in het plegen van delicten en veroorzaken van overlast. Volgens professionals gaat het met name om vermogens- en geweldsdelicten en in mindere mate ook drugs- en verkeersdelicten. Van zedendelicten is bij hen niets bekend.[25] Daarnaast kunnen problematische jeugdgroepen ook verantwoordelijk zijn voor vormen van verstoring van de openbare orde, geluidsoverlast en vervuiling, en vernieling van objecten.

De maatschappelijke effecten en kosten van delicten en overlast uiten zich langs de volgende wegen:[26]

- maatschappelijke schade: veel delicten veroorzaken materiële (schade aan openbare/particuliere eigendommen) en/of immateriële schade (fysiek letsel en/of psychische effecten, met soms langdurige gevolgen voor slachtoffers);
- systeemkosten:
    - preventieve maatregelen van burgers, bedrijven en andere partijen ter bescherming van hun eigendommen;
    - inzet van politie en justitiële ketenpartners gericht op het opsporen, vervolgen, berechten en straffen van daders;
- overige overlastgerelateerde inzet: buurtgerichte inzet op de bredere veiligheid, waaronder (tijdelijk) cameratoezicht en specifiek op problematische jeugdgroepen gerichte (intensievere) inzet van wijkagenten en jongerenwerk. Ook de gemeentelijke regie (aanpak) scharen we hieronder.

22 Harland e.a. 2006; Van der Put e.a. 2013; vgl. Van Ryzin en Dishion 2013.
23 Ferwerda en Van Ham 2014.
24 Van Burik e.a. 2013.
25 Dit beeld komt overeen met de feitelijke delictgegevens voor de jongeren in deze jeugdgroepen (zie paragraaf 5.2).
26 Moolenaar e.a. 2014.

meer subjectieve onveiligheid (8)

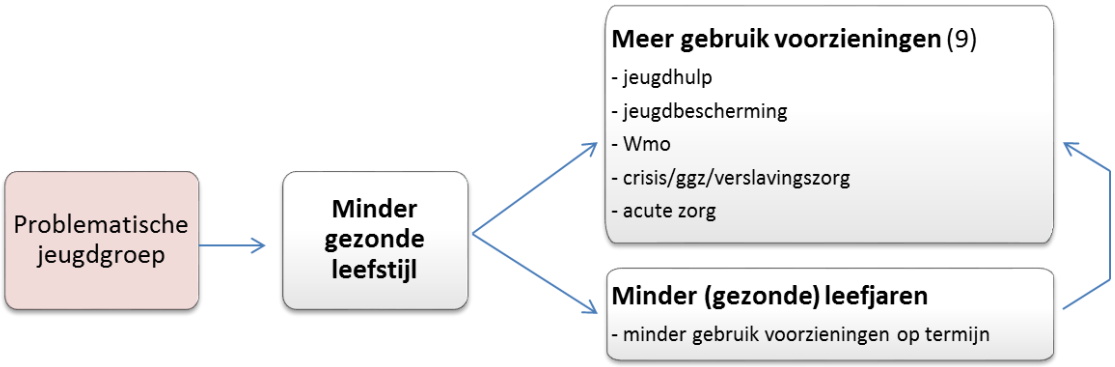
Delicten en overlast werken ook door op de subjectieve veiligheid van burgers en ondernemers (zoals winkeliers) die niet zelf slachtoffer zijn van bijvoorbeeld een inbraak of beroving. Zij kunnen bepaalde situaties of ontwikkelingen als bedreigend(er) ervaren. Dit effect kan uitgaan van irritant/anti-sociaal gedrag of provocerende aanwezigheid van problematische jeugdgroepen, zonder dat delicten of overlast worden veroorzaakt. In kostentermen vertaalt zich dit met name indirect door op het domein zorg.

4.5 Domein Zorg & ondersteuning

overzicht effecten

De belangrijkste maatschappelijke effecten en kostencategorieën binnen dit domein zijn weergegeven in onderstaand schema. Centraal hierin staan de invloeden op het gebruik van zorgvoorzieningen en daaruit voortvloeiende (financiële) gevolgen.

Domein zorg: maatschappelijke effecten en kostencategorieën

Gezien de problematische gezinssituatie en persoonlijke beperkingen van veel jongeren in problematische jeugdgroepen is het aannemelijk dat de groepsdynamiek op dit domein relatief de minste additionele effecten sorteert. Met behulp van vergelijking met een referentiegroep proberen we scherper te krijgen wat de omvang van het *extra* effect van deelname aan een problematische jeugdgroep kan zijn. De belangrijkste effecten waarvoor in het vervolg naar een kwantificering wordt gezocht, zijn genummerd.

meer gebruik van voorzieningen (9)

Jongeren in problematische jeugdgroepen houden er een minder gezonde leefstijl op na. Dit wordt door een aantal mechanismen van groepsdynamiek in de hand gewerkt:

- risicovolle gewoonten: veel jongeren gebruiken alcohol en/of (soft)drugs. Niet zelden ontspoort dit tot misbruik of verslaving. Gebruik van verdovende middelen is namelijk een belangrijk element van de groepscode waaraan moet worden voldaan om erbij te horen.[27] Dit kan leiden tot een groter beroep op de GGZ/verslavingszorg;
- riskanter gedrag: dit aspect van de leefstijl is sterk verbonden met het gebruik van verdovende middelen en komt onder meer tot uiting in meer betrokkenheid bij verkeersongevallen (gevaarlijk rijden) en geweldsincidenten (gevechtsport in combinatie met criminele activiteiten).[28] Hiervoor kan een beroep op acute zorg nodig zijn;

27 Beke e.a. 2000; Van Ryzin en Dishion 2014.

28 Naast het gebruik van verdovende middelen speelt bij veel jongeren (met verstandelijke en/of psychische beperkingen) ook een rol dat zij dingen uitproberen zonder goed de gevolgen ervan te overzien.

- zorgmijdende houding: naarmate de organisatiegraad en hiërarchie in een jeugdgroep toeneemt, vormt de groep steeds meer de dominante sociale omgeving voor deze jongeren. De keerzijde hiervan is een afwending van de reguliere maatschappij, die zich mede uit in zorgmijding. Veel jongeren laten zich moeilijker motiveren tot zorg. Doordat zij later worden gesignaleerd en/of in zorg geleid, kan hun problematiek (verder) escaleren. Het gevolg is dat deze jongeren vaker terecht komen in het gedwongen kader (jeugdbescherming) en/of zwaardere zorg (gesloten jeugdhulp of GGZ).

minder (gezonde) leefjaren: op termijn minder gebruik van voorzieningen

Naarmate jongeren langer actief zijn in een problematische jeugdgroep kan hun minder gezonde leefstijl uitgroeien tot een negatieve gewoonte. Problemen kunnen zo een chronisch karakter krijgen, met als mogelijk gevolg minder welzijn (kwaliteit van leven) en/of een korter leven.[29] Vooral verslaving aan alcohol en/of drugs kan hieraan bijdragen. Behalve effecten voor de jongeren zelf (die buiten beschouwing blijven) kan dit ook maatschappelijke effecten meebrengen in de vorm van minder gebruik van voorzieningen over de hele levensduur. Dit betekent een demping van voornoemd effect (9).

4.6 Indirecte effecten

Naast de hierboven toegelichte *directe* effecten (binnen de domeinen) zijn er ook effecten met een mogelijke doorwerking op andere domeinen. Hieronder lichten we toe dat zulke *indirecte* effecten weliswaar conceptueel zijn te onderscheiden, maar in de praktijk nauw zijn geclusterd met het resultaat van de directe effecten binnen een domein. Daarom gaan we ervan uit dat de indirecte effecten grotendeels zijn verdisconteerd in de kwantificering per domein.

op het domein Onderwijs, werk & inkomen

Directe effecten op het domein Onderwijs, werk & inkomen kunnen worden versterkt door de doorwerking vanuit andere domeinen. Zo kunnen er bij –vooral zwaardere– criminele activiteiten indirecte effecten zijn, omdat zulke activiteiten:

- minder tijd overlaten voor school/opleiding en doen afbreuk aan de motivatie om een opleiding te volgen c.q. af te maken, waardoor de kans op voortijdig schoolverlaten toeneemt; [30]
- bij veroordeling tot –lange– detentie gepaard kunnen gaan met verlies aan menselijk kapitaal en een (groter) gat in de (school)carrière, waardoor de kansen op een baan afnemen;
- zodanige inkomsten kunnen opleveren, dat afbreuk wordt gedaan aan de motivatie om een reguliere baan te zoeken/accepteren. Tegelijkertijd kunnen zulke inkomsten eveneens een reden zijn dat jongeren evenmin een beroep doen op een uitkering (‘bespaarde kosten’ op korte termijn).

Ook een minder gezonde leefstijl kan gepaard gaan met:

- minder productiviteit en een grotere kans op werkloosheid en/of handicap, bijvoorbeeld als gevolg van geweldsincidenten of riskant verkeersgedrag;
- minder capaciteit en/of motivatie tot financiële zelfbeheersing en meer kans op (grotere) schulden door frequent en/of langdurig gebruik van verdovende middelen.

We gaan ervan uit dat genoemde effecten (grotendeels) zijn verdisconteerd in het opleidingsniveau. Alleen (langdurige) detentie is een mogelijk additioneel –langere termijn– effect met gevolgen voor arbeidsproductiviteit (4) en/of arbeidsparticipatie (5).

29 Ferwerda e.a. 2013.
30 Rud 2015.

op het domein Veiligheid

Directe effecten op het domein Veiligheid kunnen worden versterkt door de doorwerking vanuit andere domeinen. Zo brengt een lagere arbeidsproductiviteit en een grotere kans op (problematische) schulden, voortvloeiend uit een lager opleidingsniveau, een hoger risico mee op crimineel gedrag[31]:

- een kortere schoolperiode of een uitkeringssituatie geeft meer gelegenheid (vrije tijd en verveling) tot crimineel gedrag;
- bij voortijdig schoolverlaten ontbreekt bovendien het positieve signaal (van competentie en maatschappelijk waardevolle bijdrage) dat uitgaat van een diploma of getuigschrift;
- de alternatieve kosten (opportuniteitskosten) van crimineel gedrag zijn lager, omdat werken voor arbeidsloon relatief minder opbrengt;
- schulden of minder inkomsten kunnen aanzetten tot illegale activiteiten (zoals diefstal/heling en drugshandel) teneinde aan financiële verplichtingen te kunnen voldoen en een bepaalde levenstandaard te handhaven.

Vanuit zorgperspectief kan met name frequent en/of langdurig gebruik van verdovende middelen doorwerken op het aantal, soort en/of ernst van de delicten. Enerzijds veroorzaakt verslaving een grotere behoefte aan geld (diefstal). Anderzijds werken verdovende middelen ontremmend, waardoor jongeren eerder geneigd zijn om meer en ernstiger delicten te plegen (geweld).

We gaan ervan uit dat deze effecten (grotendeels) zijn verdisconteerd in de aantallen verschillende delicten en zo zijn meegenomen bij het domein Veiligheid.

op het domein Zorg & ondersteuning

Directe effecten op het domein Zorg & ondersteuning kunnen worden versterkt door de doorwerking vanuit andere domeinen. Zo beïnvloedt een lager opleidingsniveau de gezondheid via[32]:

- lagere arbeidsproductiviteit: een lager inkomen gaat vaker gepaard met een ongezonde levensstijl;
- gedrag: minder onderwijs betekent dat de bewustwording van gezondheid (risico's van bijvoorbeeld roken, drank, drugs en onveilige seks) achterblijft, waardoor er minder stimulans is tot een gezonde levensstijl;
- peer group: in jeugdgroepen gaan lager opgeleide jongeren om met jongeren van gelijk niveau die ook een lagere kans op een goede gezondheid hebben.

Daarnaast gaat minder onderwijs vaak gepaard met:

- meer fysieke en psychische gezondheidsproblemen (waaronder stress als gevolg van schulden);
- meer gebruik (frequentie en/of omvang) van zorgvoorzieningen;
- een minder hoge levensverwachting (hoger sterftecijfer).

Ook crimineel gedrag kan op verschillende manieren een doorwerking hebben via:

- levensstandaard: een bestedingspatroon dat is gebaseerd op relatief hoge illegale inkomsten werkt een ongezonde leefstijl (verder) in de hand;
- stressvolle omgeving: jongeren in jeugdgroepen moeten steeds op hun hoede zijn voor politie/justitie alsook voor andere groep(led)en. In samenspel met drugsgebruik kan dit op den duur hun gezondheid schaden;
- effecten van subjectieve onveiligheid (zie 8): de angst om slachtoffer te worden, bezorgdheid over de wijze waarop criminaliteit door problematische jeugdgroepen zich ontwikkelt en/of een gevoel van

31 Verbruggen 2014; Rud 2015.

32 Cuelenaere, e.a. 2009.

angst en onbehagen kunnen –bijvoorbeeld via psychische belasting– (grote) impact hebben op het leven van burgers en ondernemers.

Een en ander kan een groter beroep op zorgvoorzieningen meebrengen. De meeste genoemde effecten zijn naar verwachting grotendeels verdisconteerd bij het domein Zorg & ondersteuning. Alleen laatstgenoemd effect heeft een mogelijk additioneel karakter: extra gebruik van zorgvoorzieningen door derden als gevolg van subjectieve onveiligheidsgevoelens.

5 Kwantificering van maatschappelijke effecten

In dit hoofdstuk geven we een toelichting op de wijze waarop de maatschappelijke effecten in het onderzoek zijn gekwantificeerd. Aan bod komen de gebruikte persoonsgegevens, inclusief verschillen tussen de typen problematische jeugdgroepen, en andere relevante kengetallen per domein. De gepresenteerde cijfers zijn op groepsniveau, maar veel van de onderliggende becijferingen zijn opgebouwd vanuit gegevens op persoonsniveau.[33]

Achtereenvolgens geven we een toelichting voor effecten (genummerd als in hoofdstuk 4) op het domein:

- Onderwijs, werk & inkomen (paragraaf 5.1);
- Veiligheid (paragraaf 5.2);
- Zorg & ondersteuning (paragraaf 5.3).

5.1 Domein Onderwijs, werk & inkomen

1. meer ongeoorloofd schoolverzuim

Jongeren in problematische jeugdgroepen vertonen frequent spijbelgedrag. Dit brengt inzet mee van:

- bureau Leerplicht: zij gaat na een melding met de (leerplichtige) jongere aan de slag om het verzuim aan te pakken, te achterhalen welke problematiek er eventueel bij de leerling speelt en hoe de jongere zo snel mogelijk weer de opleiding kan vervolgen;
- bureau Halt: jongeren die zijn doorverwezen door de leerplichtambtenaar volgen hier een schoolverzuimtraject;
- justitiële partijen: jongeren voor wie de leerplichtambtenaar proces-verbaal opmaakt, doorlopen vaak een traject waarin Veilig Thuis onderzoek doet voor de Raad voor de Kinderbescherming, het Openbaar Ministerie besluit tot mogelijke vervolging en de rechter zonodig uitspraak doet.

Hieronder zijn beschrijvende statistieken per type groep opgenomen zoals die uit persoonsgegevens naar voren komen.

	Crimineel		*Overlastgevend*	
Schoolverzuim	Jeugdgroep (n=35)	Referentie-groep (n=35)	Jeugdgroep (n=28)	Referentie-groep (n=28)
Bureau Leerplicht				
Jongeren met schoolverzuim (begeleid door Leerplicht)	40%	9%	82%	36%
Aantal keer schoolverzuim per jongere	2,5	1,3	3,3	3,4
***Bureau Halt**: doorverwezen jongeren*	3%	0%	18%	0%
***Justitiële partijen**: jongeren met proces-verbaal*	17%	3%	14%	7%

Bron: gemeente.

Het overzicht laat zien dat (ten opzichte van de referentiegroep) bij aanzienlijk meer jongeren in een problematische jeugdgroep sprake is van vaker schoolverzuim. Het hogere percentage bij overlastgevende groepen hangt samen met een gemiddeld lagere leeftijd (meer leerplichtigen). Ook bij de referentiegroep is dit relatief hoog. Bij dit groepstype worden ook meer jongeren doorverwezen naar bureau Halt en iets minder naar justitiële partijen.

[33] De percentages betreffen unieke jongeren die in de beschikbare gegevens voor de onderzoeksperiode naar voren komen.

2. meer doublures

Over dit effect zijn geen individuele gegevens voorhanden. Volgens experts komt het wel voor, maar het is onbekend om hoeveel jongeren het gaat en hoe vaak zij zijn gedoubleerd.

3. vaker voortijdig schoolverlaten

Jongeren in problematische jeugdgroepen hebben een hogere kans op voortijdig schoolverlaten. Dit brengt inzet mee van RMC-functionarissen. Zij gaan na een melding (vaak overdracht van afdeling leerplicht) met de jongere aan de slag om het verzuim aan te pakken, te achterhalen welke problematiek er eventueel bij de leerling speelt en hoe de jongere zo mogelijk weer een opleiding kan (ver)volgen en/of naar werk kan worden (be)geleid. Hieronder hebben we beschrijvende statistieken per type groep opgenomen zoals die uit de persoonsgegevens naar voren komen.

Voortijdig schoolverlaten: RMC	*Crimineel*		*Overlastgevend*	
	Jeugdgroep (n=35)	Referentiegroep (n=35)	Jeugdgroep (n=28)	Referentiegroep (n=28)
Jongeren die zijn begeleid door RMC	66%	17%	29%	14%
Aantal interventies per jongere	2,0	0,8	1,6	1,3

Bron: gemeente.

Uit deze cijfers blijkt dat er (ten opzichte van de referentiegroep) bij aanzienlijk meer jongeren in een problematische jeugdgroep sprake is van voortijdig schoolverlaten én dat vaker interventies worden gepleegd. Het hogere percentage bij criminele groepen hangt samen met een gemiddeld hogere leeftijd.

4. lagere arbeidsproductiviteit

Arbeidsproductiviteit wordt in belangrijke mate weerspiegeld in de hoogte van het loon. Een lager opleidingsniveau (als gevolg van voortijdig schoolverlaten) gaat gepaard met een lager loon. Voor de maatschappij brengt dit een verlies aan arbeidsproductiviteit mee, terwijl het voor de overheid leidt tot een derving van belastingopbrengsten. Over beide effecten zijn geen directe gegevens voorhanden. Om enige indicatie te krijgen van deze effecten gebruiken we informatie over het aantal volwassen voortijdig schoolverlaters (VSV-ers) dat niet terugkeert naar school.[34] Dit levert het volgende beeld op.

Arbeidsproductiviteit	*Crimineel*		*Overlastgevend*	
	Jeugdgroep (n=35)	Referentiegroep (n=35)	Jeugdgroep (n=28)	Referentiegroep (n=28)
VSV-ers die niet terugkeren naar school	54%	9%	14%	11%

Bron: gemeente.

Ten opzichte van de referentiegroep is bij een problematische jeugdgroep sprake van aanzienlijk meer voortijdig schoolverlaters die niet naar school terugkeren. Het hogere percentage bij criminele groepen hangt mede samen met een gemiddeld hogere leeftijd (zie effect 3).

5. lagere arbeidsparticipatie

Jongeren met een lager opleidingsniveau hebben een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Dit kan leiden tot meer overheidsuitgaven aan uitkeringen en/of re-integratie. Op basis van persoonsgegevens laat onderstaand overzicht zien hoeveel jongeren een uitkering hebben en/of worden begeleid naar werk.

[34] Dit is geen harde indicator, omdat uit de gegevens niet naar voren komt in hoeverre deze jongeren hun opleiding inderdaad niet afronden (met een diploma) en het onderwijs volledig hebben verlaten.

Arbeidsparticipatie	Crimineel		Overlastgevend	
	Jeugdgroep (n=35)	Referentiegroep (n=35)	Jeugdgroep (n=28)	Referentiegroep (n=28)
Uitkering				
Jongeren met bijstandsuitkering	29%	20%	14%	0%
*Jongeren vanuit RMC naar Wajong**	6%	3%	4%	0%
Re-integratie				
Jongeren met re-integratietraject	46%	17%	29%	11%

Bron: gemeente. * Informatie alleen beschikbaar voor jongeren die bekend zijn bij RMC.

Het overzicht laat zien dat in een problematische jeugdgroep (ten opzichte van de referentiegroep) aanzienlijk meer jongeren een beroep doen op een uitkering en/of deelnemen aan een re-integratietraject. De verschillen tussen criminele en overlastgevende groepstypen hangen deels samen met de gemiddelde leeftijd van de jongeren in deze groepen.

Over werkloosheid of andere soorten uitkeringen (arbeidsongeschiktheid) zijn geen individuele gegevens voorhanden. Dat geldt eveneens voor ziekteverzuim in werksituaties.

6. meer schulden

Mensen met een lager opleidingsniveau hebben een hogere kans op (problematische) schulden en zullen daarom vaker gebruik maken van schuldhulpverlening. Uit persoonsgegevens komt naar voren hoeveel jongeren gemeentelijke schuldhulp ontvangen.

Schulden	Crimineel		Overlastgevend	
	Jeugdgroep (n=35)	Referentiegroep (n=35)	Jeugdgroep (n=28)	Referentiegroep (n=28)
Schuldhulp: *jongeren met gemeentelijke schuldhulp*	20%	9%	0%	0%

Bron: gemeente.

Uit deze cijfers blijkt dat in een problematische jeugdgroep (ten opzichte van de referentiegroep) aanzienlijk meer jongeren een beroep doen op gemeentelijke schuldhulpverlening. Dit geldt met name voor criminele jeugdgroepen, waar de kans op problematische schulden hoger is.

Over de omvang van maatschappelijke effecten in de vorm van preventieve maatregelen en schade voor crediteuren zijn geen (individuele) gegevens voorhanden. Dat geldt eveneens voor wettelijke saneringstrajecten op grond van de Wsnp.

5.2 Domein Veiligheid

7a. delicten en overlast: inzet politie

Voor de inzet van de politie gebruiken we gegevens over de aantallen misdrijven per verdachte.[35] Overtredingen door jongeren in problematische jeugdgroepen of referentiegroepen zijn niet meegenomen. Deze misdrijven zijn op basis van delictcode ingedeeld naar de delictcategorieën waarvoor kostengegevens beschikbaar zijn. Dit levert het volgende cijfermatige beeld op per type jeugdgroep.

[35] Overtredingen door jongeren in problematische jeugdgroepen of referentiegroepen zijn niet meegenomen. Dit leidt tot een onderschatting van maatschappelijke kosten.

Inzet politie	Crimineel		Overlastgevend	
	Jeugdgroep (n=35)	Referentie-groep (n=35)	Jeugdgroep (n=28)	Referentie-groep (n=28)
Verdachte jongeren	40%	17%	50%	11%
Misdrijven per verdachte	13,0	1,0	6,5	1,0
Samenstelling misdrijven:				
Vermogensmisdrijven	59%	0%	47%	28%
Vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag	17%	100%	22%	25%
Gewelds- en seksuele misdrijven	11%	0%	17%	14%
Verkeersmisdrijven	4%	0%	3%	23%
Drugsmisdrijven	4%	0%	2%	0%
(Vuur)wapenmisdrijven	3%	0%	2%	0%
Overig	2%	0%	6%	11%

Bron: politie.

Deze cijfers laten zien dat de politie aanzienlijk meer jongeren in een problematische jeugdgroep (ten opzichte van de referentiegroep) als verdachte van een misdrijf registreert. Dit wekt geen verbazing omdat vooral de aard en intensiteit van het delictgedrag de basis vormt voor de groepstypering bij shortlisting. Criminele jongeren blijken ongeveer dubbel zo vaak van een misdrijf te worden verdacht dan jongeren in overlastgevende jeugdgroepen. Naar type misdrijf springen bij problematische jeugdgroepen vooral de meldingen bij vermogens- en vernielingen/openbare ordemisdrijven eruit.

7b. delicten en overlast: overige systeemkosten en maatschappelijke schade

Voor overige systeemkosten en de maatschappelijke schade gebruiken we individuele gegevens over geregistreerde delicten. De delicten zijn op basis van de maatklassificatie ingedeeld naar de delictcategorieën waarvoor kostengegevens beschikbaar zijn.[36] Hieronder zijn beschrijvende statistieken per type groep opgenomen zoals die uit persoonsgegevens naar voren komen.

Overig systeem & maatschappelijke schade	Crimineel		Overlastgevend	
	Jeugdgroep (n=35)	Referentie-groep (n=35)	Jeugdgroep (n=28)	Referentie-groep (n=28)
Jongeren met delict	100%	31%	86%	18%
Delicten per delictpleger	10,2	2,4	6,8	2,6
Samenstelling delicten				
Vermogensmisdrijven	36%	23%	29%	23%
Vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag	6%	8%	10%	0%
Gewelds- en seksuele misdrijven	4%	0%	9%	8%
Verkeersmisdrijven	6%	4%	8%	15%
Drugsmisdrijven	3%	0%	1%	0%
(Vuur)wapenmisdrijven	1%	4%	1%	0%
Overig/niet gespecificeerd	23%	19%	20%	15%

Bron: Justid.

Deze cijfers laten een soortgelijk beeld zien als de politiecijfers. Wel zijn de verschillen tussen jongeren in een problematische jeugdgroep en die in de referentiegroep kleiner, zowel als het gaat om het aantal jongeren als het gemiddelde aantal delicten per delictpleger. Beide typen problematische jeugdgroepen scoren vooral hoog op vermogens-, vernielingen/openbare orde-, verkeers- en geweldsdelicten.

[36] Bij onduidelijkheden in delictomschrijving is voor de becijfering aangesloten bij een gewogen gemiddeld bedrag over alle typen delicten.

7c. overlastgerelateerde overige inzet

De inzet van de wijkagent en van jongerenwerk kwantificeren we met behulp van het aantal door de politie respectievelijk instellingen voor jongerenwerk opgegeven uren per type jeugdgroep. Voor andere posten (met name gemeentelijke regie) sluiten we aan bij de kostenopgaven van de gemeente (zie hoofdstuk 6).

8. meer subjectieve onveiligheid

Over dit effect zijn geen (individuele) gegevens voorhanden. Om toch enige indicatie te verkrijgen, hebben we monitorgegevens over leefbaarheid op buurtniveau bestudeerd, in de vorm van scores op de dimensie Veiligheid in de Leefbaarometer. Deze is opgebouwd uit indicatoren voor met name overlast in de woonomgeving (op basis van enquêtecijfers uit de Veiligheidsmonitor) en daarnaast aantallen door de politie geregistreerde aangiftes. [37] Als de cijfers voor de buurten in de experimentgemeente waarin de problematische jeugdgroepen actief zijn, worden afgezet tegen die van andere buurten ontstaat het volgende beeld.

	score Veiligheid 2012	*score Veiligheid 2014*	*Ontwikkeling 2012-2014*
Buurten met problematische jeugdgroepen	4,00	4,02	+0,4%
Buurten zonder problematische jeugdgroepen	4,10	4,12	+0,6%

Bron: Leefbaarometer.

Deze cijfers duiden op een –in verhouding– duidelijk lagere score op veiligheid in buurten waarin problematische jeugdgroepen actief zijn. Sinds 2012 is er weliswaar sprake van een verbetering, maar deze blijft achter bij die in andere buurten. Deze monitorcijfers geven vooral een brede, kwalitatieve duiding zonder eenduidig aangrijpingspunt voor een becijfering van maatschappelijke kosten.[38]

5.3 Domein Zorg & ondersteuning

9. meer gebruik voorzieningen

Jongeren in problematische jeugdgroepen houden er een minder gezonde leefstijl op na, waardoor zij (op korte termijn) een groter beroep doen op bepaalde zorgvoorzieningen. Op basis van de persoonsgerelateerde gegevens maakt onderstaand overzicht zichtbaar hoeveel jongeren gebruik maken van gemeentelijke voorzieningen.

Gebruik gemeentelijke voorzieningen	*Crimineel*		*Overlastgevend*	
	Jeugdgroep (n=35)	Referentiegroep (n=35)	Jeugdgroep (n=28)	Referentiegroep (n=28)
Jongeren die gebruik maken van jeugdhulp	3%	0%	29%	11%
Jongeren die gebruik maken van Wmo	3%	3%	4%	7%

Bron: gemeente.

Deze cijfers duiden erop dat in een criminele jeugdgroep (ten opzichte van de referentiegroep) niet of nauwelijks meer jongeren een beroep doen op gemeentelijke ondersteuning. Vergeleken met de referentiegroep maken jongeren in overlastgevende jeugdgroepen daarentegen duidelijk meer gebruik van jeugdhulp, maar minder van de Wmo.

---

37 Voor overlast geldt een gewogen index van zes indicatoren: overlast van drugsgebruik, overlast van jongeren, overlast van omwonenden, vernielingen aan openbare werken, rommel op straat en bekladding. De geregistreerde aangiftes betreffen ordeverstoringen, vernielingen, geweldsmisdrijven, berovingen en (woning)inbraken.

38 Een deel van de maatschappelijke kosten wordt al in beeld gebracht bij effect 7a/b.

Over het beroep op verzekerde zorg, zoals GGZ/verslavingszorg en acute zorg, waren geen (individuele) gegevens voorhanden. Dit is evenmin het geval voor jeugdbescherming.

Voor een kwantificering van het mogelijke indirecte effect van subjectieve onveiligheidsgevoelens op het gebruik van zorgvoorzieningen *door derden* ontbreekt het aan bruikbare aanknopingspunten.

6 Maatschappelijke kosten

Dit hoofdstuk maakt inzichtelijk hoe de gekwantificeerde effecten zijn vertaald in maatschappelijke kosten. In paragraaf 6.1 geven we een totaalbeeld van de becijferde kosten per domein en per effect. Vervolgens laten we in paragraaf 6.2 zien hoe de kosten globaal zijn verdeeld over verschillende belanghebbende actoren. Hoe valide de kostenbecijfering is en hoe deze tot stand is gekomen, lichten we toe in bijlage B.

6.1 Overzicht per kostenpost

Onderstaande tabel bevat per groepstype een totaaloverzicht van de (becijferde) maatschappelijke kosten van problematische jeugdgroepen afgezet tegen de kosten die samenhangen met referentiegroepen. De kosten zijn berekend over de onderzoeksperiode medio 2011-2015 (voor zover gegevens beschikbaar zijn) en uitgedrukt als gemiddelde bedragen op jaarbasis. Kostenposten die tijdens het onderzoek niet konden worden gekwantificeerd, zijn opgenomen als pro memorie (pm). Daarbij is een globale indicatie gegeven of het naar verwachting een relatief beperkt (0) dan wel substantiëler (+) effect kan zijn. De wijze waarop de bedragen zijn becijferd, lichten we toe in bijlage B.

Tabel 6.1: Maatschappelijke kosten per type problematische jeugdgroep *(bedragen op jaarbasis * 1.000 euro)*

	Crimineel		*Overlastgevend*	
Domein / effect	***jeugdgroep***	***referentiegroep***	***jeugdgroep***	***referentiegroep***
Onderwijs, werk & inkomen				
1. meer ongeoorloofd schoolverzuim				
- Bureau leerplicht	5	0	9	4
*- Bureau Halt**	0	0	1	0
*- Justitiële partijen**	1	0	1	0
2. meer doublures	pm (0)	pm (0)	pm (0)	pm (0)
3. vaker voortijdig schoolverlaten: RMC	9	1	3	1
4. lagere arbeidsproductiviteit				
- productiviteitsverlies	26	1	2	1
- derving belastingopbrengsten	3	0	1	0
5. lagere arbeidsparticipatie				
- bijstandsuitkering	21	14	8	0
*- Wajonguitkering**	7	5	3	0
- uitkering WW of WIA	pm (+)	pm (+)	pm (+)	pm (+)
- re-integratie	15	5	6	2
6. meer schulden				
- preventie en maatschappelijke schade	pm (+)	pm (+)	pm (+)	pm (+)
- gemeentelijke schuldhulpverlening	79	33	0	0
- schuldsanering Wsnp	pm (+)	pm (+)	pm (+)	pm (+)
Veiligheid				
7. meer delicten en overlast				
a. opsporing politie	85	0	43	4
b. overig systeem en maatschappelijke schade	1.551	81	826	43

Domein / effect	Crimineel		Overlastgevend	
	jeugdgroep	referentiegroep	jeugdgroep	referentiegroep
c. overige overlastgerelateerde inzet	205	0	634	0
8. subjectieve onveiligheid	pm	pm	pm	pm
Zorg & ondersteuning				
9. meer gebruik voorzieningen				
- jeugdhulp	6	0	43	15
- jeugdbescherming	pm (0)	pm (0)	pm (0)	pm (0)
- Wmo	8	21	3	11
- GGZ/verslavingszorg	pm (+)	pm (+)	pm (+)	pm (+)
- acute zorg	pm (+)	pm (+)	pm (+)	pm (+)
Totaal per type groep	2.020	163	1.580	81
Extra kosten problematische jeugdgroepen	1.857		1.500	

Toelichting: * = gebaseerd op gegevens voor een deelpopulatie (potentiële onderschatting).

Voor alle duidelijkheid merken we op dat de genoemde bedragen 'kosten nu' betreffen. Eventuele toekomstige kosten (lifetime-effecten) zijn hierin niet meegenomen. Met name voor de domeinen Onderwijs, werk & inkomen en Zorg & ondersteuning kan dit een onderschatting inhouden van alle maatschappelijke kosten in het perspectief van de verdere levensloop van de betrokken jongeren in problematische jeugdgroepen.[39]

criminele jeugdgroepen

Voor criminele jeugdgroepen is in totaal een indicatief jaarbedrag per groep in de orde van 1,9 miljoen euro aan maatschappelijke kosten becijferd (extra ten opzichte van referentiegroep). Vertaald naar alle groepen in de experimentgemeente komt dit neer op een bedrag van ongeveer 3,7 miljoen euro. Het overgrote deel van de becijferde maatschappelijke kosten valt binnen het domein Veiligheid en betreft met name de overige systeemkosten en maatschappelijke schade. De dominantie van veiligheidskosten houdt mede verband met het feit dat diverse kosten binnen andere domeinen onvoldoende konden worden gekwantificeerd (p.m.). Dit verklaart tevens een deel van het verschil in kosten tussen problematische jeugdgroepen en referentiegroepen, aangezien bij laatstgenoemde groepen op andere domeinen sprake is van relatief grotere kostenposten.

overlastgevende jeugdgroepen

Voor dit type problematische jeugdgroepen is in totaal een indicatief jaarbedrag per groep in de orde van 1,5 miljoen euro aan maatschappelijke kosten becijferd (extra ten opzichte van referentiegroep). Vertaald naar alle groepen in de experimentgemeente komt dit neer op een bedrag van ongeveer 4,5 miljoen euro. Ook bij dit type valt het overgrote deel van de becijferde maatschappelijke kosten binnen het domein Veiligheid, waardoor het verschil met referentiegroepen relatief groot is. Na de overige systeemkosten en maatschappelijke schade is de overige overlastgerelateerde inzet van gemeente en wijkagent hierbij de belangrijkste post. In dit opzicht wijkt het overlastgevende groepstype af van het criminele groepstype. Daarnaast is het aandeel van het domein Zorg & ondersteuning bij overlastgevende jeugdgroepen groter.

[39] Ter illustratie van mogelijke lifetime-effecten noemen we de doorwerking van een lager opleidingsniveau in termen van productiviteitsverlies (effect 4). Als dit verlies bij de betrokken jongeren zou worden doorgerekend tot hun pensioenleeftijd kan het geschatte kostenbedrag al snel een factor 15 of meer hoger uitvallen.

6.2 Verdeling over actoren

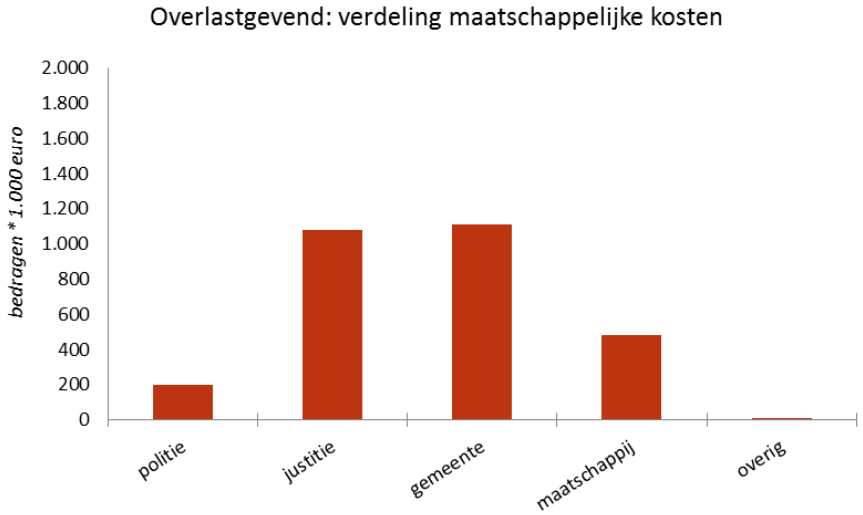
Aansluitend op het overzicht per kostenpost hebben we hieronder in beeld gebracht wat de relatieve betekenis is van de becijferde maatschappelijke kosten op het domein Veiligheid voor verschillende belanghebbenden. Hierbij onderscheiden we een vijftal groepen actoren: politie, justitie, gemeente, maatschappij en overig (andere publieke instanties).

Voor criminele jeugdgroepen ziet de verdeling er als volgt uit.

Het grootste deel van de becijferde maatschappelijke kosten voor dit groepstype komt ten laste van justitie, op afstand gevolgd door de maatschappij (schade).

De lastenverdeling bij overlastgevende jeugdgroepen geeft een ander patroon te zien.

Bij dit groepstype komt het grootste deel van de becijferde maatschappelijke kosten ten laste van de gemeente en justitie.

7 Conclusies

De aanpak van problematische jeugdgroepen vormt al jaren een belangrijke prioriteit binnen het veiligheidsbeleid. Het gaat om jeugdgroepen die allerlei maatschappelijke problemen veroorzaken. Deze zijn het meest zicht- en voelbaar in de sfeer van overlast en criminaliteit. Hoewel de problematiek in de praktijk veel aandacht krijgt, was er nog weinig gestructureerd inzicht in de maatschappelijke effecten en evenmin een concreet beeld van de maatschappelijke kosten die hiermee zijn gemoeid.

Tegen deze achtergrond beoogde dit onderzoek antwoord te geven op de vraag: *welke maatschappelijke kosten veroorzaken (verschillende typen) problematische jeugdgroepen in één gemeente en in hoeverre zijn de geschatte kosten betrouwbaar en valide?*

Deze vraagstelling is geoperationaliseerd in een aantal onderzoeksvragen die we hieronder beantwoorden.

wat is aard en omvang van problematische jeugdgroepen in de experimentgemeente?

Ten tijde van het onderzoek waren in de experimentgemeente 2 criminele en 3 overlastgevende jeugdgroepen actief. Ruim een jaar eerder was er daarnaast nog een tweetal problematische jeugdgroepen met een hinderlijk karakter. Deze zijn slechts een jaar actief geweest. De criminele jeugdgroepen zijn al jaren actief en omvatten in totaal ongeveer 35 jongens met een gemiddelde leeftijd van 22 jaar. Jongens in overlastgevende jeugdgroepen zijn gemiddeld iets jonger (19 jaar). Deze groepen zijn circa twee jaar actief en –met in totaal ongeveer 28 jongens– kleiner in omvang.

Veel jongeren in problematische jeugdgroepen kennen een voorgeschiedenis van multiproblematiek. Zij komen uit ontwrichte gezinnen met weinig sociaal-economisch perspectief en een niet stimulerend opgroeimilieu. Ouders hebben een uitkering, kampen met schulden, vertonen soms ook crimineel gedrag, zijn weinig zelfredzaam en ondervinden schaamte om hulp te vragen. Door dit verkeerde voorbeeld worden jongens eerder gestimuleerd dan geremd in risicovol gedrag en het veroorzaken van maatschappelijke problemen. Bovendien zijn er aanwijzingen voor verstandelijke en/of psychische problematiek, die hen kwetsbaar maakt voor groepsdruk. Het grootste deel van de jongeren heeft (nog) geen startkwalificatie en sommigen zijn meerdere keren blijven zitten. Bij het zoeken van een stage of baan krijgen ze vaak afwijzingen. Een en ander bevordert dat zij zich naar de straatcultuur wenden en daar hun vrienden vinden/houden.

welke maatschappelijke gevolgen hebben deze (typen) problematische jeugdgroepen?

Aan de hand van wetenschappelijke literatuur, aangevuld met inzichten van cliëntprofessionals, is in het onderzoek een negental effecten onderscheiden van het gedrag van problematische jeugdgroepen. Deze manifesteren zich in hoofdzaak op 3 domeinen. Het meest zichtbaar zijn effecten op het domein Veiligheid: problematische jeugdgroepen veroorzaken meer overlast en delicten. Behalve impact op direct betrokkenen (slachtoffers) zorgt dit in bredere kring voor gevoelens van onveiligheid onder burgers. Andere problemen van jongeren in deze jeugdgroepen manifesteren zich in de schoolperiode en/of arbeidscarrière. Op het domein Onderwijs, werk & inkomen gaat het om effecten als: meer schoolverzuim en doublures, meer voortijdig schoolverlaten, lagere arbeidsproductiviteit, minder arbeidsparticipatie en meer (problematische) schulden. Hun risicovolle, ongezonde leefstijl brengt daarnaast mee dat zij een groter beroep doen op bepaalde voorzieningen op het domein Zorg & ondersteuning.

in hoeverre zijn deze gevolgen in kosten (euro's) uit te drukken?

Met behulp van beschikbare (persoons)gegevens was het mogelijk om veel van de onderscheiden maatschappelijke effecten te kwantificeren en te vertalen in kostentermen. Bij een aantal effecten ontbrak het aan bruikbare gegevens. Deze zijn benoemd als pm-posten en kunnen met vervolgonderzoek en een bredere dataset mogelijk alsnog in beeld worden gebracht. Dit geldt evenzeer voor effecten die wel zijn uitgedrukt in een kostencijfer, maar waarvoor geen compleet beeld voor de betrokken jeugdgroepen beschikbaar was (bijvoorbeeld als het gaat om het gebruik van bepaalde uitkeringen).

op welke wijze vinden de berekeningen plaats?

De becijferingen zijn zoveel mogelijk opgebouwd vanuit persoonsniveau. Daarbij is informatie over kwantiteiten (eenheden en perioden) vermenigvuldigd met relevante prijsgegevens. De uitkomsten hiervan zijn gesommeerd naar groepsniveau. Voor een aantal posten waren alleen gegevens op groepsniveau voorhanden. Hierbij is de opgegeven inzet door betrokken partijen vermenigvuldigd met gemiddelde kosten per uur. Voor een toelichting op de berekeningen per effect en kostenpost verwijzen we naar hoofdstuk 6.2.

hoe betrouwbaar en valide zijn de berekeningen?

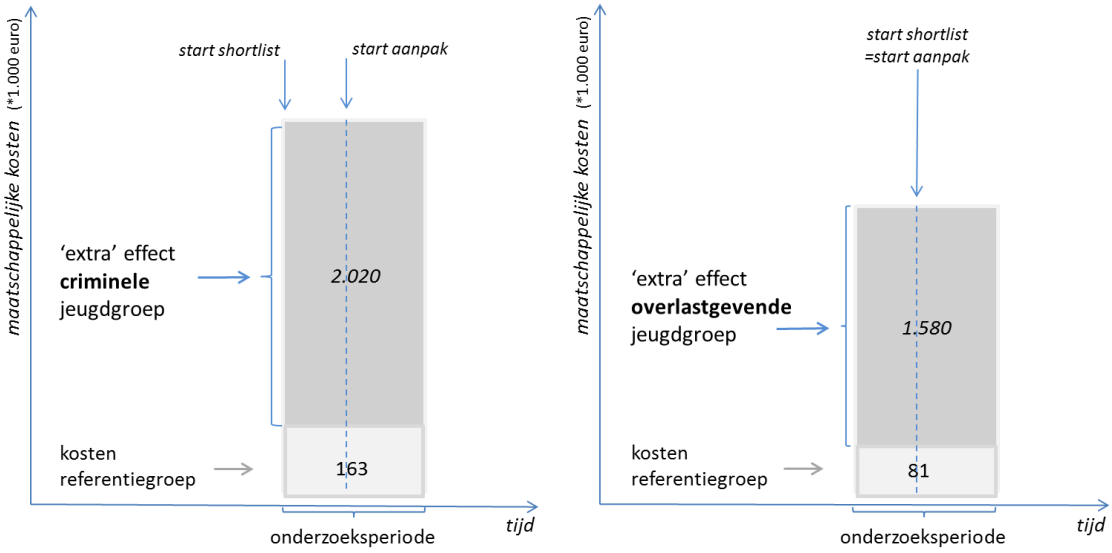
De berekeningen zijn gebaseerd op gegevens uit betrouwbare bronnen en waar mogelijk direct gerelateerd aan personen. Dit neemt niet weg dat er tussen effecten verschillen zijn in de mate van validiteit ('hardheid') van de berekeningen. Zoals is toegelicht in hoofdstuk 6.1 kent het gros van de hoeveelheidselementen een gemiddeld tot hoge validiteit, terwijl voor prijselementen vaker een afgeleide benadering nodig is.

De berekeningen zijn getoetst op hun gevoeligheid voor variaties in uitgangspunten. Hieruit is naar voren gekomen dat de belangrijkste onzekerheid samenhangt met de mate waarin kan worden gecorrigeerd voor andere factoren dan het groepseffect. In de gevolgde methodiek betreft dit vooral de vraag in hoeverre eventuele effecten van persoonsgebonden problematiek kunnen worden ondervangen door een vergelijking met referentiegroepen. Deze onzekerheid kan een substantiële doorwerking hebben op de becijferde maatschappelijke kosten.

Aanvullend op de gevoeligheidsanalyse heeft een methodologische toets plaatsgevonden door een onafhankelijke expert op het gebied van kosten-batenanalyses. Deze acht de gevolgde werkwijze valide en inzichtelijk uitgewerkt, en bijdragen aan het gewenste inzicht in deze complexe problematiek.

welke kosten veroorzaken problematische jeugdgroepen naar schatting in de experimentgemeente?

De becijferingen in dit onderzoek wijzen uit dat problematische jeugdgroepen in de experimentgemeente naar schatting in totaal ongeveer 8,2 miljoen euro aan maatschappelijke kosten op jaarbasis veroorzaken. Bij criminele jeugdgroepen gaat het om een gemiddeld bedrag van circa 1,9 miljoen euro per groep, terwijl dit bij overlastgevende jeugdgroepen uitkomt op een bedrag van ongeveer 1,5 miljoen euro per groep. Aan de hand van schema 4.1 is dit hieronder in beeld gebracht voor criminele (links) en overlastgevende (rechts) jeugdgroepen: de donkergrijze vlakken geven de maatschappelijke kosten weer ten opzichte van de kosten voor referentiegroepen (onderste lichtgrijze vlakken).

De vertaling naar kostencijfers is beperkt gebleven tot een onderzoeksperiode van circa 5 jaar. Hierdoor zijn mogelijke 'lifetime'-effecten niet in beeld gebracht. Mede gezien de (multi)problematiek van veel betrokken jongeren is de verwachting dat zulke effecten met name kunnen optreden op de domeinen Zorg & ondersteuning en Onderwijs, werk & inkomen.

Tussen beide groepstypen doen zich vooral verschillen voor in de verdeling van maatschappelijke kosten over betrokken partijen. Bij criminele jeugdgroepen is vooral justitie de kostendragende partij, terwijl bij overlastgevende jeugdgroepen een vergelijkbaar deel van de maatschappelijke kosten voor rekening komt van de gemeente.

tot slot

Aanleiding voor het onderzoek was de ervaren leemte in kennis van de precieze maatschappelijke kosten van problematische jeugdgroepen. Dat zulke jeugdgroepen grote maatschappelijke effecten teweegbrengen, was wel duidelijk én reden om een hierop afgestemde integrale aanpak te ontwikkelen. Met deze explorerende studie is voor het eerst in beeld gebracht wat bij benadering de samenstelling en (potentiële) omvang is van de maatschappelijke kosten die door zulke jeugdgroepen worden veroorzaakt. Het inzicht dat dit oplevert, is van belang voor gemeenten en het ministerie van Veiligheid en Justitie. Het onderzoek onderstreept immers niet alleen het maatschappelijk belang om gerichte interventies te ontwikkelen voor problematische jeugdgroepen, maar laat ook zien dat zulke interventies zich (gedeeltelijk) kunnen terugverdienen. Dit inzicht kan bijdragen aan verdere optimalisering van de lokale aanpak en het faciliteren van de ketenpartners hierbij.

Bijlagen

A Begeleidingscommissie en deskundigen

Begeleidingscommissie		
Drs. Essy van Dijk	projectbegeleider Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum	lid
Dr. Wim Groot	hoogleraar Gezondheidseconomie Maastricht University en hoogleraar Evidence based education Maastricht University en Universiteit van Amsterdam	voorzitter
Dr. Paul Harland	senior onderzoeker Nationale Politie	lid
Etienne van Koningsveld MBA	programmaleider en plaatsvervangend portefeuillehouder Integrale aanpak Kindermishandeling & Jeugdgroepen van het Ministerie van Veiligheid & Justitie	lid
Dr. Debora Moolenaar	senior onderzoeker Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum	lid

Deskundigen	
Dr. Henk Ferwerda	senior onderzoeker Bureau Beke (expert jeugdgroepen)
Dr. Johan Polder	bijzonder hoogleraar Economische aspecten van gezondheid en zorg, Universiteit van Tilburg (expert kosten-batenanalyse)

B Wijze van kostenbecijfering en validiteit

Deze bijlage geeft eerst een toelichting op hoe de kostenbecijfering per effect tot stand is gekomen (paragraaf 1).[40] De kostenbecijfering is gevalideerd door middel van een gevoeligheidsanalyse en een onafhankelijke toets door een kosten-batenexpert. De validiteit van de kostenbecijfering en de uitkomsten van de gevoeligheidsanalyse en toets zijn beschreven in paragraaf 2.

B.1.1 Becijfering van maatschappelijke kosten

Domein Onderwijs, werk & inkomen

1. meer ongeoorloofd schoolverzuim

De kosten van leerplicht zijn becijferd door de aantallen interventies van leerplichtambtenaren te vermenigvuldigen met een wegingsfactor voor de tijdsinzet per type interventie. Deze wegingsfactor loopt op van 1 tot 6 voor: ter kennisname, telefonisch contact, waarschuwingsbrief, gesprek, schoolbezoek en actieve bemiddeling bij plaatsing. De uitkomst hiervan is vervolgens vermenigvuldigd met een gemiddeld kostenbedrag per interventie. Deze prijs is berekend door het totaal aantal meldingen in de gemeente op jaarbasis (1.560) te delen door de leerplichtformatie (5,4 fte) en het resultaat te vermenigvuldigen met de gemiddelde salariskosten per fte (62.500 euro, inclusief een opslag voor overhead).

Voor het justitiële traject ontbreken gegevens over de kosten per traject. Daarom is het aantal trajecten vermenigvuldigd met de gemiddelde kosten per overtreding voor de categorie Overige overtredingen (Moolenaar et al. 2015). Dit komt neer op een bedrag van circa 800 euro.

Voor de kosten van Halt is het aantal trajecten vermenigvuldigd met de gemiddelde kosten per schoolverzuimtraject conform opgave van bureau Halt (ongeveer 600 euro).

3. vaker voortijdig schoolverlaten

De belangrijkste kostenpost bij de inzet van de Regionale meld- en coördinatiefunctie (RMC) zijn de kosten voor jongeren die een specifiek maatwerktraject hebben gevolgd. Deze zijn becijferd door vermenigvuldiging van de geregistreerde trajecten met gemiddelde trajectkosten van ongeveer 7.000 euro.

Daarbij komen de kosten van de begeleiding door RMC-functionarissen. Hiervoor is gerekend met een gemiddeld kostenbedrag per melding. Deze prijs is berekend door de gemiddelde salariskosten per fte (62.500 euro, inclusief een opslag voor overhead) te delen door de gemiddelde caseload per fte.

4. lagere arbeidsproductiviteit

Voor het benaderen van de omvang van het productiviteitsverlies en de belastingderving als gevolg van een lager loon (als weerspiegeling van arbeidsproductiviteit) is gebruik gemaakt van CBS-cijfers over het gemiddeld gestandaardiseerde inkomen van volwassen mannelijke werknemers voor de periode 2012-2014 behorend bij een lage (24.100 euro) respectievelijk middelbare (25.600 euro) opleiding. Het verschil

[40] Tenzij anders vermeld, zijn de (kosten)kengetallen ontleend aan gegevens van de experimentgemeente.

tussen deze niveaus is vervolgens vermenigvuldigd met de periode tussen het moment van voortijdig schoolverlaten vanaf 18 jaar en het einde van de onderzoeksperiode om een indicatie te krijgen van het productiviteitsverlies. Voor de belastingderving is op gelijke wijze vermenigvuldigd met het gemiddelde heffingstarief (29%). Door het resultaat per jongere te sommeren, ontstaan totaalbedragen per type groep.

5. lagere arbeidsparticipatie

De maatschappelijke kosten verbonden aan bijstandsuitkeringen zijn becijferd door de opgegeven uitkeringsperiode te vermenigvuldigen met het uitkeringsbedrag voor deze leeftijdsgroep van circa 11.670 euro plus uitvoeringslasten van circa 4.600 euro op jaarbasis (Van Geuns e.a. 2011).

Omdat voor jongeren met een Wajong-uitkering geen gegevens voorhanden zijn over de uitkeringsperiode is uitgegaan van de periode na uitstroom uit RMC tot het einde van de onderzoeksperiode. Deze periode is vermenigvuldigd met het geldende uitkeringsbedrag van 75% minimumjeugdloon plus een bedrag voor uitvoeringslasten vergelijkbaar met dat van een bijstandsuitkering.

Voor de maatschappelijke kosten van re-integratie zijn ingezette interventies ingedeeld naar categorieën waarvoor kostengegevens beschikbaar zijn. Per interventiecategorie is een gemiddeld kostenbedrag per klant gehanteerd, zoals hieronder weergegeven. Deze bedragen zijn vervolgens omgerekend naar de relevante trajectperiode.

Interventiecategorie	*Gemiddelde kosten per klant*
Zorg en ondersteuning	2.750
Korte bemiddeling	3.950
Gerichte ondersteuning	6.800

Bron: gemeente.

6. meer schulden

De maatschappelijke kosten van gemeentelijke schuldhulpverlening zijn becijferd door de opgegeven trajectperiode te vermenigvuldigen met een gemiddeld kostenbedrag per traject van circa 1.950 euro per jaar (Van Geuns e.a. 2011).

Domein Veiligheid

7a. delicten en overlast: opsporing politie

Op basis van cijfers van Moolenaar et al. 2015 zijn de totale opsporingskosten van de politie gedeeld door het aantal geregistreerde delicten (zie toelichting kolom Opsporing politie in tabel hieronder). Per type delict levert dit een gemiddeld kostenbedrag op dat is vermenigvuldigd met het aantal misdrijven. Omdat de beschikbare informatie geen inzicht geeft in mogelijke differentiatie naar duur en/of intensiteit is de veronderstelling dat elk geregistreerd misdrijf een gemiddelde politie-inzet heeft gevraagd die past bij het betreffende type delict.

7b. delicten en overlast: overige systeemkosten en maatschappelijke schade

Uit dezelfde bron zijn cijfers gebruikt om gemiddelde maatschappelijke kosten per geregistreerd delict te berekenen. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen kosten voor opsporing door de politie, overige systeemkosten en maatschappelijke schade, gespecificeerd naar soorten delicten.

Maatschappelijke kosten per delict *(bedragen * 1.000 euro)*

Soort delict	Opsporing politie (7a)	Overig systeem* (7b)	Maatschappelijke schade (7b)
Vermogensmisdrijven	2,4	6,5	11,7
Vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag	2,3	11,5	17,0
Gewelds- en seksuele misdrijven	2,3	6,7	62,0
Verkeersmisdrijven	1,7	1,8	14,8
Drugsmisdrijven	2,3	8,7	-
(Vuur)wapenmisdrijven	2,3	4,2	-
Overige misdrijven	2,3	7,0	-

Bron: bewerking van Moolenaar et al. (2015). * exclusief tenuitvoerlegging

De kosten per delict zijn bepaald met behulp van tabellen behorend bij Moolenaar et al. 2015. Hierbij is tabel 10.13 (Uitgaven aan veiligheidszorgrekeningen naar delictcategorie en activiteit in 2014) en tabel 10.16 (Maatschappelijke schade op jaarbasis naar delictcategorie) afgezet tegen tabel 4.2 (Geregistreerde misdrijven naar delictcategorie).[41] Binnen de kosten van het systeem zijn de kosten van opsporing door de politie afgezonderd door tabel 10.4 (Uitgaven aan opsporing – regel politie) af te zetten tegen tabel 10.13 (Uitgaven - kolom opsporing).

Onder *overig systeem* zijn meegenomen kosten van preventie, opsporing (excl. deel politie), vervolging, berechting, ondersteuning van verdachten en slachtoffers, rechtskundige diensten en overige activiteiten. De kosten van tenuitvoerlegging zijn afzonderlijk becijferd door het aantal dagen celstraf te vermenigvuldigen met de gemiddelde kosten per dag (gemiddelde voor jeugd- en volwassenen) op basis van tabel 10.11 behorend bij Moolenaar et al. 2015 (Kostprijzen voor veiligheidszorg). Onder *maatschappelijke schade* valt de door bedrijven, burgers en overheid geleden schade als gevolg van delicten, zoals kosten van productieverlies, vervanging en diefstal, en verlies aan kwaliteit van leven.

7c. overlastgerelateerde overige inzet

De maatschappelijke kosten van de wijkagent respectievelijk het jongerenwerk zijn becijferd door het aantal uren inzet per type jeugdgroep te vermenigvuldigen met een gemiddeld kostendekkend uurtarief van ongeveer 60 euro (bron: *Handleiding Overheidstarieven 2015*).

Voor de kosten van de gemeentelijke ketenregie en cameratoezicht is aangesloten bij de opgave van de gemeente.

Domein Zorg & ondersteuning

9. meer gebruik voorzieningen

Voor het gebruik van voorzieningen voor jeugdhulp en de Wmo ontbreekt het aan informatie over de omvang van indicaties. Voor jeugdhulp zijn gegevens over het type product vertaald naar kosten door de indicatieperiode te vermenigvuldigen met een gemiddeld kostenbedrag per traject/cliënt, zoals opgenomen in onderstaand overzicht.

Type product jeugdhulp	Gemiddelde kosten per traject
Generalistische Basis	800
Specialistische GGZ	3.000

41 Vanuit het principe van voorzichtige inschatting is niet gecorrigeerd voor prijspeil, omdat het grootste deel van de delicten voor het peiljaar zijn gepleegd. Voor de hele periode is uitgegaan van kosten per delict 2014.

Type product jeugdhulp	Gemiddelde kosten per traject
Jeugd en opvoedhulp	1.500
Pleegzorg	7.000
Gedwongen kader	5.400

Bron: gemeente.

Voor de Wmo is uitgegaan van de gemiddelde omvang van indicaties en een gemiddeld tarief per type product, zoals opgenomen in onderstaand overzicht. Door deze eenheden en prijzen te vermenigvuldigen met de indicatieperiode resulteren kostenbedragen.

Type product Wmo	Gemiddelde indicatie	Eenheid	Gemiddeld tarief
Begeleiding individueel basis	3,3	uur per week	45
Begeleiding individueel specialistisch	3,3	uur per week	60
Begeleiding groep basis	3,0	dagdelen per week	45
Arbeidsmatige dagbesteding	3,3	uur per week	60
Persoonlijke verzorging	6,6	uur per week	50
Tijdelijk verblijf	1,2	etmalen per week	45

Bron: gemeente.

B.1.2 Validiteit

mate van validiteit

De becijferingen zijn gebaseerd op gegevens uit betrouwbare bronnen en waar mogelijk direct gerelateerd aan personen. Dit neemt niet weg dat er tussen effecten verschillen zijn in de mate van validiteit c.q. 'hardheid' van de berekeningen. Ter toelichting geven we hiervan, op basis van een professioneel oordeel van onderzoekers, in onderstaande tabel per effect (exclusief pm-posten) een indicatie voor zowel het hoeveelheidselement als het prijselement. Daarbij is de volgende typering toegepast:

- hoeveelheid: directe persoonsgerelateerde gegevens over meerdere jaren (+++), directe persoonsrelateerde gegevens voor 1 jaar en/of rekeneenheden die nadere afbakening behoeven of niet compleet zijn (++), indirecte benadering (+);
- prijs: kostenopgave uit primaire bron (+++), benadering op basis van primaire bron (++), afgeleide benadering (+).

Tabel B.1: Indicatie van validiteit van hoeveelheids- en prijsaspecten

Domein / effect	Hoeveelheid (Q)	Prijs (P)
Onderwijs, werk & inkomen		
1. meer ongeoorloofd schoolverzuim		
- Bureau leerplicht	+++	++
*- Bureau Halt**	++	++
*- Justitiële partijen**	++	+
3. vaker voortijdig schoolverlaten: RMC	+++	++
4. lagere arbeidsproductiviteit		
- productiviteitsverlies	+	+
- derving belastingopbrengsten	+	+
5. lagere arbeidsparticipatie		
- bijstandsuitkering	+++	++
*- Wajonguitkering**	++	+

Domein / effect	Hoeveelheid (Q)	Prijs (P)
- re-integratie	+++	++
6. meer schulden		
- gemeentelijke schuldhulpverlening	++	+
Veiligheid		
7. meer delicten en overlast		
a. opsporing politie	+++	+
b. overig systeem en maatschappelijke schade	++	+
c. overige overlastgerelateerde inzet	+++	+++
Zorg & ondersteuning		
9. meer gebruik voorzieningen		
- jeugdhulp	++	+
- Wmo	++	+

Dit overzicht laat zien dat het gros van de hoeveelheidselementen een gemiddeld tot hoge validiteit kent, terwijl voor prijselementen vaker een (afgeleide) benadering nodig is.

gevoeligheidsanalyse

Dit onderzoek heeft het karakter van een explorerende casestudy naar een breed scala van maatschappelijke effecten voor een relatief kleine populatie. Aan de basis ligt een dataset met gegevens (op persoonsniveau) over een beperkte periode. Om hiermee maatschappelijke kosten te kunnen berekenen, hebben we ook gebruik moeten maken van inschattingen en kengetallen uit andere bronnen.

Kleine aantallen maken uitkomsten van becijferingen kwetsbaarder voor uitschieters, zowel in de samenstelling van de populatie als in de tijd. Daarom is het van belang de resultaten zo goed mogelijk te valideren. Om na te gaan hoe gevoelig de uitkomsten zijn voor uitbijters in data en variaties in vertrekpunten hebben we een gevoeligheidsanalyse verricht. Daarbij hebben we ons gericht op onzekerheden die naar verwachting een substantiële doorwerking op de uitkomsten kunnen hebben.

Een belangrijke onzekerheidsfactor is of de toegepaste vergelijking met de referentiegroepen voldoende is om adequaat te corrigeren voor andere effecten dan het groepseffect. Uit de kwantificering in hoofdstuk 5 komen in het algemeen grote verschillen naar voren tussen problematische jeugdgroepen en referentiegroepen. Deze kunnen erop duiden dat de gebruikte criteria (leeftijd, geslacht en wijk) onvoldoende zijn toegespitst om een adequate match te bewerkstelligen. Het is goed mogelijk dat er in problematische jeugdgroepen meer jongeren zijn met persoonsgebonden problematiek. Als op jongere leeftijd (vóór het moment van shortlisting) al sprake is van bepaalde problematiek en daarmee samenhangend gedrag is het minder zeker dat alle becijferde maatschappelijke kosten (extra ten opzichte van referentiegroepen) kunnen worden toegeschreven aan het groepseffect (potentiële overschatting). Om na te gaan welk effect dit kan hebben, zijn de maatschappelijke kosten die direct kunnen worden toegerekend aan jongeren met een opleiding Vso, Lwoo of Pro en/of een Wajong-uitkering afgezonderd. Het resulterende effect is weergegeven in tabel 6.2.

In deze tabel zijn ook mogelijke effecten opgenomen van een tweetal andere onzekerheden. Zo brengt de afbakening in de tijd een onzekerheidsfactor mee. De meeste maatschappelijke kosten zijn becijferd op basis van meerjarige gegevens die bij overlastgevende groepen ook een deel van de periode insluiten voordat zij officieel (via shortlisting) zijn aangemerkt als problematische groep.[42] Om de mogelijke

[42] Omdat de shortlisting van deze jeugdgroepen min of meer samenvalt met de start van de lokale aanpak geeft deze verkenning tevens een indicatie van het effect dat de lokale groepsaanpak heeft gesorteerd.

omvang van dit effect in te schatten, hebben we de becijferde maatschappelijke kosten gebaseerd op gegevens voor een kortere periode (vanaf 2013).

Verder kan de samenstelling van bepaalde kostenposten onzekerheid meebrengen. Zo is het niet evident dat alle onderdelen van de gemiddelde kosten per delict even relevant zijn voor delicten die problematische jeugdgroepen in de context van de experimentgemeente plegen. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan diverse posten (vormen van fraude met beleggingen, vastgoed e.d.) die onder maatschappelijke schade van delicten zijn opgenomen. Daarom hebben we een schatting gemaakt waarbij zulke posten buiten beschouwing worden gelaten.

Voor variaties op deze punten zijn we nagegaan wat het mogelijke effect kan zijn op de omvang van de becijferde maatschappelijke kosten van problematische jeugdgroepen. Vanwege de kwantitatieve betekenis hebben we ons daarbij gericht op het domein Veiligheid. De resultaten van deze gevoeligheidsanalyse zijn weergegeven in onderstaande tabel. De percentages zijn de afwijkingen ten opzichte van de basisvariant (zoals gepresenteerd in hoofdstuk 6 tabel 1).

Tabel B.2: Mogelijke effecten van onzekerheden op becijferde maatschappelijke kosten domein Veiligheid

Onzekerheidsfactor	*Crimineel*	*Overlastgevend*
Basisvariant *(tabel 6.1)*	1.760	1.456
Exclusie jongeren met persoonsgebonden problematiek	-22%	-25%
Onderzoeksperiode beperken tot periode vanaf shortlisting	nvt	-1%
Opschoning maatschappelijke schade voor minder relevante posten	-20%	-11%

Uit de gevoeligheidsanalyse komt naar voren dat de belangrijkste onzekerheid samenhangt met de mate waarin kan worden gecorrigeerd voor andere factoren dan het groepseffect. In de gevolgde methodiek betreft dit vooral de vraag in hoeverre eventuele effecten van persoonsgebonden problematiek kunnen worden ondervangen door een adequate vergelijking met referentiegroepen. De percentages in de tabel laten zien dat deze onzekerheid een substantiële doorwerking kan hebben op de becijferde maatschappelijke kosten.[43] Iets minder sterk geldt dit ook voor de relevante reikwijdte van de maatschappelijke schade van delicten.

onafhankelijke toets door kosten-batenexpert

Aanvullend op de gevoeligheidsanalyse heeft een externe validering plaatsgevonden in de vorm van een methodologische toets door een onafhankelijke wetenschapper met expertise op het gebied van kosten-batenanalyses. Deze expert acht de gevolgde werkwijze valide en inzichtelijk uitgewerkt, en bijdragen aan het gewenste inzicht in deze complexe problematiek. Ter verduidelijking van de presentatie heeft hij een aantal suggesties gedaan waarmee de tekst is aangescherpt. Verder heeft hij aandacht gevraagd voor de duiding van de uitkomsten, gezien de persoonlijke problematiek van veel jongeren in de problematische jeugdgroepen. Naarmate meer zekerheid kan worden verkregen over de toerekening van maatschappelijke kosten aan het groepseffect krijgen de uitkomsten een grotere maatschappelijke betekenis.

[43] Het uiteindelijke beeld wordt overigens mede beïnvloed door het aandeel dat jongeren met persoonsgebonden problematiek hebben in de pm-posten. Naarmate dit kleiner is, zal het effect in de tabel ook minder groot zijn, en vice versa.

C Literatuur

Beke, B.M.W.A., A.Ph. van Wijk en H.B. Ferwerda (2000), *Jeugdcriminalieit in groepsverband ontrafeld: tussen rondhangen en bendevorming*, Amsterdam: SWP

Bleeker, D., F. Westhof en P. Vroonhof (2010), *Monitor betalingsachterstanden*, Zoetermeer: Panteia

Cebeon (2011), *Kosten en baten van maatschappelijke opvang. Bouwstenen voor effectieve inzet van middelen*, Amsterdam

Chein, J., Albert, D., O'Brien, L., Uckert, K., & Steinberg, L. (2011), Peers increase adolescent risk taking by enhancing activity in the brain's reward circuitry, *Developmental Science*, 14, 1-10

Cuelenaere, B., F. van Zutphen, R. van der Aa, A. Willemsen en M. Wilkens (2009), *MKBA voortijdig schoolverlaten*, Ecorys

Dishion, T.J., T. Ha, en M.H. Veronneau (2012), An ecological analysis of the effects of deviant peer clustering on sexual promiscuity, problem behavior, and childbearing from early adolescence to adulthood: An enhancement of the life history framework, *Developmental Psychology*, 48, 703–717

Ferwerda, H., B. Beke en E. Bervoets (red) (2013), *Jeugdgroepen van toen: een casusonderzoek naar de leden van drie criminele jeugdgroepen uit het einde van de vorige eeuw*, Politie en Wetenschap: Apeldoorn

Ferwerda, H. en T. van Ham (2014), *Problematische jeugdgroepen in Nederland: omvang en aard in het najaar van 2013*, Bureau Beke

Grosbras, M. H., M. Jansen, G. Leonard, A. McIntosh, K. Osswald, C. Poulsen, L. Steinberg, R. Toro en T. Paus (2007), Neural Mechanisms of Resistance to Peer Influence in Early Adolescence, *The Journal of Neuroscience*, 27(30), 8040-8045

Harland, P., P.H. van der Laan, W. Smeenk en F.M. Weerman (2006), De signaalwaarde van wangedrag, *Secondant*, 2, 6-11

Harland, P. (2011), Van overlastmelding naar een globale typering van problematische jeugdgroepen: de shortlist als *quickscan*, *Tijdschrift voor Veiligheid*, 10, 37-50

Kerckhaert, A.C. en L.S. de Ruig (2013), *Huishoudens in de rode cijfers 2012: omvang en achtergronden van schuldenproblematiek bij huishoudens*, Zoetermeer: Panteia

Menting, B. (2012), *Predicting Behavior Development and Academic Achievement: The Interplay Between Cognitive Functioning and Social Relationships*, dissertatie, Amsterdam: Vrije Universiteit

Moolenaar, D.E.G., M. Vlemmings, F.P. van Tulder en J. de Winter (2015), Kosten van criminaliteit, in: S.N. Kalidien en N.E. de Heer - de Lange (red.), *Criminaliteit en Rechtshandhaving 2014*, WODC, CBS en Raad voor de Rechtspraak

Put, C. van der, Assink, M., Bindels, A., Stams, G.J. en S. de Vries (2013), *Effectief vroegtijdig ingrijpen. Een verkennend onderzoek naar effectief vroegtijdig ingrijpen ter voorkoming van ernstig delinquent gedrag*, Amsterdam: Universiteit van Amsterdam

Romijn, G. & G. Renes (2013), *Algemene leidraad voor maatschappelijke kosten-batenanalyse*, Den Haag: Centraal Planbureau & Planbureau voor de Leefomgeving

Rud, I.V. (2015), *The Relationship between Youth Crime and Education*, dissertatie, Maastricht: Universiteit Maastricht

SCP/CBS (2013), *Armoedesignalement 2013*, Den Haag

Van Burik, A.E, C. Hoogeveen, B.J. de Jong, B. Vogelvang, A. Addink en M. van der Steege (2013), *Evaluatie aanpak criminele jeugdgroepen*, Woerden: Van Montfoort/Nederlands Jeugdinstituut

Van Geuns, R., N. Jungmann, G. Kruis, P. Calkoen & M. Anderson (2011), *Schuldhulpverlening loont! Een onderzoek naar de kosten en baten van schuldhulpverlening*, Regioplan & Hoogeschool Utrecht

Van Ryzin, M.J. en T. J. Dishion (2013), From antisocial behavior to violence: a model for the amplifying role of coercive joining in adolescent friendships, *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 54:6, 661-669

Van Ryzin, M.J. en T. J. Dishion (2014), Adolescent deviant peer clustering as an amplifying mechanism underlying the progression from early substance use to late adolescent dependence, *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 55:10, 1153-1161

Verbruggen, J. (2014), *Previously institutionalized youths on the road to adulthood: a longitudinal study on employment and crime*, dissertatie, Amsterdam: Vrije Universiteit

Witvliet, M., P.A.C. van Lier, M. Brendgen, H.M. Koot en F. Vitaro (2010), Longitudinal Associations Between Clique Membership Status and Internalizing and Externalizing Problems During Late Childhood, *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 39 (5), 693-704

Zeeuw, L.E.J. de (2015), *Educational Achievement in Children: Twinning, Teachers and Genes*, dissertatie, Amsterdam: Vrije Universiteit

Toezegging	Nummer:	79	
Datum:	1-11		2022
Toezegging:	Toezegging 79 (1-11-2022) Oprichten van een jeugdcentrum (= overgenomen motie 23) Wethouder Van Dijk zegt toe: Voor de zomer in deze met een concreet plan te komen ter realisering van een jongerencentrum waarbij panden in het centrum of de Rumpenerstraat dienst kunnen doen		
Antwoord: Datum: < >			

Onderzoeksverslag en aanbevelingen voorliggend veld jeugd Brunssum

Aanleiding

"Het primaire doel dat we voor ogen hebben is het realiseren van een gewoon en prettig opgroei- en opvoedklimaat voor jeugdigen en ouders in Zuid-Limburg. We streven ernaar dat zo veel mogelijk kinderen zonder grote problemen kunnen opgroeien. Waarbij iedere jeugdige uniek is en er dus niet meer gedacht wordt in labels en hokjes. Normaliseren betekent praten over wat we normaal vinden. Om onnodig labelen te voorkomen is het belangrijk dat we met elkaar het gesprek hierover voeren." Aldus de visie uit *Kaderdocument Zuid-Limburg.* Het kaderdocument ligt aan de basis van de aanbesteding van de geïndiceerde jeugdhulp voor de jaren 2023 en verder. In het *Kaderdocument Ambulant* worden ontwikkelgebieden benoemd. Het eerste gebied is: *"Meer benutten van mogelijkheden in het voorliggend veld op het gebied van het normale opvoeden en opgroeien en lichte begeleidingsmogelijkheden. Dit vraagt een afgesproken basisniveau van het voorliggend veld. Dit kan de inzet van jeugdhulp voorkomen, maar ook mogelijkheden creëren om deze af te schalen als gezin en jeugdige inmiddels voldoende in staat zijn zonder jeugdhulp verder te gaan."*

Zonder label betekent zonder geïndiceerde vorm van jeugdhulp. 'Minder labels' kun je bereiken door strak te indiceren. Echter alleen 'strak indiceren' lost het probleem dat kind of ouders ervaren niet op daarvoor is ondersteuning zonder labels nodig. Ondersteuning in eerste instantie van familie vrienden en buren maar ook ondersteuning door het verenigingsleven en door professionals van het maatschappelijk werk of de jeugdgezondheidszorg. Meer benutten van voorliggend veld en lichte begeleidingsmogelijkheden kan alleen als die mogelijkheden er in voldoende mate zijn.

Onderzoeksvraag

Dit leidde tot de volgende onderzoeksvragen:

1. Breng in beeld wat er allemaal is in het voorliggende veld jeugd en wat er wordt gemist;
2. Bekijk hoe de samenwerking gaat in het voorliggende veld en met de toegang jeugd
3. Achterhaal welke uitdagingen jullie voor de komende jaren zien.

Onderzoeksmethode

Om de vragen te beantwoorden is het onderzoek in drie onderdelen opgedeeld. Als eerste en meest eenvoudige deel het in beeld brengen van wat er allemaal is in het voorliggende veld. Hiervoor is de digitale gemeentegids Brunssum 'op de kop gehouden'[1]. Het resultaat hiervan is opgenomen in bijlage 1.

Als tweede de zoektocht naar cijfers over de toestond rondom de jeugd in Brunssum. Deze zijn op verschillende manieren verkregen:

- via het raadplegen van openbaar beschikbare bronnen;
- uit onze administratie

[1] De digitale gemeentegids was te raadplegen via https://www.brunssum.nl/bestuur_en_organisatie/organisatie_gemeente/digitale_gemeentegids. Was want de op deze site opgenomen koppeling loopt nu dood.

Als derde en belangrijkste, door in gesprek te gaan met mensen die werkzaam zijn in het voorliggende veld en de randen ervan. Hieronder de functies waarmee een gesprek is gevoerd

- 3 medewerkers toegangsteam jeugd
- Straatcoach (CMWW)
- 2 jongerenwerker(CMWW)
- 3 schoolmaatschappelijk werkers (CMWW)
- 2 medewerkers GGD (jeugdgezondheidszorg)
- 3 beleidsmedewerkers gemeente
- 3 wijkmanagers gemeente
- 3 Vertegenwoordigers kinderopvang/peuterwerk
- Medewerker VeiligThuis
- Jeugdagent

Wat zeggen de cijfers[2]?

In Brunssum:

- Heeft 15,3% van de jongeren tot 18 jaar jeugdhulp tegen 10,4% in Nederland als geheel. Van deze jeugdigen heeft:
    - 14,9% jeugdhulp met verblijf tegen 8.4% landelijk
    - 7,5% een jeugdbeschermingsmaatregel tegen 8,5% landelijk
    - 1,2% een jeugdbeschermingsmaatregel tegen 1,3% landelijk
    - 77% jeugdhulp zonder verblijf tegen 81% landelijk
- Is 8,4% van de huishoudens in een eenouder huishouden tegen landelijk 7,3%
- Woont 7% van de kinderen in een uitkeringsgezin tegen 6% landelijk
- Verlaat 2,8% van de leerlingen de school voortijdig tegen 1,7% landelijk (cijfers 2019)
- Is 3% van de jongeren werkloos, tegen 2% landelijk.
- De inwoner een gemiddelde inkomen (in 2018) van een € 23.000 tegen € 26.100 landelijk
- Behoort 45,6% van de inwoners tot de 40% laagste inkomens van Nederland
- Behoort 11,5% van de inwoners tot de 20% hoogste inkomens van Nederland
- Krijgen de kinderen gemiddeld een lager schooladvies dan landelijk:

Onderwijstype	**Brunssum**	**Nederland**
Praktijkonderwijs	4%	3%
Voortgezet Speciaal Onderwijs	2%	0%
Vmbo bl	9%	6%
Vmbo bl/kl	2%	4%
Vmbo kl	11%	9%
Vmbo kl/gt	6%	5%
Vmbo gt	11%	16%
Vmbo gt/havo	12%	10%
Havo	15%	16%
Havo/vwo	8%	11%

[2] Cijfers over het tweede half jaar van 2021. Bron: *Waar Staat Je Gemeente* 14 september 2022

Vwo	19%	19%
Geen advies	0%	1%

Vanuit onze eigen administratie zien we een stijging van het aantal meldingen door de jaren:

Jaar	Aantal
2018	421
2019	442
2020	512
2021	584

En de volgende verdeling over de verschillende vormen van jeugdhulp:

	2018	2019	2020	2021
Jeugdbescherming	104	58	73	75
Jeugdhulp crisis		24	33	30
Jeugdreclassering	26	24	26	21
Landelijk ingekochte zorg	4	6	2	5
Jeugdhulp zonder verblijf	1038	1206	1313	1367
Jeugdhulp met verblijf	107	90	97	110
Eindtotaal	**1279**	**1408**	**1544**	**1608**

Wat zeggen de mensen in het veld?

Hieronder de zaken die door meerdere en soms zelfs door alle deelnemers werden genoemd:

- Professionals met wie is gesproken geven aan dat problemen ‘erfelijk’ lijken. Ouders werken niet omdat werk niet loont en dat voorbeeld geven ze door aan de jeugd. Veel geïnterviewden (jgz, peuterwerk, jongerenwerk, politie) geven aan dat ze de kinderen van mensen die ze vroeger als kind hebben begeleid nu tegenkomen in soortgelijke situaties. Als Gelukkig zijn er ook positieve uitzonderingen. Zo vertelde een jongerenwerker soms te worden benaderd door ouders die hij vroeger ook had geholpen met het verzoek om hun kind ook te begeleiden om zo te voorkomen dat het kind dezelfde route zou moeten doorlopen als de ouder. Dit roept wel meteen de vraag op of het niet ook de ouders zijn die ondersteuning nodig hebben? Een vraag waarop de geïnterviewden het antwoord gaven dat daar inderdaad het merendeel van de problemen uit voortvloeien. Een voorbeeld dat in verschillende vormen voorbij kwam is de oververmoeide of overbezette ouder die klaagt over het ‘drukke gedrag’ van het kind maar wat gedrag is dat zeker niet problematisch is. De

ouder zoekt hulp voor het ‘drukke’ kind maar niet voor zichzelf. Verschillende gesprekspartners gaven aan dat het ouders ontbrak aan (basis) opvoedvaardigheden.

- Bij het ‘opvoeden’ speelt het beeldscherm een steeds belangrijkere rol. Het beeldscherm is een makkelijk middel voor ouders om kinderen ‘stil’ te krijgen. Maar als dat scherm het spreken met kinderen gaat vervangen dan vertraagt de spraak/taal ontwikkeling bij jonge kinderen. Ook spelen kinderen steeds minder buiten spelen waardoor de motorische maar ook sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen stagneert. Dat is terug te zien in de peuterspeelzalen. De VVE doelgroep is vergroot. Eerst was het alleen taalachterstand nu ook rekenen, sociaal emotioneel en/of motorisch. Het peuterwerk constateert dat steeds meer kinderen achterstanden hebben: taal, rekenen, sociaal emotioneel en/of motorisch. Het aantal VVE kinderen in de groepen is hierdoor gegroeid. Peuters die bovendien met grotere achterstand binnenstromen. De pedagogisch medewerkers (veelal MBO opgeleid) zijn niet toegerust om dit allemaal aan te pakken. Het programma richt zich vooral op taal en rekenachterstanden. Docenten en leerkrachten op scholen trouwens ook niet. Dat wil niet zeggen dat ze er niet een rol kunnen spelen bij dat aanpakken. Het ontbreekt opvoeders en mede-opvoeders (leerkrachten maar ook pedagogisch medewerkers) aan handelingsbekwaamheid bij problematieken zoals echtscheiding, suïcide gevoelens of depressieve klachten. Dit maakt dat kinderen met dergelijke klachten ook meteen als ‘probleem’ worden bestempeld waarvoor zorg nodig is en vervolgens wordt het kind aan die zorg overgelaten.
  Ook als de doelgroep niet was vergroot, zou de instroom zijn toegenomen omdat, zoals gezegd, steeds meer kinderen een achterstand hebben en verandert een andere definitie niets aan situatie van kinderen met sociaal emotionele of motorische achterstanden.

- We willen normaliseren maar wat ‘normaal’ is, wordt door deze ontwikkelingen steeds minder normaal. Veel gesprekspartners zien dat dat wat eigenlijk tot het ‘normale’ behoort, hierdoor steeds meer wordt geproblematiseerd en leidt tot hulp aan het kind terwijl een investering in het versterken van het normale nodig is.

- Alle gesprekspartners zien een toename van het aantal zorgmeldingen in het algemeen en het van het aantal meldingen VeiligThuis en het aantal crisissen met heftige problematiek (suïcide, weglopen, gesloten plaatsingen, zwaar fysiek geweld, automutilatie). Loverboy, eer gerelateerd geweld in het bijzonder. De toename van het aantal meldingen wordt bevestigd door de cijfers. Brunssum heeft een veel groter percentage van de jeugdigen jeugdhulp dan gemiddeld in Nederland. En wat vooral opvalt is het hoge percentage jeugdigen met jeugdhulp met verblijf. De toenemende en steeds zwaardere problematiek zorgt voor een te grote werkdruk zowel bij het CMWW maar bij het team jeugd en veel verwijzingen naar jeugdhulp met beschikking. Brunssum, Heerlen en Kerkrade scoren hier allemaal ongeveer hetzelfde en dat is het hoogst van heel Nederland samen met Den Helder: meer dan 1 op de 50 kinderen krijgen jeugdhulp met verblijf. 10 keer zoveel als in de rest van het land. Waar dat aan ligt, viel buiten de scope van het onderzoek.

- Veel problematiek hangt samen met echtscheidingsproblematiek. Zo ongeveer iedereen met wie in het kader van dit onderzoek is gesproken, geeft aan dat er bij ‘acht van de tien’ opvoeders en jongeren die men spreekt, sprake is van een in meer of mindere mate problematische echtscheiding.

- Het peuterwerk constateert dat de uitstroom van kinderen die niet naar een reguliere basisschool gaan, stagneert waardoor steeds meer kinderen gebruik maken van verlengd peuterwerk.

- De criminaliteit neemt toe. Wat daarbij opvalt is dat veel jeugdigen die met politie in aanraking komen PPL Praktijkonderwijs in Heerlen volgen of hebben gevolgd. Voor deze jeugdigen is status (aanzien in de groep) belangrijk en daarvoor is geld nodig. De criminaliteit biedt hen op korte termijn snel en veel geld en het 'baantje en school' bieden dat niet. Voor deze jeugdigen is een haalbaar positief voorbeeld een manier om hen op het goede pad te houden/krijgen. Dit riep bij de geïnterviewde de vraag op of deze jeugdigen niet veel individueler benadert zouden moeten worden met een traject gericht op een positieve plek in de samenleving en veel minder op het 'naar school gaan'. Een plek waar deze jeugdigen op een ongedwongen maar niet vrijblijvende manier kunnen ontdekken waar hun hart ligt. Hierbij kan worden gedacht aan zoiets als het Walhallab in Zutphen.

- 'We praten niet over ouders maar met ouders' leidt ertoe dat ouders in bijvoorbeeld knooppunten geconfronteerd worden met een hele batterij aan mensen tegenover zich. Mensen die, zo gaf een geïnterviewde die geregeld knooppunten bijwoont, vaak over het hoofd van de ouders met elkaar in gesprek zijn in taal en met begrippen die de ouders niet begrijpen en wordt er ondanks hun aanwezigheid over hen gepraat.

- De gesprekspartners geven over de hele linie aan dat er te weinig menskracht is. Dit zorgt voor:
    - Wachtlijsten bij CMWW, bij consulenten en ook bij gecontracteerde hulpverleners. Jeugdigen die op zo'n lijst staan, ontvangen geen hulp want er is nog geen 'plan' of 'indicatie'. ' 'Wat doen we met maar vooral voor die kinderen? Die vraag stelden verschillende geïnterviewden.
    - Dat het blussen van branden (crisis, nood) een steeds groter deel van het werk wordt en het voorkomen ervan wordt verwaarloosd waardoor er steeds meer branden komen. Een voorbeeld. De verbinding tussen consulenten en CMWW erg belangrijk, beide partijen moeten elkaar kennen en weten wat men aan elkaar heeft maar door de crisissen en de lange wachtlijsten komt het er maar niet van om hier goed handen en voeten aan te geven. Zo wordt er onbewust drukte georganiseerd terwijl er procesafspraken gemaakt moeten worden.
    - Schoolmaatschappelijk werk dat aangeeft steeds meer vragen van scholieren, ouders en leerkrachten te krijgen maar niet omvang heeft om al die vragen op te pakken

- Gesprekspartners geven aan niet of onvoldoende te weten wat anderen kunnen betekenen, wat hun verantwoordelijkheid is en dus waar ze voor gevraagd kunnen worden. Zo heeft de JGZ het gevoel en idee dat ze naar de tweede lijn wordt geschoven terwijl ze aangeeft een belangrijke rol te kunnen spelen in het vergroten van 'normaal'. Geven consulenten aan niet precies te weten wat het CMWW te bieden heeft.[3] Te veel hangt af van persoonlijke relaties en door de steeds snellere personeelswisselingen wordt het 'zorgbouwwerk' zo steeds kwetsbaarder

[3] Of verwoorden het meer op de volgende manier: 'ze zeggen dat ze alles kunnen en dat kan niet'

- Bureaucratisch wantrouwen fnuikt vertrouwen. Onderzoek heeft aangetoond dat het succes van de zorg voor bijna 70% afhangt van het vertrouwen dat de hulpvrager heeft in de hulpverlener. In de gemeentelijk wereld vraagt het gebruik van publieke middelen om verantwoording die moet aantonen dat de middelen rechtmatig en doelmatig worden besteed. 'Aantonen dat' duidt op een wantrouwende grondhouding en die wordt vertaald in de vraag naar cijfers, in het vastleggen van processen, in de roep om evidence based methodieken dit allemaal opgenomen in aanbestedingsdocumenten en contracten. De bureaucratie die hiervan het gevolg is, fnuikt de zo belangrijke ruimte voor de professional om dat te doen wat hij nodig acht. Hierdoor haken goede professionals af. We proberen met alle macht die 30% met bureaucratie te beheersen en al doende verzwakken we de kracht van die 70%.

- De wereld van de jeugd is heel anders en in toenemende mate steeds meer een digitale. Jeugdigen maken zich de wereld veel sneller eigen dan volwassenen maar overzien vaak niet wat de gevolgen zijn van hun acties. Veel jeugdigen zijn al bekend met fenomenen voordat er een naam voor is. De eerste slachtoffers waren ervan al gemaakt voordat sexting de naam sexting kreeg. Daarbij helpt het niet als de eerste reactie is 'dat gebeurt hier niet.' De wereld van de jeugd, en in een individueel geval van de jeugdige moet centraal staat bij het benaderen van de jeugd.

- Het jongerenwerk probeert op straat hangende jeugdigen te motiveren tot bijvoorbeeld sport of muziek en dat lukt. Maar niet bij alle jeugdigen. Bovendien is elkaar ontmoeten ook een behoefte van jeugdigen en dat kan alleen maar op straat omdat er geen voorziening is waar jeugdigen elkaar kunnen ontmoeten om het ontmoeten. Een voorziening van waaruit het jongerenwerk het werk kan doen en waar het ambulante jeugdwerk en de straatcoach jeugdigen naar toe kan leiden om de kans op mogelijke overlast op straat te verminderen. Die ruimte is er niet waardoor de 'overlast en hinder' gevoelens bij de niet jeugdigen toenemen.

- Een advies dat we van veel partners kregen: ga in gesprek met de jeugd.

De bevindingen samengevat

1. De betrokkenheid bij de jeugd van de medewerkers waarmee is gesproken is bijzonder groot
2. Brunssum is een gemeente met een gemiddeld lager inkomen en een lager schooladvies voor jeugdigen.
3. In Brunssum heeft een veel groter percentage van de jeugdigen jeugdhulp dan gemiddeld in Nederland. En wat vooral opvalt is het hoge percentage jeugdigen met jeugdhulp met verblijf.
4. Er wordt een gebrek aan (basis) opvoedkwaliteiten gesignaleerd.
5. Dit zorgt en de toegenomen problematiek zorgt voor een te grote werkdruk zowel bij het CMWW maar bij het team jeugd en veel verwijzingen naar jeugdhulp met beschikking.
6. Preventie lijdt hieronder omdat alle aandacht naar problemen gaat.
7. De geïnterviewden geven aan onvoldoende op de hoogte te zijn van elkaars taak en verantwoordelijkheid missen duidelijke procesafspraken.
8. Het toegangsproces roept vragen op: is de juiste expertise erbij betrokken, wie moeten er in de knooppunten zitten?

De vragen beantwoord

Wat leert ons dat als we naar de vragen die aan de basis lagen van dit onderzoek kijk

1. Brunssum kent uitgebreide mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding voor haar inwoners in het algemeen en ook voor jeugdigen. Op dit gebied wordt niets gemist. Wat wel wordt gemist is een ontmoetingsplek specifiek voor jeugdigen.
2. De geïnterviewden geven in meer of mindere mate aan onvoldoende op de hoogte te zijn van elkaars taak en verantwoordelijkheid missen duidelijke procesafspraken.
3. De grootste uitdaging waar Brunssum voor staat is normaliseren, een gedragsverandering bij ouders en kinderen. Een gedragsverandering die de cognitieve (taal, rekenen) de sociaal-emotionele en motorische ontwikkeling van kinderen ten goede komt en de opvoedkwaliteiten van ouders/(mede)opvoeders versterkt. Dit is een uitdaging die vraagt om een lange adem. Een tweede uitdaging is het kwalitatief versterken van de toegangsfunctie.

Aanbevelingen

Om de opgaven normaliseren handen en voeten te geven drie aanbevelingen.

1. Versterk de vrij toegankelijke hulp en ondersteuning bij opvoeden en opgroeien. Hiermee wordt de instroom in de jeugdhulp verminderd en wordt de druk op de geïndiceerde hulp op termijn verminderd. Denk hierbij aan:
    a. uitbreiding van de vrij toegankelijke lichte hulp en ondersteuning bij het opvoeden en opgroeien (jeugd- en gezinswerkers) en verbind die aan scholen en kindcentra.
    b. uitbreiding van het schoolmaatschappelijk werk ook, nee zelfs juist op de peuterspeelzalen immers hoe jonger het kind en ook de ouder, hoe langer een interventie nog effect heeft.
    c. invoeren van een praktijkondersteuner jeugd bij de huisarts.

In de basis vraagt dit om eenzelfde soort functionaris met een HBO of WO opleiding in de richting van Jeugdzorg. Denk hierbij aan MWD, SPH, CMV, Social Work of Orthopedagogiek. Het is aan te bevelen om hier één team van te maken waarbij verschillende leden aanspreekpunt/ contactpersoon gaan vormen voor bijvoorbeeld enkele scholen of een cluster huisartsen. Maar ook, als daar voor wordt gekozen, de vaste ontmoetingsplek voor jeugdigen (aanbeveling 3).

Deze investering zal zich op termijn terugverdienen omdat dit team in de basis een groot deel van de individuele begeleiding van jeugdigen moeten kunnen verzorgen. De gemeente Valkenburg aan de Geul heeft in 2021 de functie gezins- en jongerencoach gecreëerd in een groeipad beginnend met € 200.000 en vervolgens via € 250.000 naar € 300.000 structureel. Waarbij is berekend dat die investering binnen drie jaar budgettair neutraal is. De ervaringen daar laten zien dat hierdoor het aantal jeugdigen met jeugdhulp in een jaar tijd met ongeveer 60 kinderen is gedaald en de inzet van individuele ondersteuning flink is gedaald. Valkenburg aan de Geul heeft ongeveer 16.000 inwoners, Brunssum ruim 27.000[4]. Bij het bepalen van de omvang van deze functie is het aan te bevelen om te

[4] De regio Zuidoost Brabant kent een soortgelijke functionaris maar combineert die met de functie consulent. Deze functionaris besteed grofweg 80% van de tijd aan het ondersteunen van jeugdigen en/ ouders en kan, als de casus erom vraagt, gecontracteerde jeugdhulp beschikken. Dit deel neemt ongeveer 20% van de tijd in

kijken naar het aantal nieuwe indicatie van de afgelopen jaren. De omvang van deze functie moet in eerste instantie groot genoeg zijn om de nieuwe instroom op te vangen. In een tweede fase kan het worden uitgebreid zodat ook een steeds groter deel van de herindicaties worden opgepakt en er dus geen herindicatie meer nodig is. Deze functie moet een nauwe relatie onderhouden met de consulent. Ook zal deze versterking er op termijn toe leiden dat er minder formatie 'consulent' nodig is. Er hoeven immers minder indicatie te worden afgegeven.

2. Zet in op een gedragsverandering bij ouders en kinderen. Een gedragsverandering die de cognitieve (taal, rekenen) de sociaal-emotionele en motorische ontwikkeling van kinderen ten goede komt. Doe dit door een coalitie Weerbaar Brunssum op te zetten met de veldpartners (in ieder geval de scholen, Jeugd- en jongerenwerk, GGD, kinderopvang ???). Hou die coalitie open zodat andere partijen kunnen aansluiten. Stel met deze Weerbaarheidscoalitie een plan van aanpak *Weerbaar Brunssum* op gericht op het versterken van 'normaal'. Een plan dat aandacht schenkt aan:
    i. het versterken van de opvoedkennis en kunde van ouders/opvoeders[5];
    ii. het versterken van de handelingsbekwaamheid van mede-opvoeders[6].
    iii. collectieve voorlichting aan jeugdigen, ouders maar ook aan professionals. Collectieve voorlichting op gesignaleerde probleemgebieden: omgaan met verlies (scheiding), suïcide, zwaar fysiek geweld, automutilatie) loverboyproblematiek, eer gerelateerd geweld. Schroom niet om dit ook aan het verenigingsleven aan te bieden. Beleg de collectieve preventie per thema bij de meest geëigende partij. Doe dit voor de jeugdigen vanuit hun leefwereld op manieren en via media die de jeugd aanspreken en gebruik hierbij rolmodellen;
    iv. Middelen beschikbaar te stellen voor de uitvoering van dit plan van aanpak.

Neem als gemeente het initiatief tot het oprichten van deze coalitie en het opstellen van het plan van aanpak, maar laat de inhoud aan de partners in de coalitie. Die moeten zich committeren aan acties in het plan. Zij moeten de acties trekken en uitvoeren met de gemeente als facilitator. Wat hier vooral betekent het structureel beschikbaar stellen van een geldbedrag.

3. Zorg voor een vaste plek waar jeugdigen ieder geval 'van 10 tot 22 uur' naar binnen kunnen lopen. Een plek die aantrekkelijk en er speciaal is voor jeugdigen.

Dit is een opgave die niet van vandaag op morgen is gerealiseerd omdat plekken voor jeugdigen gevoelig liggen. Het is sterk aan te bevelen om de jeugd zelf een belangrijke rol te geven. Een vaste plek voelt veel meer als 'eigen' als je ze zelf mee realiseert en in stand houdt. Rand voorwaardelijk hierbij is het versterken/uitbreiden van het jeugd en jongerenwerk. Jeugd- en jongerenwerk dat jeugdigen leert elkaar te helpen dat nadrukkelijk de samenwerking met verenigingen zoekt en

---

beslag. In Someren heeft 7,1% van de jeugdigen een indicatie jeugdhulp, in Brunssum 15,3% . Nu verschilt de sociaaleconomische status van Someren van die van Brunssum.

[5] Denk hierbij aan aanpakken zoals de Opvoedparty:

[6] Een voorbeeld van er in zo'n plan kan worden opgepakt is de STORM-aanpak tegen depressieve en suïcidale gedachten bij kinderen. Die aanpak richt zich op beide aandachtspunten en daarnaast ook nog op de jeugdigen zelf.

verenigingen ondersteunt bij het omgaan met jeugdigen. Het is aan te bevelen deze personele uitbreiding te doen voordat de plek er is. Zo kan het jeugd- en jongerenwerk ervoor zorgen dat de jeugd die belangrijke rol speelt in de realisatie en dus het 'eigen' laten zijn van de plek.

Om de opgave kwalitatief versterken van de toegangsfunctie handen en voeten te geven

4. Maak samen met CMWW, de GGD en de Samenwerkingsverbanden PO en VO, en het peuterwerk procesafspraken voor het bepalen en besluiten welke ondersteuning een gezin en/of het kind[7] hebben.

Herijk de huidige werkwijze en zorg ervoor dat de 'best gekwalificeerde medewerkers' aan de poort zitten. Bijvoorbeeld door een team dat bestaat uit de IB-er van school (of soortgelijke functionaris van het kindcentrum, de jeugdarts en een gedragswetenschapper namens CMWW dit onder voorzitterschap van een Consulent Jeugd. Die consulent zou dan tevens verantwoordelijk moeten zijn voor eventuele andere ondersteuning vanuit de gemeente vanuit bijvoorbeeld de Participatiewet of de Wmo.

[7] Gezin en/of kind de hulpbehoefte ook bij anderen in het gezin kunnen liggen dan bij het kind.

Bijlage 1 overzicht van partijen in het voorliggende veld Jeugd

Werkveld	**Organistaie**
Maatschappelijk werk	CMWW
Jeugd en Jongerenwerk	
Perron 45 Next Step perron	
Opvoeden en opgroeien	
Kinderopvang	CMWW Peuteropvang Pluk
Kinderopvang	Human kind kinderdagverblijf Blitz
Kinderopvang	Kinderopvang Parkstad De Springplank
Kinderopvang	Agrarisch kindcentrum Pimpampoentje
Kinderopvang	Ontwikkelgroep de Rupsjes
Buitenschoolse opvang	Agrarisch kindcentrum Pimpampoentje
Buitenschoolse opvang	Human kind BSO Treebeek
Buitenschoolse opvang	Human kind BSO De Caleidoscoop
Buitenschoolse opvang	Buitenschoolse Opvang Sjoepkar
Startklas	Basisschool Meander
Primair Onderwijs	**Basisschool de Vlindertuin**
Primair Onderwijs	Basisschool Langeberg
Primair Onderwijs	R.K. Basisschool de Caleidoscoop
Primair Onderwijs	Basisschool Titus Brandsma
Primair Onderwijs	Basisschool Meander
Primair Onderwijs	Basisschool De Opstap
Primair Onderwijs	Basisschool St. Franciscus
Primair Onderwijs	Basisschool de Trampoline
Primair Onderwijs	Gereformeerde Basisschool Benjamin
speciaal Onderwijs	SBO De Boemerang
Voortgezet onderwijs	Compass
Onderwijs divers	Studiehuis Brunssum
Onderwijs divers	SMK Muziek- en Dansonderwijs
Schoolbesturen	Stichting INNOVA Onderwijs op Maat
Schoolbesturen	Onderwijsstichting MOVARE
Schoolbesturen	Stichting Voortgezet Onderwijs Parkstad Limburg
Huisartsen	Medisch centrum oud Brunssum
Huisartsen	Huisartspraktijk Alberink-De Jonge-Peeraer
Huisartsen	Huisartsenpraktijk Claessens en Soeters

Huisartsen	Huisartsenpraktijk van der Meulen
Huisartsen	Mijn
Huisartsen	huisartsenpraktijk Buursink
Huisartsen	Huisartsenpraktijk Roos
Huisartsen	Emma
Huisartsen	Huisartsenpraktijk Helmers
Huisartsen	Huisartsenpraktijk van Dijk
Jeugd gezondheidszorg	GGD Zuid-Limburg
Bibliotheek	Stichting Openbare Bibliohteek Brunssum
Buurt- dorps- en wijkcentra	Brikke Oave CultureelCentrum
Buurt- dorps- en wijkcentra	Gemeenschapshuis Concordia
Buurt- dorps- en wijkcentra	Klaver 4
Buurt- dorps- en wijkcentra	Stichting Buitencentrum De Heikop
Buurt- dorps- en wijkcentra	Het Gidsengebouw
Buurt- dorps- en wijkcentra	Stadvereniging fam CV de burcht
Buurtvereniging	Buurtvereniging Bexdelle
Buurtvereniging	Buurtvereniging De Opbouw
Cultuur	Kinjer Optoch Kommitee
Cultuur	Bazuinenkorps Jong Leven Brunssum
Cultuur	Drumfanfare Majorettenpeloton Parcifal
Cultuur	Fanfare St. Barbara
Cultuur	Harmonie Orkest Concordia Treebeek
cultuur	Mandolinevreneiging Troubadou
Cultuur	Jeugd Orkest Stad Brunssum
Cultuur	Chistelijke Harmonie De Bazuin
Cultuur	Fanfare Harpe Davids
Cultuur	Harmonie Orkest Brunssum 1907
Cultuur	Jazzclub Zuid-Limburg
Cultuur	Scoutingband St Vincentius
Cultuur	Toneelvereniging Triekeltrak
Cultuur	Jeugdkoor De Pareltjes
Religie	Apostolisch Genootschap
Religie	Leger des Heils Treebeek=Brunssum
Religie	Baptistengemeente Brunssum-Treebeek
Religie	Heilige Gregorius en Heilige Jozef
Religie	Kerk O/L/ Vrouw van de H. Rozenkrans Treebeek
Religie	Parochie H Vincentius a Paulo Rumpen
Religie	Kerk Heilige Geest Brunssum Noord
Religie	Kerk St Barbara
Religie	Parochie Onbevlekt Hart van Maria Fatima
Scouting	Scouting De Landgraaf
Scouting	Scouting St Willibrordus Treebeek
Scouting	Scouting Sint Vincentius
Scouting	Stichting Scouting Sint Franciscus Brunssum

Speeltuin	Speeltuinvereniging Buschkesberg
Speeltuin	Speeltuinvereniging Klaver-4 Brunssum Noord
Sportvereniging	Atletiekvereniging STAP
Sportvereniging	Limburgia Boxing
Sportvereniging	Handboogsport Robin Hood
Sportvereniging	Turn- en gymnastiekverneiging D.O.C. Brunssum
Sportvereniging	Gymnastiekvereniging Fidelitas
Sportvereniging	Gymclub De Doorzetsters
Sportvereniging	Handbalverneiging Brunssum
Sportvereniging	Rolhockeyclub Brunssum
Sportvereniging	Brunssumse Gehandicapten Sport BSG
Sportvereniging	SVG De Mijnstraak
Sportvereniging	Badminton Club Brunssum
Sportvereniging	Centrum Bubisshi
Sportvereniging	TTV Brunssum
Sportvereniging	Ativu
Sportvereniging	Tennisclub LTC Brunssum
Sportvereniging	TV MED
Sportvereniging	Aikido Brunssum Fudo Jyuku Dojo
Sportvereniging	Judoclub Brunssum
Sportvereniging	Taekwondo Vereniging Palgwe Brunssum
Sportvereniging	Sushu Instituut Hoyer
Sportvereniging	Takade-RYU Nakamura-Ha
Sportvereniging	KOKODO JUJITSU BRUNSSUM: SHOBU DOJO
Sportvereniging	SV Brunssum
Sportvereniging	BSV Limburgia/Kamerland
Sportvereniging	SV Langeberg
Sportvereniging	Zwemsport Parkstad
Sportvereniging	ZVV Kouterberg

gemeente Brunssum

Gemeenteraad Brunssum
t.a.v. de leden van de raad
Postbus 250
6440 AG Brunssum

Datum 20 december 2022

Onderwerp Bevindingen onderzoek voorliggend veld jeugd

Geachte leden van de raad,

De wetgever heeft de gemeente verantwoordelijk gemaakt voor het bieden van zorg en ondersteuning bij opgroeien en opvoeden (Jeugdwet 2015). In artikel 2.1 geeft gemeenten de opdracht haar beleid te richten op:

- het voorkomen en de vroege signalering van en vroege interventie bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen;
- het versterken van het opvoedkundige klimaat in gezinnen, wijken, buurten, scholen en kinderopvang;
- het bevorderen van de opvoedvaardigheden van de ouders, opdat zij in staat zijn hun verantwoordelijkheid te dragen voor de opvoeding en het opgroeien van jeugdigen.

Hiervoor hebben wij als gemeente Brunssum een structuur ingericht en jeugdhulp ingekocht. Voor de periode vanaf 1 januari 2023 is de ambulante jeugdhulp opnieuw aanbesteed. In die aanbesteding staat het meer benutten van mogelijkheden in het voorliggend veld, specifiek op het gebied van het normale opvoeden en opgroeien en lichte begeleidingsmogelijkheden, centraal.

Dit is nodig omdat in Brunssum een veel groter percentage van de jeugdigen jeugdhulp krijgt dan gemiddeld in Nederland. Zo krijgt 15,3% van de jongeren tot 18 jaar in Brunssum een vorm van jeugdhulp tegen 10,4% in Nederland als geheel. Wat vooral opvalt is het hoge percentage jeugdigen dat jeugdhulp met verblijf ontvangt. Brunssum scoort daarop, regionaal samen met Heerlen en Kerkrade en landelijk Den Helder, het hoogst van heel Nederland: meer dan 1 op de 50 kinderen ontvangt jeugdhulp met verblijf.

Als gemeente willen wij iets aan deze cijfers doen en wij zien hiervoor een belangrijke rol weggelegd bij het voorliggende veld. Door samen de juiste verbindingen te maken, mogelijkheden die zij hebben meer te benutten en goed te communiceren, zien wij kansen om zwaardere zorg te voorkomen. Dat kan echter alleen als er ook daadwerkelijk voldoende en passende (voorliggende) begeleidingsmogelijkheden zijn. Om dat beeld te krijgen, zijn wij in gesprek gegaan met het voorliggend veld.

Daarin stonden een drietal vragen centraal:

- Wat hebben we allemaal in Brunssum in het voorliggend veld en wordt daarbij nog iets gemist?
- Hoe gaat de samenwerking in het voorliggend veld onderling en specifiek met de toegang jeugd van de gemeente Brunssum?

Telefoon
(045) 527 85 55
E-mail
gemeente@brunssum.nl
Website
www.brunssum.nl

Postadres
Postbus 250
6440 AG Brunssum
Bezoekadres
Lindeplein 1
6444 AT Brunssum

Bankgegevens
IBAN NL68BNGH0285001523
t.n.v. Gemeente Brunssum
KVK-nummer
14129999

gemeente Brunssum

De aanbevelingen

Het onderzoek leidt tot een viertal aanbevelingen en een advies.

- Versterk de vrij toegankelijke hulp en ondersteuning bij opvoeden en opgroeien. Hiermee wordt de instroom in de jeugdhulp minder en wordt de druk op de geïndiceerde hulp op termijn eveneens verminderd. Hierbij kan worden gedacht aan (een) praktijkondersteuner(s) jeugd, extra schoolmaatschappelijk werk of gezins- en jongeren coaching. In de basis vraagt dit om eenzelfde soort functionaris met een HBO of WO opleiding in de richting van Jeugdzorg;
- Zet in op een gedragsverandering bij ouders en kinderen. Streven dient een gedragsverandering te zijn die zowel de cognitieve (taal, rekenen), als de sociaal-emotionele en motorische ontwikkeling van kinderen, samen met hun ouders, ten goede komt. Ga hierbij, samen met de veldpartners, werken vanuit een gezamenlijke Weerbaar Brunssum coalitie;
- Zorg voor een vaste plek waar jeugdigen laagdrempelig en binnen ruime openingstijden naar binnen kunnen lopen. Een plek die aantrekkelijk en speciaal voor jeugdigen is;
- Maak samen met het CMWW, de GGD en de Samenwerkingsverbanden binnen PO, VO, en het peuterwerk procesafspraken voor het bepalen en besluiten welke ondersteuning een gezin en/of het kind nodig heeft.

Los van de specifieke aanbevelingen binnen het voorliggend veld kregen we in het verlengde van het onderzoek het advies om het gesprek met de jeugdigen zelf aan te gaan. Met daarbij niet enkel focus op zorg en/of zorgaanbod maar ook op hetgeen dat al goed gaat binnen Brunssum door juist ook dat aspect in beeld te brengen.

Wat gaat het college doen om het onderzoek vervolg te geven?

Het onderzoek doet aanbevelingen waar we zaken kunnen verbeteren en geeft richting aan hoe we dat zouden kunnen doen. Het college gaat aan de slag met het uitwerken van deze aanbevelingen naar concrete voorstellen en dat willen we doen via twee sporen.

<u>Het eerste spoor: de aanbevelingen uitwerken</u>

We gaan samen met onze partners bespreken hoe we de aanbevelingen op een passende manier kunnen uitwerken. Dit om:

1. Te bepalen hoeveel structurele en/of incidentele versterking van vrij toegankelijke hulp en ondersteuning concreet nodig wordt geacht, inclusief het eventueel toevoegen van extra/nieuwe rollen binnen het voorliggend aanbod in Brunssum. Ook willen we samen inzichtelijk maken op welke plek deze aanvullingen dienen plaats te vinden (bij partners in het voorliggend veld en/of binnen de gemeente Brunssum zelf) en onder welke randvoorwaarden. Wij verwachten dit in het eerste half jaar van 2023 helder te hebben, zodat dit nog meegenomen kan worden bij het opstellen van de begroting voor 2024;

gemeente Brunssum

2. In 2023 gaan we in Parkstadverband het gesprek aan om te bezien of we tot een gezamenlijke coalitie weerbaarheid kunnen komen. Met duidelijke aanspreekpunten en onderlinge afspraken;
3. In samenspraak komen tot goede procesafspraken voor het bepalen van de benodigde hulp en ondersteuning. In het schooljaar 2023-2024 willen we dan werken met de nieuwe procesafspraken.

Om hieraan handen en voeten te geven stellen we begin 2023 een plan van aanpak op. Dit vraagt tijd en inzet van alle betrokkenen. We weten echter dat tijd op dit moment een intern knelpunt vormt. Uit het onderzoek blijkt immers dat de werkdruk bij team jeugd (en diverse samenwerkingspartners) reeds (zeer) hoog is. Deelname aan het opstellen van het plan van aanpak verhoogt op korte termijn de druk terwijl het op de langere termijn pas tot verlichting van de werkdruk kan leiden. We kiezen daarom ervoor te gaan werken met een kwartiermaker/veranderaar die we gaan inhuren. Zo proberen we de druk op de reguliere taken van medewerkers zo beperkt mogelijk te houden. Aangezien wij deze ontwikkeling zien als eerste stappen richting vernieuwing binnen het sociaal domein gericht op effectief beleid, gestroomlijnde samenwerking en budgetbewaking, worden de hierbij komende kosten gedekt uit de middelen die hiervoor in de begroting 2023 beschikbaar zijn gesteld. Zie voor meer informatie punt 19 op pagina 179 van de programmabegroting 2023.

Het tweede spoor: aanpak jeugd door Positieve stad

We gaan aan de slag met het advies om de jeugdigen zelf aan het woord te laten. Dat gaan we doen door verder te werken aan een vertrouwensband met verschillende groepen jongeren. Van daaruit moet een klankbordgroep van verschillende (groepen) jongeren ontstaan waarmee wij als gemeente nu alsook in de toekomst kunnen blijven communiceren over het beleid van onze gemeente. Bovendien willen wij ook de positieve voorbeelden van en met onze jongeren in beeld brengen. Om dit mogelijk te maken, leggen wij uw raad in de eerste vergadering van 2023 een voorstel voor. Vanuit dit spoor willen wij mede input verkrijgen over de vraag hoe de jeugd een eigen vaste plek, in de vorm van een jeugdcentrum of vergelijkbaar, mee kan vormgeven, hoe die eruit moet zien en wat er hiervoor aanvullend nodig is.

Wij hopen hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Het college van burgemeester en wethouders van Brunssum,

Burgemeester

Secretaris

Raadsvoorstel

Collegeverg. d.d. : 10-01-2023
Registratiekenmerk : 202266895
Gemeentebladnr. : 2023/3
Afdeling opsteller : Maatschappelijke ontwikkeling
Naam opsteller : Trix Huizinga
Bereikbaar onder : +31455278555, trix.huizinga@brunssum.nl
Portefeuillehouder : Jaimy Dijk, van
Raadsvergadering d.d. : 7-02-2023
Uiterlijke datum : Niet van toepassing

Aan de raad,

1. **Onderwerp**

Kaders reserve crisis- en herstelfonds

2. **Uitgangssituatie (WAAROM?)**

a. Aanleiding

De raad heeft bij het vaststellen van de programmabegroting 2023 het college opgedragen uitvoering te geven aan:
- amendement 2: Ondersteunen stichtingen en verenigingen energiearmoede en
- amendement 4: Instellen reserve crisismaatregelen.

Meer specifiek:
Amendement 2: Ondersteunen stichtingen en verenigingen energiearmoede:

- Zeer snel te inventariseren waar deze knelpunten zich voordoen en bij welke verenigingen dit acute problemen als gevolg heeft.
- De gelden die hiervoor nodig zijn te halen uit de reserve knelpunten verenigingen
- Het budget aan te wenden voor de problemen, daar waar zij zich voordoen, bij stichtingen en (sport_ verenigingen met een eigen energie aansluiting / met eigen energielasten

. Amendement 4: Instellen reserve crisismaatregelen:

- Een reserve crisismaatregelen in te stellen, bestemd voor maatregelen om vanuit de lokale overheid maatregelen te financieren om de effecten van crises voor de Brunssumse samenleving te dempen
- Deze reserve voor dit moment te bestemmen voor zowel de corona- als de energiecrisis
- Deze reserve te vullen met het restant vanuit het corona noodfonds
- Het college een afwegingskader te laten opstellen voor uitgaven uit de reserve crisismaatregelen en deze aan de raad voor te leggen.

Dit voorstel gaat in op het afwegingskader en het beschikbaar stellen van de reserves om uitvoering te geven aan de amendementen.
Verder heeft de raad op 22 december 2022 de nota reserves en voorzieningen geactualiseerd en onder meer besloten om de reserve Coronafonds (B120837) op te heffen en de reserve Crisismaatregelen (B120839) in te stellen met een bedrag van € 462.605,-.

Om verder uitvoering te geven aan de amendementen moet de raad het kader vaststellen en de bijbehorende budgetten (reserves) ter beschikking stellen. Voorgesteld wordt om vooralsnog over te gaan tot één integrale reserve die enkel tot stand komt door het verbreden van de scope van de reserve Crisismaatregelen. Hiervoor wordt gekozen omdat bij nadere bestudering bleek dat de reserve knelpunten verenigingen in principe bedoeld was voor knelpunten op het gebied van accommodaties. Feitelijke besteding van dit budget voor het bestrijden van actuele energieproblematiek zou ertoe leiden dat de middelen niet meer voor het

oorspronkelijke doel bestemd kunnen worden terwijl deze vanuit het accommodatiebeleid wel noodzakelijk worden geacht. Daarom stellen wij vooralsnog voor om uitsluitend gebruik te maken van de middelen uit het voormalige coronafonds (inmiddels reeds reserve Crismaatregelen B120839). Voor de uiteindelijk besteding van de reserve knelpunten verenigingen wordt een separaat raadsvoorstel aangeboden. Mocht blijken dat de middelen vanuit het voormalige coronafonds onvoldoende zijn, wordt eveneens een separaat voorstel voorbereid.

Concreet wordt in voorliggend voorstel met voornoemde toelichting de volgende kaders voor de reserve crisis- en herstelmaatregelen voorgesteld:
(1) Het crisis- en herstelfonds is bedoeld voor het nemen van gemeentelijke maatregelen ter opvang van de gevolgen van de corona- én energiecrisis én voor het geven van impulsen aan initiatieven van ondernemers om de economie in Brunssum te versterken.
(2) Het fonds wordt niet ingezet voor eventuele tekorten in lopende begrotingen van verbonden partijen.
(3) Het beschikbaar gestelde bedrag, totaal € 462.605,-, is vooralsnog een budgetplafond. Wanneer deze middelen ontoereikend zijn komt er een nieuw voorstel naar de gemeenteraad.
(4) Alvorens een beroep te kunnen doen op het crisis en herstelfonds van de gemeente, moet er eerst een beroep gedaan zijn op (mogelijke) voorliggende (Rijks)regelingen.
(5) Het fonds is niet bestemd voor gemeentelijke inkomenspolitiek.
(6) Gelijke en naar rato ondersteuning voor onze verenigingen en stichtingen
(7) Generieke maatregelen daar waar mogelijk
(8) De maatregelen zijn eenvoudig en snel uitvoerbaar en belasten zo min mogelijk de ambtelijke organisatie
(9) Noodzakelijke uitvoeringskosten komen ten laste van deze reserve
(10) Het college is bevoegd middelen te onttrekken uit de reserve crisis- en herstelfonds.

b. Huidige situatie/probleemstelling
Reeds bij de coronacrisis is er een afwegingskader vastgesteld. Dit afwegingskader vormt de basis voor het nieuwe afwegingskader. Met dien verstande dat:
- Toenmalig kader 4 "onttrekkingen zijn uit het fonds zijn mogelijk tot …." is vervallen omdat de ervaring leert dat het stellen van een einddatum niet realistisch is.
- Er zijn twee nieuwe kaders toegevoegd. Deze kaders hebben betrekking op de uitvoeringskosten (kader 9) en op de bevoegdheid van het college om kosten uit te reserve crisismaatregelen te onttrekken (kader 10).

Om verder uitvoering te geven aan de amendementen moet de raad eerst het kader vaststellen en de bijbehorende budgetten (reserves) ter beschikking stellen. Verantwoording door college aan raad vindt plaats via de planning & control-cyclus.

3. Gewenste situatie (WAT?

a. Wat willen we bereiken?
Negatieve effecten, als gevolg van corona- en energie crises, voor de Brunssumse samenleving dempen.

b. Kaders
1. eerdere besluitvorming gemeentelijke noodmaatregelen ter opvang gevolgen coronacrisis (zaaknummer 998187)
2. 1ste en 2de evaluatie noodmaatregelen ter opvang gevolgen coronacrisis (zaaknummer 1026727 en 1056188).
3. Coronafonds verlenging maatregelen 2020 in 2021 (zaaknummer 2008460)
4. Nota reserve en voorzieningen (zaaknummer 202218367)

c. Argumenten en overwegingen
De kaders geven richting aan de keuze van de maatregelen. Om snel en gericht te kunnen handelen is het nodig om de voorgestelde kaders en werkwijze vast te stellen.

d. Opties en keuze
Het is aan de raad om kaders vast te stellen.

Het college van burgemeester en wethouders,

Burgemeester Secretaris

Raadsbesluit

Gemeentebladnr. : 2023/3
Afdeling : Maatschappelijke ontwikkeling
Registratiekenmerk : 202266895

De raad van de gemeente Brunssum gemeentebladnummer 2023/3

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 10 januari 2023, afdeling Maatschappelijke ontwikkeling ;

Besluit:

1. De bestaande reserves 'knelpunten verenigingen' en 'crisismaatregelen' samen te voegen in een nieuwe reserve 'crisis- en herstelfonds'.
2. De raad stelt de kaders voor het aanwenden van deze middelen, als volgt vast:
   (1) Het crisis- en herstelfonds is bedoeld voor het nemen van gemeentelijke maatregelen ter opvang van de gevolgen van de corona- én energiecrisis én voor het geven van impulsen aan initiatieven van ondernemers om de economie in Brunssum te versterken.
   (2) Het fonds wordt niet ingezet voor eventuele tekorten in lopende begrotingen van verbonden partijen.
   (3) Het beschikbaar gestelde bedrag, totaal € 462.605,-, is vooralsnog een budgetplafond. Wanneer deze middelen ontoereikend zijn komt er een nieuw voorstel naar de gemeenteraad.
   (4) Alvorens een beroep te kunnen doen op het crisis en herstelfonds van de gemeente, moet er eerst een beroep gedaan zijn op (mogelijke) voorliggende (Rijks)regelingen.
   (5) Het fonds is niet bestemd voor gemeentelijke inkomenspolitiek.
   (6) Gelijke en naar rato ondersteuning voor onze verenigingen en stichtingen
   (7) Generieke maatregelen daar waar mogelijk
   (8) De maatregelen zijn eenvoudig en snel uitvoerbaar en belasten zo min mogelijk de ambtelijke organisatie
   (9) Noodzakelijke uitvoeringskosten komen ten laste van deze reserve
   (10) Het college is bevoegd middelen te onttrekken uit de reserve crisis- en herstelfonds.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 7 februari 2023,

De Raad vernoemd,

Voorzitter Griffier